Ч. 91 (13.636). Львів, субота 7. квітня 1934. Pocztowa oplaty opłacona ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло" Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем. — Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „ ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей. Болгарії 7·50 зол. Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 40 сот.

Відкликання більшовицького посла у Варшаві.

МОСКВА, 5. 4. ПАТ. Центральний Виконавчий Комітет видав декрет з підписом Калініна, яким відкликано більшовицького посла у Варшаві Антона Овсієнка. Одночасно амбасадором СРСР у Варшаві іменовано Якова Давтяна, більшовицького посла в Атенах, а давнише в Тегерані, який був передтим радником більшовицької амбасади в Парижі.

Румунія проти ревізіонізму.

БУКАРЕШТ, 5. 4. ПАТ. На засіданні парляменту обговорив премієр Тітулеску останні маніфестації за зміною кордонів, присвятивши найбільше уваги Італії та Мадярщині. Ревізіонізм Італії має характер засади, основаної на світогляді, що міжнародні договори не є вічні. Ревізіонізм Італії має загальний характер, бо Італія не домагається покищо нічого для себе. Зате ревізіонізм Мадярщини має характер позитивний і конкретний та змагає до побільшення своєї території. Ось тут скривається суттєва ріжниця між обома ревізіонізмами, Італії та Мадярщини. І якщо ревізіонізм Італії є помилковою концепцією то ревізіонізм Мадярщини каригідний. Обговорюючи ґарантію теперішних кордонів, міністер з притиском згадав про союз Польщі з Румунією кажучи, що обі держави настроєні мирно. Вкінці заявив, що австрійська проблема, яка є вогнищем політичних спорів, в Европі не може знайти штучної розвязки. Навпаки, в даному випадку слід заховати статус кво.

—o—

Подвиги летунів.

МОСКВА, 5. 4. ПАТ. Рятункову експедицію Каманіна, про яку загинув був уже слід, віднайдено. З Хабаровська надійшли вістки, що два літаки під проводом Каманіна осіли на розі Веленя. Бракується тут ще третього літака. Каманін заявив, що двічі намагався перелетіти гірський хребет Анадіру, але без ніякого успіху.

МОСКВА, 5. 4. ПАТ. Летуни Водоп'янов, Ґалишев і Доронін, які вилетіли на рятунок залоги „Челюскіна" прилетіли до Анадіру. Рятункова експедиція, яка приплила кораблем „Совєт" на Камчатку, переладувала два бальони, моторові човни і літаки на корабель „Сталінград", який є більше пристосований до умовин арктичної зими. Рятункова акція матиме свою точку опертя в заливі Провидіння.

Проти побільшування німецької фльоти.

ПАРИЖ, 5. 4. ПАТ. „Таймс" обговорюючи статтю у „Дейлі Телеграф" про пляни реконструкції німецької фльоти пише, що ці пляни нагонять англійцям багато думок. Німеччина віддавши військову силу на суші, бажає привернути теж свою могучість на морі і в повітрю. Непростимою помилкою Англії було би міркування, що Берлін обмежиться лишень до привернення своєї сили на суші, зрезиґнувавши з панування на морі і в повітрю.

Австрія відбирає соціялістам громадянство.

ВІДЕНЬ, 5. 4. ПАТ. Австрійський уряд відобрав громадянство провідникам австрійської соціяль-демократичної партії Оттові Баверові і Юлієві Дойчеві, які живуть тепер на еміграції в Чехословаччині. Крім тих двох провідників позбавлено ще австрійського громадянства трьох інших соціялістів і багато інших народніх соціялістів.

Господарські наради трьох держав.

РИМ, 5. 4. ПАТ. Завтра починаються у Римі господарські переговори між делеґаціями Італії, Австрії та Мадярщини, як це постановлено в протоколах підписаних недавно, бо 17. березня ц. р. у Римі. Провідником австрійської делеґації буде міністер Шілер, а мадярської президент експортового інституту Вінклер. Наради затягнуться аж до 15. травня ц. р.

ЗМІСТ:

Р. КУПЧИНСЬКИЙ.

ХРИСТОС ВОСКРЕС...

І ЗНОВУ ДЗВОНИ ТА ПІСНІ
І ВЕЛИКОДНІЙ ГОМІН.
У НАС ВОНИ БЕЗРАДІСНІ
ЗА ЗБРУЧЕМ — ТІЛЬКИ СПОМИН.

ВЕСНА. У ХМАРАХ ТЕМНИЙ СХІД,
У СЛОТАХ ЗАХІД КИСНЕ.
НЕВЖЕЖ МИНЕ ЗНОВ СОТНЯ ЛІТ
АЖ УСМІХ СОНЦЯ БЛИСНЕ?

СПЛИВАЮТЬ НАШІ ВОДИ З ГІР
НЕНАШОЮ РІКОЮ.
НЕ ОБГОРОДИТЬСЯ ПРОСТІР
ЗІВЯЛОЮ РУКОЮ.

НА ПОЛІ СТОЯЛИ СНІГИ,
ЗІЙШЛИ В НЕЗНАНЕ МОРЕ.
НА НИВАХ ТУТ — ЧУЖІ ПЛУГИ,
А ТАМ — ЧУЖІ ТРАКТОРИ.

ХРИСТОС ВОСКРЕС, А БУВ НЕ В СНІ..
(НА РАНІ ПАЛЕЦЬ ТОМИН!)
У НАС ХОЧ ДЗВОНИ ТА ПІСНІ,
ЗА ЗБРУЧЕМ ТІЛЬКИ СПОМИН.

о. Г. КОСТЕЛЬНИК.

Тайна Голгофти -- тайна воскресення.

Голгофта це вічний, найсильніший і найвимовніший зразок **творення й росту в часі упадку — в часі трагедії.** Жидівській старшині здавалося, що Голгофта, на котрій був розпятий Ісус з Назарету, це кінець „малої епізоди", а в дійсности це був початок великої історії...

Ніщо лекше для людей, як помилятися, коли оцінюють ситуацію. Світ це система контрастів: буває, явища виглядають однакові, як нпр. що місяць і сонце „кружать по небі", а в дійсности вони творять справжні контрасти. Також сила й неміч, богатство й нужда піддані світовій системі контрастів. Раз буває сила й богатство на ріст і творення, другий раз на упадок і загибіль. А неміч і упадок бувають на загибіль, але бувають також на творення й зріст. Св. Письмо бере це з глибин життя, коли каже: **„Моя сила в немочі росте (удосконалюється)".**

Голгофта є найвимовнішим взірцем тієї парадоксальної правди. Та є й інші, дуже повчаючі приклади, усім нам відомі. Мойсей надав жидівському народові духове обличча на віки вічні саме в „гірких" часах для того народу: в египетській неволі та підчас мандрівки на пустині. Всі великі пророки, Ілія, Ісаія, Еремія, Даниїл, Езекиїл це також „діти" нещасних часів. Найбільші польські поети, Міцкевич, Словацький, Красінський, можна сказати, виросли на гробі своєї батьківщини. А наш Шевченко? Чи був би він міг стати таким сердечним ґеніем України, якщо не вийшов би з гнізда мук українського народу? Трагедія й терпіння розвертають душу, відкривають їй нові глибини й горизонти, тому нова, могутня свідомість і не може інакше зродитися, як тільки в болях родження. У звязку з цим стоїть біологічний закон, який каже кожній зародковій клітині „зруйнувати" свою будову й безупинно ділитися, якщо вона має рости. Вперед треба старий дім зруйнувати, щоби було можна на його місці вибудувати новий.

•

Само собою тут насувається нам питання: **чи наш національно-політичний упадок є упадком на загибіль, або може на зріст, на нове творення.**

І тут Голгофта може бути для нас показчиком. Христос умирав і вмер, його учні злякалися, в душі захиталися й поховалися — ці явища мали сповид упадання Христового діла й значіння. Алеж саме того трагічного дня Христос здобув **новий приріст** для свого діла й значіння: до Христа навернувся вмираючий розбійник на хресті та явно до нього признавалися два достойники: Нікодим та Йосиф (і тут контрасти: розбійник і достойники). Зерено, що бутвіє на життя, пускає кільці...

Тим ми сконкретизували наше питання: чи український нарід у свому трагічному положенні виказує якийсь новий приріст, чи пускає кільці?

Трагедія нашого народу не від вчора зачалася. Вона триває вже століття, і хоч які втрати мусів перетерпіти наш нарід (утрата шляхти, земель, міст), всетаки він ріс, розростався не тільки в собі, але й чужих (нпр. татарів) засимілював. **Якби історична трагедія українського народу була на загибіль, а не на життя, то він уже давно повинен би був зникнути з лиця землі, або бодай занидіти.** Наша Голгофта ще тревае, але й наше воскресення приходить.

Сили, що їх Голгофта відкриває й розвиває, не можуть пропасти марно. „І будуть останні першими, а перші останніми" — цей евангельський закон, оснований на контрасті, саме на Голгофті дозріває в конкретному житті. В початках нашої історії Київ був першим, а Москва останньою. Прийшла на наш нарід Голгофта — татарська неволя. Москва саме тому, що вона тоді була „останньою" мала менше скомпліковану історичну задачу, бо від світа від західної Европи вона мала розвязати тільки „східну історичну проблему". І коли вже повинився час її Голгофти, вона заняла позицію Азії, стала важним чинником в історії світа. Хто міг би був сподіватися такої розвязки „східної проблеми" тоді, коли Москва була в татарській неволі?

Київ став „останнім", бо його історична задача була більше скомплікована: він запікався не тільки в огні східної, але й західної історичної проблеми, і обі мав розвязати.

Голгофта нічого іншого не дає, крім нових духових засобів, нової формації й нового приросту духових сил. Чи замітні в нашому народі якісь такі явища? Голгофта має свою тайну: її „кільці" нових сил наче в землі скриті — не кожний їх спостереже, а якщо й спостереже, то не оцінить їх як слід. Що один з розбійників на хресті навернувся до Христа й що два (тільки всього два!) достойники признались до нього, невже це здавалося жидівській старшині дуже важним і знаменним?

Поганські письменники з І. і II. віку по Хр. нічого великого не добачували в християнській вірі, про християнські святі книги навіть не говорили, а коли говорили, то з глумом.. Очі старого світу були сліпі навіть на першорядні вартости нового світу.

Не стану говорити про нові духові вартости, що проявляються в житті нашого народу. Їх багато. І помітні вони на всіх ділянках народнього життя. Думаю, що маємо підставу до надій, що наше воскресення прийде.

—o—

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 7. КВІТНЯ 1934.
(З конкурсу „Діла" під гаслом „Кожний може стати письменником.")

ОРЕСТ-ЗЕН. ПРИГОДА.

Великодний спомин.

I.

Вийду нераз на поля і дивуюся: як виглядали ці самі поля ще кільканацять літ тому — коли я ще малим хлопцем одну-однісіньку корову пас на них. Менш-більш від полудня на північ тягнулися викрутасом величезні рови, одні, другі, треті. Рови, що в них цілий рік сиділи причаєні люди... Рови, що нераз наповнювались смердючим димом, отруйним ґазом, жахом, покаліченим людським мясом і — спливали кровю... Пятнацять років тому.. Тепер тихі, спокійні. Закидані залізом, дротами, порослі буйними травами, стали безчисленними сховищами для птичих гнізд.

Направду, щиро нераз дивуюся.

Ні сліду боєвих ровів, ні сліду ґранатних ям, ні дротяних засіків.

Все загладила муравлина, завзята праця хлібороба, власника цієї землі, — а решту сама вона поховала у своє чорне нутро...

II

Належав я до дуже непосидючих хлопців у селі. Сусідка казала, що я „вітрогон", що з мене нічого не вийде, і колись лише кісточки принесуть з поля. В її побоюваннях, бачите, було трішечки правди. Війна лишила на наших полях величезний воєнний матеріял. Чого лише душа забажала, те ми і мали. З крісом ми пастушки навчились обходитись не наче фронтовики, або і краще. А таки краще: бо деж фронтовик розбирав стільки ріжних крісів, як ми нераз? Австрійський довгий, короткий вуланський, російський, німецький — який хочете, а найбільше то таки російських. Москалі ніде правди діти, не цінили своєї зброї. Лишали все, що мали. І хоч запопадливі німці визбирували оці розкинені маєтки, всеж лишалось ще цього добра досить. О! було чим бавитись... А кріс — це ще нічого. Мали ми куди кращі забавки. Поля лежали облогом, трави виросли буйні-соковиті. Пустиш корову — вона собі йде, та йде, без клопоту. То були рай пасовиська... А ми? Ми тільки знаємо, що окопи, тай „адміністрація" всім добром, що його полишали добрі жовніри трьох армій. Гарні нераз забави, ще й які! Підемо собі в рови і шукаємо з якого „москаля" — чи „німця". Або — це вже не така щоденна забава — кинемо кілька „гандґранат". Найкраще до цього надавались ті з дерев'яними ручками — (чи не німецькі?). Потягнеш за білий ґудзичок — та жбурнеш з цілої сили... Або ті — наче пляшки — що то їх натискаєш за шийку.

Веселі і гарні були забави. Або викотиш тяженького кабанчика зі сталі — підперезаного червоною мідяною мережкою, з полискуючим рильцем — викотиш і сам дряпака дав... Ха-ха-...

III

Одного року скоро принесли жайворонки на крильцях прегарну весну. Приїхав я на святочні ферії, а був тоді „студентом" 3-ої ґімназійної. Треба використати Великдень, а це значило, треба розсадити кілька здорових стрілен, що тут і там валялись і ржавіли. Вже заздалегідь було все приготоване (у селі було більше аматорів громового гуку). Як лише заспівали в церкві „Христос воскресе", я миттю вибігав у поле, в окопи, чи в ліс, кресав сірку, розпалював вогонь і саджав туди здоровенного кабанчика зі сталі, а сам накивував пятами...

Так і цим разом. Сонічко любенько усміхалося з гори, жайворонок весело щебетав, бреніли безжурно комашки. Ліс уже трішечки почав зеленіти свіжою пупянковою зеленю. Там пропадали кручені глибокі рови — колись боєва лінія москалів. Не доходячи до самого ліса, я всунувся в рів і тут за одним закрутом побачив ще вчора приготовану купу сухого ріща і велике гарматне стрільно. Втішно глипнув на це все і забрався до праці. Витягнув з кишені якусь стару ґазету і коробочку сірників, та став підпалювати ріще. Колиж упевнився, що вогонь не згасне, розсунув з другого кінця купу, злегенька вкотив туди стрільно, накрив його з усіх сторін і скоро подався відціль...

IV.

Безпечно захований за якимось закрутом, я сидів і вигрівався до сонця. Чекав, аж бухне моє стрільно... Недалеко від мене мерехтить сірий бетоновий схов... „Хе-хе"... Нагадав, як то торік я хотів розсадити цей схов. Ну і вірною набрався сам страху — і ще ціле село налякав. Вкотив я у його нутро з Грицьком Запорожним якесь велике стрільно. Наносили ми дров, хабаззя, зробили все, щоби набій вибух. Під вечір гнали товар домів. Я пішов прямо до хати і забув про свій вчинок. Аж тут як не трахне Божевільно — зі стелі милий... Вікна мало не розлетілись: — зі стелі та стін посипалось вапно... Я аж підскочив, вибіг на двір. Дивлюся, а від схову суне хмара якогось диму: ще ніколи такого не бачив. Спершу я собі нічого; колиж дивлюся, а там уже і дехто звернув на це увагу. Чую, що то газ може бути. Мурашки мені пройшли поза шкірою і я таки так як стояв, чмигнув у ліс. О! неодну бабу налякав я тоді... Дим вкрив майже ціле село в дими. На щастя, не був тільки ...

ВОЛОДИМИР ЦЕЛЕВИЧ

Напереломі двох епох.

ВЕЛИКИЙ ПЕРЕВОРОТ

Минуло ледви трицятькілька років від початку XX-го століття, а сьогоднішнє життя людства в нічому не є подібне до життя на початку століття. Тоді все видавалося тривким, „змурованим", незмінним у напрямних свого розвитку. Сьогодні немає нічого в світі певно, все хитається у своїх основах, а те, що давно поступало скоро вперід, сьогодні ще скоріше відступає взад. Змінюються підставові умовини життя кожної людини і то змінюються з такою швидкістю, що сьогоднішній день є неподібний до вчорашнього. Можна сказати, що людська думка не наспіває за цими перемінами і дуже часто стоїть безрадною.

ЖИВЕМО В ЧАСАХ ХАОСУ

Завмирають старі основи життя, народжуються поволі нові. Переворот сягає дуже глибоко, бо обіймає всі ділянки людського життя, а саме: господарську, політичну, духову й моральну. В таких часах переоцінки всіх вартостей, коли загибає старе життя, а викльовується нове, мусить існувати хаос. Повний хаос у всіх напрямках це характеристична прикмета сьогоднішнього часу. Кожний глибокий переворот у житті несе за собою багато терпінь, мільйони зруйнованих існувань, крізу в житті народів. Сьогоднішній хаос можемо прирівнати хіба до хаосу, який існував на грані старих віків середньовіччя, чи середньовіччя й нових віків. Коротко хочу зясувати, в чому проявляється переворот у поодиноких ділянках людського життя.

ГОСПОДАРСЬКИЙ ПЕРЕВОРОТ.

Ще донедавна господарське життя світу спиралося на широко розвиненій міжнародній торговлі й розбудові великого промислу в кількох державах. Міжнародня торговля й міжнародній промисл обмотували своєю сіттю всі народи, цілу земську кулю. Та сіть омотувала не лише матеріяльні існування міліонів одиниць, але й уми та душі міліонів. Сьогодні у господарській ділянці відбуваються на наших очах дві великі ліквідації.

Першою ліквідацією є ліквідація сцентралізованого великого промислу. До-недавна господарське життя світу спиралося на тому, що кілька великопромислових держав експльоатували цілу земську кулю, достарчали всім народам промислових виробів. На наших очах відбувається децентралізація промислу. Поодинокі континенти, навіть такі відсталі, як Азія, Африка й Австралія, розвивають власний промисл і унезалежнюються від великопромислових держав. Кожна держава, кожний нарід намагається збудувати й розвязати власний промисл і шляхом високих митних барієр зломити господарську супрематію великопромислових держав. Заломлюється господарський імперіялізм таких промислових держав, як Англія, Америка, Німеччина, а вслід за тим висихають їхні джерела багацтва. Десятки міліонів безробітних у цих державах — це наслідки процесу децентралізації промислу.

Другою ліквідацією є ліквідація міжнародньої торговлі й міжнароднього капіталу. Ця ліквідація є в тісному звязку з попередньою. В мин. столітті міжнародня торговля й міжнародній капітал дійшли до найбільшого впливу. На наших очах відбувається ліквідація міжнародньої торговлі, ліквідація міжнароднього капіталу. Банкові крахи в великих капіталістичних державах, девалюація їхньої валюти, нездорова спекуляція — оце вияви краху міжнародньої торговлі й міжнароднього капіталу. Коли давніше міжнародній капітал рятував фінанси держав, тепер діється навпаки: великокапіталістичні й промислові держави намагаються в штучний спосіб при помочі міжнародніх господарських конференцій і Союзу Народів рятувати свої господарські впливи.

Коротко кажучи господарське життя між державами твориться на нових основах і ніколи вже не верне до давнього.

ПОЛІТИЧНИЙ ПЕРЕВОРОТ.

У минулому повстання великих імперій було можливе наслідком великих ріжниць організаційної енергії, цивілізації, культури, багацтва й техніки між пануючими й поневоленими. Від якогось часу зайшли важні зміни. Ріжниці між народами вирівнуються і щезають. Не лише в Европі, але й в інших частях світу виступають на політичну арену нові народи. Поодинокі народи перестають бути придатним матеріялом до будови ріжнонаціональних імперій і не національних держав. У світі щораз більше здобуває собі право горожанства погляд, що держава є лише формою політичного істнування, а живучою істотою, яка послуговується тою формою для своїх цілей, є нарід. Імперіялістичним державам стає щораз важче правити чужими народами. Одні держави, як Англія, дають своїм кольоніям, іншим собі підчиненим народам щораз більші права, інші вживають щораз більшого насилля до того, щоби чужі народи удержати при собі. Доходить до того, що деякі імперіялісти, як прим. Москва, старається просто фізично винищити інші народи. І одна й друга метода є призначені на загладу. Вони мають у собі зародок смерти. Історичний розвиток людства йде нестримним ходом у напрямі здійснення при творенні держав національного принципу. Хто намагається припинити цей природний розвиток, той веде боротьбу з життям, старається врятувати те, що життя засудило на загладу, а це ще ніколи й нікому не вдалося.

По війні затріюмфували в світі міжнародні та інтернаціональні ідеї і сили, а вже за короткі останні роки зайшли тут великі зміни. На наших очах переживає смертельну крізу міжнародній лібералізм, разом зі своїм духовим керманичем міжнародньою масонерією, і міжнародній соціялізм, які розложили сьогочасну демократію. Вслід за тим переживаємо крізу способів володіння. Людство робить зусилля, щоби вийти з політичного хаосу. Там, де розкладається устрій держави, там рятунок лежить у нації. І повстає фашизм, гітлеризм, японський національний рух, як реакція проти інтернаціональних сил. Нації проводять у себе дисципліну в імя національних інстинктів, любови до батьківщини й т. п. Це все є спроби боротьби з політичною крізою.

Правно-політична демократизація, демократизація добробуту, освіти й національної свідомости скріпила національні рухи, скріпила **націоналізм як ідею.** Виявляється щораз більше, що одинокою можливою формою державия є національна держава. Але рівночасно демократія уможливила розріст інтернаціональним силам, які під політичним і моральним оглядом розкладають національний організм. Ріжні народи зносять часово демократичні форми, щоби впровадити в себе політичну, суспільну, моральну й обичаєву дисципліну. На мою думку кріза демократії є лише часовою і припиниться, коли народи поборють у себе інтернаціональні розкладові чинники й усуспільнять національні організми.

Новітній націоналізм не є як соціялізм чи комунізм сухою доктриною, з якої виводилося би практичну програму. Націоналізм є думкою, яка постійно твориться, росте, постійно втягає в себе нові первні, очищує себе з хламу минулого. Націоналізм ставить собі за ціль зреалізувати національний принцип при творенні держав, видобути свою націю з господарського, політичного і морального хаосу, зорганізувати нарід так, щоби він міг розвиватися й скріпшати в своїй державі та мати в ній чесний і розумний уряд. Націоналістом є одиниця, здібна до посвяти й незаражена матеріялізмом. Національна ідея всіх народів, змагання до політичного, господарського, культурного й морального визволення, здобуває собі щораз більше право горожанства й щораз більше опановує душі мас. Цю стихію бачимо в українському народі. Розуміється, що з цієї стихії черпає свої сили й Українське Національно-Демократичне Обєднання і смішними є спроби ОУН задержати при собі патент українського націоналізму та відмовляти його всім іншим політичним організаціям.

МОРАЛЬНИЙ І ДУХОВИЙ ПЕРЕВОРОТ

Ми вже згадали, що в духовій ділянці крахує матеріялізм. З окрема крахує лібералізм і в приватному житті. Крахують інтернаціональні впливи в письменстві, музиці, мистецтві. Бачимо, що на наших очах національні течії, як фашизм, гітлеризм намагаються побороти розкладові чинники в звичаях і обичаях, вернути до національних первнів у письменстві, мистецтві, музиці та звязати їх з національною традицією. Словом у всіх ділянках життя банкротують інтернаціональні рухи, ідеї, сили

ГРЯДЕ НОВЕ ЖИТТЯ.

Історичні процеси, про які ми говорили, на загал виходять у користь українського народу. Не зважаючи на те, що український нарід переживає одну з найбільше трагічних хвиль свого історичного істнування, слід ствердити, що життя й напрямні розвитку людства ідуть у згоді з його змаганнями. Кріза господарських і політичних імперіялізмів, зрівнання культурного й організаційного рівня між народами кажуть нам з надією глядіти у майбутнє. Не зважаючи на всі важкі удари в сьогоднішній темряві ми бачимо перші проміння світла. Щоби лише український нарід зумів у тяжких часах зберегти моральну силу й побороти в собі анархістичні інстинкти, майбутність належатиме до нього.

Час уже, щоб мій кабанчик „розмув". Чого [illegible]ається. Чи часом вогонь не погас? Але ні. [illegible] бває досить довго треба ждати на вибух. [illegible] борони бути нетерпеливим. Треба ждати... [illegible] собі спокійно...

[illegible] не знаю, що штовхнуло мене, щоб поглянути в тамту сторону. Підліз я, поглянув і стрепенувся. Мара яка, чи що? Не вірю, щоб воно [illegible] було. Але годі... Якась баба в червоній [illegible] суне прямісінько...

О, Боже... Боже!...

Дух сперло, піт зимний виступає... А вона [illegible] іде прямо на яму з набоєм... Зараз [illegible] вибух. Вже чую... вже бачу... не хочу... [illegible]!

О, Боже!...

„Бабо стань, заверни! А щоб тобі ноги [illegible]".

[illegible] жахом, дивлюся я, як баба наближалася [illegible] фатального місця. Ще може 10—20 кроків... [illegible] несподівано якимсь диким голосом. [illegible], якби гнала мене підсвідома сила я вибіг з окопа і чим дужче літав в напрямі [illegible]. Час до часу добував з горла якісь звуки, [illegible] вона не могла почути.

А червона спідниця хвилювала і мерехтіла [illegible] самою... Вже над ямою. А я лише гнав, [illegible] ніколи передше і ніколи ще потім! [illegible] не побачив величезний стовп вогню і [illegible] — А баба... Гуркіт потряс воздухом. Зафуркали сталеві птички — і тихо...

Вернулася червона спідниця і на здоровій [illegible] бабі полетіла в протилежному напрямі. Мабуть баба зроду ще так скоро не [illegible].

[illegible] всміхалося, озвався весело [illegible], [illegible] мушки...

[illegible] чути був Великдень, [illegible]

—o—

СЕМЕН ДЕМИДЧУК.

Чи Америка вмішається в европейську війну?

(Кореспонденція з Ню Йорку.)

Цікаве питання — подумає неодин. Значить, що европейська війна вже так, якби висіла на волоску, і питання тільки в тому, хто з ким піде. Таким питанням займається не хто інший а така повага в американському політичному письменстві, як Френк Саймондс. Він ще в часі світової війни визначився цілою низкою влучних критичних статтей та книжок з політичної ділянки і тим збився на перше місце зпосеред інших робітників пера.

Його теперішні критичні завваги поміщені в невеличкій книжці під наг. „Америка звернена лицем до наступної війни". Книжка видана з кінцем 1933 року, отже в дечому не відповідає теперішности, але зате містить інтересні спостереження з недавної історії. Він каже, що теперішня Европа є в такому настрою, як в липні 1914 року і з книжками тверджть, що єдиний трівкий результат війни є наступна війна. Остання війна мала на ціли встановити рівновагу сили, а її причини були цілком нереальні. У німців була це боротьба за істнування, а по стороні Англії це був страх перед вигодженням. Звідси пішла політика окружування Німеччини.

Після війни дуже мало що змінилося в угрупуванні держав, лише, що на місце побитої Росії, прийшла Америка. А зрештою причини війни остали ті самі: ні одна війна не може виключити другої війни в майбутньому, коли не усуне причини війни. А причиною є воєнний настрій.

Заклики, кидані в часі світової війни мали на цілі переконати загал, що вона має докінчити війну раз на все. Коли з того боку дивитися на участь Америки у світовій війні, то треба прийти до висновку, що Америка нічого іншого не осягнула в ній, хіба те, що приготовила дорогу до наступної війни.

Саймондс задумується над причинами сучасного хаосу і каже, що вони лежать у версайському договорі з 1919 року. Умовини цього документу є чисто картаґінські супроти Німеччини, а не згідні з 14 точками Вільсона. І тому ліберальні круги так завзято кричать за ревізією версайського договору, бо інакше грозить війна вже у 1934 році!

Саймондс пригадує, що після наполеонських воєн Франції не забрали ніякої території, не накладали на неї контрибуції, не окупували ніякої її частини, а навіть у другому (паризькому) договорі після Ватерльо не зменшили французької державної території і наложили лише 750.00.000 франків контрибуції та відкликали військо з Франції упродовж трьох літ. Та, не зважаючи на те все, таки прийшло до нового конфлікту.

Ось тому европейські політики, що робили мир у Версаю, повинні були мати добру лекцію з минулої історії. І хоч Німеччина вийшла зломана з війни, то вона вже на паризькій мировій конференції у 1918 році зажадала прилучення Австрії до своєї території. І таке домагання було цілком природне, але страшне для аліянтів, бо його сповнення значило, що виграла війну Німеччина! А вже цілком смішним виглядає тепер „клявзуля вини" за війну по стороні Німеччини!

Та критика версайського договору не поможе, а коли не буде ревізії, то війна мусить прийти. Так думає Саймондс. Вона прийде через гістерію, в яку попали ріжні народи. Але вона не прийде по якомусь плянові, а через якийсь припадок. Одначе про цю небезпеку війни знають всі европейські дипльомати і тому так горячково до неї приготовляються.

Переходячи до питання, чи Америка буде вмішана в европейську політику, Саймондс каже, що треба на це відповісти притакуючо. На це вказує заграничня політика президента Рузвельта. Вона цілком подібна до політики Вільсона. Так звана „нова трансакція" („Ню Діл") Рузвельта у відношенні до заграниці це лише вільсонізм у масці. Ріжниця лише в тому, що Вільсон намагався закінчити европейську боротьбу, а Рузвельт хоче їй запобігти. Наслідок цього такий, що Америка може бути втягнена до війни зараз на початку, замісць при кінці, як було перше.

За Вільсона прийшла революція американська в закордонній політиці, бо її провадив полковник Гавс, а міністерство закордонних справ було лише виконуючим урядовцем у його руках. Щоби забезпечити американські морські права, Вільсон потребував великої і сильної американської армії та фльоти. Але Вільсон думав не про забезпечення прав Америки, а про привернення миру в Европі. Він доходив до тієї цілі тим способом, що якраз не зброїв Америки і показував тим приклад Европі, як вона має робити, щоби довести до мира. При кінці він найшовся з безвихідним положенні: німці не брали серіозно його погроз, бо Америка не мала армії, а населення Америки наставало на президента, щоби він виконав свої погрози, щоби себе не смішити. Отже єдиним виходом з такого положення було дійсне виповідження війни, а за тим пішло зброєння.

Президент Рузвельт приняв обі вільсонські новости в закорд. політиці. Його участь у розброїйній конференції Ліґи Націй вказує, що й він уважає европейський мир за головну точку американської політики. А коли він вислав Нормана Дейвиса як свого особистого посланця подібно, як Рузвельт вислав полк. Гавса, вказує, що він радше вірить приватній одиниці, ніж міністерству заграничних справ („стейт департаментові"). У часі переговорів п. Дейвис запропонував, щоб европейські континентальні держави, які стоять під проводом Франції приняли розброїйний плян Рузвельта, а зате він обіцяє боронити пізніше нападені держави. А це кінець невтральности і причина до виступу для Америки.

Хоч міркування Саймондса в дечому сміливі, то всетаки вони вказують, що американські урядові круги поважно слідкують за міжнародніми подіями і беруть у них активну участь, хоч самі хоронять себе „доктриною Монро". Признання совітської Росії Америкою вважається великим дипльоматичним маневром для хвилевого відсунення війни на Далекому Сході. Тепер виринає питання, яке становище займе Америка на випадок справжнього вибуху війни між Совітами і Японією?

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 7. КВІТНЯ 1934.

РОМАН ДУДИК.

Великдень у Скутарі.

(Із споминів світової війни — 1918 р.)

Видістатися з Альбанії до краю було так тяжко, як верблюдові перелізти через дірку голки, чи богачеві дістатись до неба. Тому, коли мені і тов. Паламарові Степанові вручили „Оффенер Бефель", яким звільнили нас із позиції, а рівночасно приказали їхати до Львова на студії,приняли ми це як очевидний палець божий. Сумнівалися ми у те щастя ще й тоді, коли із усяким добром у вояцьких наплечниках їхали полевою залізницею долинами, поміж скелистими, камяними горами балканських Альп. Інакше їдеться в поле на фронт, а зовсім інакше із поля до краю на відпустку, а ще й шестимісячну! Ми почали уважніше приглядатись усьому, дивилися на ту землю, яку боронили перед ворогом, чи пак хотіли загарбати її для „свого цісаря".

Та що це за земля? Гори, гори і ще раз гори! Та коби хоч такі, як наші Карпати? Де там! Саме каміння голе, десь-не-десь проб'ється із нього корчик, а ще рідше виросте яка деревина. А тільки на долинах, яких тут так мало, росте „пата" покутська кукурудза. Чим ближче моря, там більше тих нівеч піль. Тут уже і виноградові городи зеленіються і рижові поля купаються у воді на пекучому сонці. Там (та всетаки зпоміж каміння!) розложились кошлаті каштани і ніжні маслини, які так дуже своїм ростом і листям нагадують наші рідні верби... Багато тут червоної і білої морви, а також бросквинь, дерев помаранчевих, цитринових і фіґових. Та не така ця земля принадна, якби це можна сподіватись по її плодах!

Бувало, коли я дитиною їв фіґи, каштани, помаранчі, чи виноград, уявляв собі, що край, де ці овочі ростуть, це рай на землі. А тут таке розчарування! Довкола дикі, скелисті, камяні, неприступні гори, на які пястись треба стежиною на те, щоби звідти зновуж лізти на таку саму гору і так без кінця... Нема таки ніде на світі кращої землі над нашу!...

От і столиця Альбанії, Тірана. Самі стрункі кипариси, що окружають місто, додають йому якоїсь полудневої краси, та це тільки на око. Місто не більше від кожного нашого повітового містечка, нічим не каже догадуватися, що це столиця „королівства Альбанії", хіба тим, що більших у нашому розумінні міст тут узагалі нема. А що залізниця сюди не доїздить, то в цьому нема нічого дивного, бо і по цілій Альбанії її нема, а вузька тарадайка здовж берегів Адрійського моря, яку побудувала на початку світової війни Австрія, не проходила більше сотні кільометрів. І досі не було ще часу, чи й потреби довести її до столиці. А там, чи мусить столиця краю мати залізницю?... От чорногорська Цетиння теж без залізниці.

З Тірани їдемо вантажними автами до Скутарі. Вперше від нашого побуту в Альбанії приходить нам на думку побачити альбанську жінку. Адже приїдемо до краю, спитають там нас, чи не залишили яку частинку свого серця по дорозі? Даремний труд! В Альбанії був та жінки альбанської не бачив. Не значить це, що взагалі не бачив альбанської жінки на око, але лиця її таки не вдалось підглянути! Он їде альбанець на ослі, а біля нього йде боса його жінка. Здавалось вже доглянеш її лице — дарма! Як тільки нас запримітили, серпанок закрив жіноче лице перед нами. А шкода. Кажуть, що альбанки мають дуже гарні очі. Та цур їм! Коби нам скорше до наших, а там надивимося довго-довго...

Скутарі! Здовж берегів велитенського озера того самого ймення розложилось місто, на мою думку багато краще, ніж Тірана. Та що з такого міста, де не купиш хліба! А тут так хочеться їсти!... Ах, цей голод! Убиває в людині все людське, не дає по людському думати, не дає володіти собою, запаморочує ум, побуджує атавістичні інстинкти, а ціле єство зводить до одного слова „хліба"... Не знаємося вже на нішо, на нікого не звертаємо уваги, а ходимо від хати до хати купити кукурудзяної муки на „поленту" (мамалиґу).

— Не маш Боґа ті — відказує альбанець загорнувши під себе ноги по турецьки, а головою киває-потакує і цмокає язиком.

— Так давай! — кажемо — Дамо „новаца*)"

— Не маш! — киває далі головою альбанець у такому значінні, як у нас потакується, потверджується.

— А дуган імаш?**)

— Імам, імам! — кричить наш купець, а головою киває та вже так, як ми киваємо, коли перечимо.

Купили тютюн, заплатили 16 корон за кільограм.

— Чорт вас побрав би з вашою мовою і з вашою головою! — кажемо йому на прощання.

*) Гроші. **) Тютюн маєш?

МИЛЕНА РУДНИЦЬКА.

Український Жіночий Конґрес.

Українське зорганізоване жіноцтво стоїть перед своїм великим Святом: перед 50-літнім ювилейним ділом, який буде показчиком його зрілости і організаційної сили.

Ідея Українського Жіночого Конґресу прибирає щораз конкретніші, вже зарисовані форми. Ще кілька тижнів і вона втілиться в діло. Вже ухвалені завдання Конґресу, устійнена його програма, вже скристалізовані думки про його плятформу, характер і мету. Щораз ясніше виринають перед нашими очима не тільки загальні риси будови, але також поодинокі її частини, її подробиці, навіть її зовнішні прикраси.

А проте доводиться ще все відповідати на запити з усіх сторін: Невже ж Український Жіночий Конгрес можливий і як він можливий? Хібаж українське жіноцтво не диференціювалося вже ідеольоґічно? Хібаж воно не перестало бути аморфною масою без власних поглядів, без переконань, без політичного світогляду? Хібаж не потрясають ним ті самі ідеї, ті самі змагання та ті самі конфлікти, які поділили на ворожі табори загал суспільства? Щож спільного мають зі собою ці жінки ріжних світоглядів, ріжних груп і партій та які справи можуть звести їх разом на спільні наради? І невже ж наради такого конґльомерату людей, що ідеольоґічно належать до ріжних світів, можуть мати якийнебудь зміст і якунебудь доцільність?

Ці запити доводиться чути не тільки від поміркованих скептиків. Вони родяться інколи в душі самих організаторок конґресу, яких огортають сумніви в можливість його реалізації, коли щораз нові непередбачені труднощі і перешкоди стають перед ними і погрожують розбити задумане діло.

Сьогодні в Свято Воскресения, яке є символом остаточної перемоги добра над злом — хочемо відповісти на всі ці сумніви акордом віри, що Жіночий Конґрес таки поборе всі перепони.

Так, Український Жіночий Конґрес можливий і він відбудеться. Бо те, що єднає українське зорганізоване жіноцтво, сильніше від того, що його ділить і розєднує. Бо завдання, які стоять перед У. Ж. Конгресом, важніші від ріжниць, що ділять українські жінки на групи і партії та однаково дорогі всім українкам.

Нас усіх єднає ідея національна і ідея жіночого руху. Національну ідею розуміємо як обовязок сучасного і всіх майбутніх українських поколінь змагати з усіх сил до здійснення Національного Ідеалу. Ідея визвольного жіночого руху прикладена до українського жіноцтва — це наше глибоке, найглибше переконання, що Національний Ідеал не можливо здійснити без чинної і якнайвидатнішої допомоги українського жіноцтва. Наш фемінізм — це наша непохитна віра, що в творенні національної культури та в змаганнях Нації за її іствування, волю і силу — українська жінка має сповнити велику ролю. Одначе щоби вона могла цю ролю відограти, вона мусить бути підготована до своїх відповідальних завдань та мусить користуватися серед власного громадянства повною рівноправністю на всіх ділянках життя і належним впливом на його формування.

Нема сумніву, що на так сформуловані ідеольоґічні основи У. Ж. Конґресу мусить погодитися кожна українська жінка. Вони не тільки є

відповідю на сумніви чи У. Ж. Конґрес можливий, але посередньо зясовують також питання: як він можливий і на яких умовинах.

Він можливий під умовиною якнайдальше йдучої толеранції у справах партійно-політичних та конфесійно релігійних. Організаторки У. Ж. Конґресу мусять рахуватися з фактом ідеольоґічної і організаційної диференціяції жіноцтва, яка є природним наслідком його розвитку та як така є явищем бажаним і відрадним. Ця вимога невтралітету, терпимости, взаїмного вирозуміння і зрозуміння обовязує не тільки аранжерок конґресу, але й усіх його учасниць. Кожна учасниця У. Ж. Конґресу мусить тямити, що не тільки вона має свій оформлений соціяльний, політичний і релігійний світогляд, але має його також друга, десята і сота її співтоваришка на Конґресі. Ніодна з них не потребує запиратися своїх переконань, ніодна не мусить їх зрікатись. Одначе всі можуть зі собою співпрацювати, бо в їх світоглядах є щось спільне і це спільне таке велике і могутнє, що для нього варто поставити на другий плян менше важні справи.

З цього виходять практичні висновки для програми і резолюцій У. Ж. Конґресу. Ціла програма повинна творити льоґічну й ідеольоґічну цілість. Поодинокі реферати не повинні бути висловом поглядів тої чи іншої ґрупи, але кожний реферат зокрема та всі разом повинні насвітлювати становище загалу українського жіноцтва до найважніших питань національного життя. Це можливе, коли вихідною точкою підходу до всіх питань будуть названі вгорі ідеольоґічні тези. І тільки тоді У. Ж. Конґрес буде засобом консолідації українського зорґанізованого жіноцтва та засвідчить єдність українського жіночого руху.

Коли українське жіноцтво відбуде свій конґрес та дасть на ньому доказ не тільки свого патріотизму й активности, але також своєї рівноваги і вирозуміння для інших поглядів, тоді воно матиме право дивитися на свою ролю в громадському житті, як на ролю чинника, котрий розпорошені сили народу спрямовує до спільного русла, до одної спільної загально-національної мети. Тоді також українське жіноцтво матеме моральне право поставити перед громадянством якнайбільше пекучий постулят: звернути всі зусилля на зовні, не витрачувати дорогих національних сил на взаємне поборювання, заключити пакт розброєння і перемиря в імя спільних загально-українських інтересів!

—o—

...Лихі, що нічого не купили зїсти, ідемо на пристань і ждемо корабля. Голодні, змучені посідали над берегом величезного озера Скутарі і скучимо...

Адже завтра Великдень! Чи добудемо де який кусок хліба, або трішки кукурудзяної муки?... Та треба про щось інше думати... От якби якнайскоріше до дому, а там утішаться... бо не ждуть нас, не сподіваються... А що з святочного певно залишиться для нас, паска, ковбаса...

Ні це щось страшного з цими думками! Невже нема нічого в світі більше понад їжу? ...воно таке? Спльовую з пересердя у воду, шукаю плоский камінчик і кидаю „качки“ по воді... Так, це дуже миле заняття... Бувало з товаришем Кармазином пересиджуємо цілими днями над Бугом і пускаємо такі „качки“, ловимо раки, купаємося, та що купаємося! Мокнемо цілими годинами! А як тільки ...схочеться їсти, біжимо сіножатями наповпрошки коло панотцевої стодоли додому... Вийде мама, нібито сердиться, що так довго не був дома, а певно зголоднів... „Чоловік“ сідає за стіл і смачно їсть... Боже! Це вже нема виходу! Адже нема теми, нема ніякого іншого способу, щоб оминути гадки про хліб... Сідаю коло тов. Степана і курю... Дивлюсь на Степана, як щось пише. Щасливий! Може писати...

— Знаєш, Романе, що я пишу? Складаю собі „поділ годин“ на час відпустки. Насамперед їдемо до дому. Що нам зі студій, як живіт приласе до хребта?...

— Еж! — думаю собі. — І він нічого кращого не найшов в своєму писанню!...

— Дома просидимо з тиждень, хочби мати й не хотіла... місяць у коміналі... І так знаєш моя мама знамениті варить голубці... Знаєш, такі з рижем, але не зі самим рижем, але ще й з мясом свинським і покраяною на маленькі куски солониною... Кажу тобі, брате, якби ти знав, які це голубці... Попрошу мами на перший день — цілий горнець...

Утікаю від нього, вдаю, що мушу відійти, а мій Степан далі пише, складає поділ годин...

Нарешті діждались корабля і переїхали до чорногорського порту Вірпазар над північним берегом озера Скутарі. У військовій харчівні „зїли“ вечеру: гірку каву з якоїсь ріпи, без хліба і полягали спати. Це у Велику Суботу.

Гарний, сонячний, травневий ранок 1918 р. Сьогодні Великдень! Там у нас певне вже Воскресна Утреня, співають Христос Воскресе...Та і ми завдяки тов. Степанові будемо мати Великдень. Ще досвіта пішов між добрих людей і видістав трохи кукурудзяної муки. Значить, будемо мати свята! В харчівні дістанемо каву, зваримо кулешу — от і свята, не свята — а баль! Назбирали сухого ріща, розпалили між скалами вогонь і варимо в їдунках кулешу. А покищо співаємо Христос Воскресе! Зачудувались чорногорські скали, відгомін пішов по них ген-ген під окутані мрякою шпилі, а наче у відповідь на нашу Великодню пісню віддзвався спів чорногорських дітей, що плили човном по озері:

Кралю Карле і краліце Зіта,
Кралю Карле і краліце Зіта,
І краліце Зіта...
Што ратуєш, кагда немаш жіта?
Што ратуєш, кагда немаш жіта?
Кагда немаш жіта?...*)

А кінцеве слово „жіта“ протягають довгодовго, у безвість. Це так майже всі пісні сербські на кінці протягається.

А там уже наші таки брати українці, полонені російської армії співають укупі з чорногорцями та австрійськими вояками:

Цьорба рідка, а шаліца плітка,
Йой меса мало у око би стало
Дунаве, Дунаве, Дунаве, Дунаве,
Тіе водо реко, превезіме преко**)

А далі:

В зімі зіма, а в леті врeціна
Йой надія ми война, дисципліна...
Дунаве...***)

Вже зварилася наша кулеша. Та тут ще остання перешкода для нашого Великодного снідання: не маємо соли! З тяжким трудом роздобули чотири кістки цукру і стали смачно заїдати кулешу з цукром... Почали було співати Христос Воскресе, щоб і побудити наших братів полонених до цього, та перемогло — „Што ратуєш кагда не маш жіта“...

А ми наситили кулешею тіло, а дух увели в спрагу... Думкою летіли у Рідний Край, у сільську деревляну церковцю, де з тисячі грудей йшла під цю пору могутня великодня пісня, де великодні дзвони несли радісну вість про Воскресення!...

Юськовичі, в квітні 1934 р.

*) Королю Карле й королево Зито. Пощо воюєш, як не маєш жита? — (з сербського).

*) Юшка рідка, а їдунка плитка. А мяса мало, у око би стало. Ти Дунаю ріко, перевези мене на другий беріг.

**) В зимі зимно, а в літі спека. Вже надоїла мені війна і дисципліна.

Д-р В. СІМОВИЧ.

Віддайте їм їх пісні!

Р. 1922, коли на Україні лютував уперше страшний голод, делегат нансенівської комісії для допомоги голодним обїхав ціле Лівобережжя. Він до війни бував на Україні й мав нагоду по селах чути українські народні пісні й вони його захоплювали. Та 1922 р. він здивувався, що по селах ніхто не сміється й не співає. Правда, голодному не до співу. Алеж бо й там, де голоду не було, він не чув ніяких співів. Видко, справа не тільки в голоді, а в тій реальній дійсности, серед якої опинився український народ Наддніпрянщини. Делегат нансенівської комісії міг на це не звернути уваги. Йому тільки шкода стало, що на Україні не співають. Тимто зпід його пера вирвалося:

— Віддайте їм їх пісні!

Хто, властне, має їх „їм" віддати?

Справа досить складна. Правда, політичний, чи якийнебудь режим, режим не тільки переслідувань, а й недоцінювання чи зневажування відбивається на долі народніх пісень. Не треба забувати, що переслідування російським царським урядом історичних пісень, що їх співали кобзарі чи бандуристи, довели були до того, що в 70 рр. XIX. ст. у нас не було вже бандуристів, і Лисенко, вишукавши колись Вересая, назвав був його „останнім бандуристом". А проте й серед утисків царського уряду українська народня пісня не замовкала. По селах не тільки співали давніх пісень, алеж творили ще й нові. Тоді ніде не чути було вигуку:

— Віддайте їм їх пісню!

Ще більше. Українська народня пісня, через театр, через те, що її культивувала інтелігенція — була модна не тільки серед українолюбних кол, але й серед зрусифікованого українського громадянства. Її залюбки співали й росіяни на Україні. Навіть указ із 1876 р. не забороняв видавати народніх пісень, аби тільки тексти їх були надруковані „общепринятою" мовою.

Правда, вже в 80—90 рр. XIX. ст. українські письменники (Грінченко) підносили, що по селах, підо впливом міста, фабрики й головно війська — українська народня пісня починала уступати перед розхристаною, розперезаною піснею салдатні, чи фабричного бурлацтва („босячні"), здеморалізований салдатським життям усякий шибай-голова салдат, закінчивши військову службу, вносив у село зі своєю „культурою" й жаргоному, московсько-українську вулишну пісню та через своїх товаришів, таких самих шибай-голов проводив її в „сільський пісенний репертуар". Алеж такі шибай-голови, так узагалі, не находили симпатії села. Згодом вони уговкувалися у своему невгомонному житті — й губилися серед села зі своєю „культурою". Словом — такі явища народній пісні не дуже шкодили. Вона жила, й найбільшим українським патріотам не вирвався тоді одчайний крик:

— Віддайте нам нашу пісню!

Короткий час національної влади на Україні (1917—1919 р.) визначив українській пісні визначне місце. Наша пісня була тоді в великій пошані на Україні, а Кошиць поніс її на захід, де вона не тільки викликувала небувале захоплення а й відкривала наш народ Европі й Америці.

Та не минуло чотири роки, як під владою чужих людей вона замовкла і за неї впімнувся чужий гоолс:

— Віддайте їм їх пісні!

*

Від того часу минуло десять років. Обличчя Украни змінилося. На українське село найшла навала чужих комісарів, селом верховодить чужий духом і формою комсомол. Українську пісню вже давно виперли „частушки", чисто російські, а то й на свій лад українізовані. Нове покоління — не знає українськоі народньої пісні. Нікому його її вчити. Старші впливу на молодь не мають. Школа дає „казьонну" пісню, здебільша, переклади з російських комуністичних співанок. А старшому поколінню тепер не до того, не до співу. Українська народня пісня переходить поволі до архіву. Її плекають державні хори (хочби „Думка"), її співають на концертах по містах, її розвозять і по селах, алеж — як щось молодому поколінню незнане. Молодь цих пісень не переймає. Театр, той колишній розсадник народньої пісні по містах, у свому репертуарі не має давніх мельодрам, народніх оперетов, побутових пес (із співами). Усе це, коли й грають по[...], ші театри, попереробльоване, відповідно до програми сучасних панів України, що не лплять ніяких „ухилів". А народня пісня українська — „ухил". На їх щастя, вона гине. Тепер уже немає на Україні нікого, що мав би сміливість промовити до сумління:

— Віддайте нам нашу пісню,

Тай промовляти ні до кого...

*

Подібне явище подибуемо на наших селах. Складаються обставини так, що народні звичаї і сполучена з ними народня пісня відживає свій вік. Із усіх усюдів нашого краю доходять прикрі вісти, що переводяться „гагілки", „[...]пальних" пісень ніхто вже не знає, „[...] тих давніх „колядок", — не з „кантичок" [...] з давніх „Богогласників", крім гірських околиць — ніде не співають, гинуть пісні „обжинкові"... На всі ці пісні якось дивляться тепер на непотрібну річ, як на щось нижче, на що звертати уваги не варто. З міста насувають нові пісні, ні змістом, ні мовою з нашим народом не звязані і всякають поволі в село. Заносять їх то наймички, що побували на службі в місті, то військові, й пісні ці входять у моду. Народня пісня (своя!) в нас і так не дуже була в пошанівку. Наддніпрянську (з театру чи від інтелігенції), чи стрілецьку село переймало, але як до своїх, місцевих ставилося байдуже, — її мало культивували. Щастя, що д-р Ф. Колесса видав був колись „у Просвіті" збірничок „Наша пісня", де було багато народніх галицьких пісень. Щойно коли ті пісні доведося вивчати з нот, у нас до них почали ставитися з пошаною та співати... Тепер такого збірника немає, а всі інші, що в нас є у продажу, містять усякі пісні, а тільки — не народні.

Село наше свою народню пісню легковажить, село свою народню пісню забуває, народня пісня на селі (та не тільки на селі!) гине. Не міркуемо, що це йде на користь нашому селу і його своерідній культурі. Народня пісня має не тільки вагу для дослідників-етнографів. Її значіння куди глибше, більше тимто не можна доводити до того, щоби незабаром і в нас вирвався з грудей болючий крик:

— Віддайте селу його народню пісню!

Той крик тим буде болючіший, що ми, може, й не знатимемо, хто має повернути ту нашу народню пісню...

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 7. КВІТНЯ 1934.

ВАСИЛЬ СОФРОНІВ

Ксеня.

I

Яким Калуга мав колись одиноку малу сестричку Ксеню. Це була чорнява, чотиролітна дівчинка. Вона пнялася до свого братчика, гімназійного учня осьмої кляси, на руки і казала йому: Кимцю. Її тонкі пухкі рученята обіймали його за коліна і не давали йти своєю дорогою.

Вибухла війна. Батько пішов з першою мобілізацією і згинув на сербськім фронті. Зі сходу йшла на Галичину московська навала і зближалася до Якимового села. Він, вісімнацятилітний хлопець, з мамою і малою 4-літною сестричкою Ксенею дався пірвати страшній паніці, що обхопила тоді українське населення і зібравши що найціннішого з господарства на підводу подався на захід, втікаючи перед ворогом.

Хто не тямить тоді тих безконечних рядів підвод, тих тисячок нещасних родин, що, вигнані диким страхом зпід рідних стріх, підводами або пішки втікали на захід у чужий край, за високі гори. Всі дороги через Карпати були забиті тими людьми і підводами. Плач малих дітей, накликування старших, торохтіння возів і рев худоби дикою зграєю звуків налітав на зелені, тихі гори, немов зловісна заповідь смерти, що мала внедовзі зачати там свій танок.

У цьому столковищі народу, в цій сутолоці сліпих, перестрашених людей, що гнані страхом перлися цілою силою перед себе як збита отара овець, вже по тому боці Карпат, за угорською границею, згубилася мала Ксеня. Просто згубилася, пропала, як пропала не одна дитина у тому страшному замішанні. Одчайі матері, розпучлива пошуканка — без висліду. Мати внедовзі померла в шпиталі з журби і нужди. Яким опинився в Січових Стрільцях.

Не любив згадувати про те. Всетаки часом, у найглибшій закутині серця леліяв скриту думку, що його сестричка, Ксеня, всетаки десь мусить жити, а коли жие, то може якраз віднайдеться.

Після переходу частини Галицької Армії на територію Чехословаччини, до якої належало тепер Закарпаття, ця думка щораз більше не давала йому спокою. Врешті почав робити старання, щоби відшукати свою сестру. Точкою зачепу, як звичайно в таких випадках, мав послужити медалик Матері Божої, який мала на шиї маленька Ксеня. Але листи з докладними описами події до громадських урядів сіл та місточок в околиці, якою проїздили валки втікачів, не дали ніяких вислідів. За цим пішли особисті поїздки, розпити, розшуки. Даремне. Ніякого сліду. Було імовірним, що згублену дитину забрав з милосердя хтось із дальших втікачів, які безперервним ланцюгом посувалися у глибину краю. В такому разі не можна було збагнути, де вона врешті опинилася.

Яким Калуга стратив уже після того усяку надію відшукати свою сестру. Але коли скінчив в Празі університетські студії і мав незабаром віїзжати назад у рідний край, взявся до останнього способу: дав оголошення в чеських часописах. Аж тепер, десятки листів, які почали приходити до нього через адміністрації тих часописів переконали його, на яке небезпечне діло він пустився. Побачив, як тяжко поміж тими безрідними а часто й бездомними дівчатами, які до нього зголошувалися, розпізнати маленьку Ксеню. Кожна з них писала про медалик, який досі носить на шиї і впевнювала його, що має усі дані бути його сестрою. Були це служниці, виховані в захистах для бездомних, кравчині, фабричні робітниці. Було й кілька учительок і навіть одна студентка університету, яку виховувала якась богата словацька родина.

З приводу тих листів Яким став мимоволі предметом веселих анекдот серед товаришів а його колекція світлин, придбаних разом з листами, стала розвагою студентів на нєодній скучній університетській викладі

II.

На стацію Радотин під Прагою приїхав останній нічний потяг. Постояв дві хвилини довгою стяжкою ясних вікон помчав далі в темні сумерки весняної ночі. З потягу висів гурток студентів. Вони мешкали в підміській селі Ліпенці, а тепер цим останнім нічним потягом вертали з Праги до дому.

Гурток з пяти студентів, розмовляючи голосно, швидко минув кілька темних вуличок містечка і попри цвинтар вийшов на річку Бероньку, через яку треба було перевозитися на другий бік човном. Всі були в особливих надстроях, бо вертали по кількох кухлях доброго пільзнера від Совчка. Нажаль їх сьогоднішна гулянка з нагоди Великодня не зовсім удалася, бо було пляновано остати у Совчка аж до ранішнього потягу. Спротивився цьому одинокий Яким, якого й так малощо не силою затягнули до цього шиночку.

— Чи ти не закохався в якій зі своїх прибраних сестер, Якиме? — жартували з нього товариші. — Ми всі признали, що найкраща з них це кравчиня з Ґутенберґу і ти безумовно повинен зачати з нею переписку.

Яким мовчав. Його лютило, що товариші легковажили собі справу, яка торкала його найчутливіші струни і що притім були та-

ОЛ. КУЗЬМА.

Перед чотирнацяти роками.

Вістки, які доходять зі Совітів з приводу Великодних свят, викликують зовсім спомини та відтворюють враження важкого лихоліття, яке переживали тому 14 літ галицькі українці на Наддніпрянщині. Маю на думці тих галичан, які в непевних хвилях визвольної війни опинилися весною 1920 р. в Києві. Тих недобитків УГА, яких тверді воєнні обставини загнали в крутіж большевицької течії, щоби в короткому часі розбити їх зовсім на підводних скелях. Багато з них заплатило цю катастрофу своїм життям, але й чимало осталося в живих і згадує сьогодні разом зі мною ті важкі часи.

Не знаю, як кому, але мені пригадується передусього дошкульно враження голоду, який терпіли тоді всі галичани під більшовицьким режимом. На якій службі вони не були б, фронтовій, тиловій чи при командних установах, всі жили тільки нужденним пайком, що складався з твердого ячмінного хліба та ячмінної каші, подаваної нам на сніданок, обід і вечеру. Все інше треба було собі купити, і можна було, але за казочно високі суми, що не стояли в ніякому відношенні до наших платень. На головних вулицях Києва появлялися величаві вистави люксусових харчевих продуктів, елеґантної конфекції та ріжних товарів щоденного вжитку, але доступні тільки міліонерам спекулянтам, що вміли розжитися в війні. Загал населення зубожів до крайности і зійшов на жебраків. Прохожі вражали блідими, вимарнілими лицями, а багато з них простягали до нас руки. Були такі, що стояли мовчки з написами на грудях: „Голодаю. Помогите!" А на Галицькій (Базарній) площі стояли довгі ряди пань і панночок, держачи в руках гардеробу або ріжні сальонові річі на продаж. Стояли довго і ждали на покупців, яких було обмаль. Тільки жиди вешталися з виїханими портфолями і згірдно перекидали останками майна інтеліґентів, засуджених на голод, нужду і пониження.

В таку катастрофальну ситуацію в місті попали ще й ми. Багато з нас знало Київ із кращих часів, коли кипіло в ньому буйне мирне життя, достатне і дешеве, коли кожний, хто тільки хотів, працювати, міг вигідно жити, користаючи навіть зі всіх здобутків великоміської культури. Тепер навіть трамваїв не було і нам приходилось з одного до другого кінця великого міста ходити пішки, що виснажувало до решти наші сили. Місто спролетаризоване, деподе спалене та зруйноване, зведене на живе цвинтарище. І ми блукали довгими вулицями, оглядали замітніші особливости, ходили навіть над Дніпро, щоби захоплюватися його чудовою панорамою, та верталися ще більше голодні і втомлені. Бо завдяки несправности кватирного відділу ми цілий тиждень сиділи у вагонах на товаровому дворці.

Так застав нас і Великдень, що припав тоді на 11. квітня. Тягаючись довгі часи по всіх усюдах широкої української землі по обох боках Збруча, ми вже й забули, що таке свято, хочби й дуже врочисте та велике. Торік довелось на сам Великдень зводити в Галичині затяжні бої. Але в золотоверхому Києві стріча з Великоднем настроювала нас будьщобудь святочно та загострювала нашу цікавість. Той сам охідний обряд, та саме церковна мова, хоча з іншою вимовою та з іншим духом. Але ми чули про українізацію православної церкви в Києві з автокефальною програмою і нам, галичанам, цікаво було побачити та почути особисто. Більшовицька влада була тоді за слаба і безбожницька пропаганда та протирелігійні репресії не були ще в програмі. Проповідувано тільки реформу церковної організації під гаслом „церква жива", тощо.

Але ми знали, що в Києві є теж греко-католицька церква з парохом галичанином і декому з нас було ще цікавіше її побачити. І в перший день Великодня ранком вибрався я з жінкою та гуртком ближчих однодумців на Павлівську вулицю, де серед невеликої, досить занедбаної площі побачили ми греко-католицьку церкву. Як на велике місто була це властиво церковця, маленька, дерев'яна, з одною банею, зовсім неначе в якомусь галицькому селі. Заходимо до середини: бідненька, але дуже чистенька. Скромні образи та обстанова, перетикана тут і там народніми вишивками, навівали на нас якийсь дивний настрій. Якось моторошно робилося на душі від тієї скромности і бідноти, що знайшла собі захист серед великоміської, будь-що-будь, пишноти. Парохом був о. Щепанюк, людина гарна та, як ми згодом довідались, ідейна, а парохіянами теж самі галичани, еміґранти перед і в час світової війни, переважно робітники, залізничники, тощо. Богослуження правиться зовсім по галицьки, в церковно-словянській мові, без сліду московщини. Ті самі церковні співи, те саме „Христос воскресе".

Питаємо під церквою, звідки вони, як їм тут ведеться. Вони теж утішилися, дізнавшись, що ми галичани, але споважніли, коли довідались про наше військове становище. Більшовиків ненавиділи з глибини душі, хоча були робітниками. Диктатурою пролетаріяту не захоплювались ані дрібку, а знали тільки те, що через неї вони збідніли нарівні з буржуями, що багато людей невинно розстріляно. Того було їм досить, щоби вважати більшовиків своїми ворогами.

Тимчасом притягала нас зукраїнізована церква і пополудні ми зайшли до Софійського собору. Застали вправді тільки кінець вечірні, але всетаки зазнали незвичайного враження. Саме нутро церкви вказує на старинний характер будівлі зі зразками старого українського мистецтва. Особливо ориґінальний образ Богоматери в головному вітражі.

В церкві народу повно, знак, що релігійність населення була ще велика. Та ось роздається гомінкий збірний спів „Христос воскресе". Співають старий церковний текст, але мельодія трохи інша. Початок трохи кращий, якийсь веселіший, більше бадьорий. Співають кілька разів і цей київський напів велить нам здогадуватись, що так співали наші предки, навіть найдавніші. І в нашій уяві виринають ріжні історичні події, що напротязі довгих століть розігралися в тій церкві, часто при тій симпатичній воскресній мельодії.

На другий день ми не витримали, щоби не піти ще до церкви св. Андрія, теж зукраїнізованої. Одна з найкращих церков на Україні, струнка і чепурна як молода дівчина, чудово положена на стрімкій горі над Дніпром, з гарним видом за лівий беріг ріки. При церкві мозаїковий поміст з балюстрадою довкола. Захоплюємось зверхнім виглядом церкви і казковою панорамою Дніпра, а попри нас пересмикнулися дві панночки в супроводі одного молодика. Сховавшись за углом

о близькі правди. Не йшло тут вправді про дачею з Гутенберґу, лише про студентку, якої світлини він нікому не показував. Сьогодні написав до неї лист, в якім подкреслював можливість, що вона є його сестрою, хоч до речі, вона мала сині очі, а Ксеня мала чорні.

Над рікою стояла чорна стіна непроглядного мороку, а безустанний рух водних мас, що його можна було вичути в темряві, обвівав душу дивним таємним чаром.

Легко колихався човен, тихо плюскотіла під ним хвиля і рівномірно бурлила вода під ударами широкого весла. Човен тихо посувався понад чорними челюстями водної глибини, покритий вогкою пеленою мряки і темрявою

— Темно! — сказав один зі студентів і слово його немов оповинений шматою камінець впало у чорну тишину. Ніхто не відізвався йому у відповідь. Всі почували один і той сам величний чар ночі, що накривала їх, той сам подих смерти, що чаїлася під хитким човном і той сам зов життя, що говорив до них устами весняного леготу, мовою їх власної крови, що туго, аж до розкоші солодко стукала в їх молодих жилах.

Човен з розгоном ввігнався на плоский беріг, аж усі скрикнули і розсміялися. Хвилевий настрій водної плавби у пітьмі зник, але лишив по собі невловимий, непомітний слід, віжне тремтіння у глибині душ.

Йшли один за другим спершу понад Бероунку, уважно нащупуючи ногами вузку втоптану стежку, потім завернули стежкою поміж поля. Далеко напереді йшов Яким. Він час до часу приставав і оглядався позад себе на блідкаву смугу на окрайку неба. Це моргала лукаво велика, гамірна Прага. Потім він скоро відвертався і йшов дальше з випруженими грудьми і піднесеною до гори головою, так як ходиться тільки на весну, тільки в полі. Мягка, не ствердла ще після недавніх дощів земля, гнучко подавалася під його стопою. Часом, збиваючися зі стежки, натрапляв на пухку ріллю, і хвилину шукав стопами доброго напрямку. Було щось рідного, дивно бажаного у тій темряві, в яку запускався, поринав і йшов наосліп вперед, було щось зворушливого у тій невидній мягкій стежечці, яку віднаходив у пітьмі ногою.

Коли врешті станули на битім шляху серед села, рішили всі йти на кватиру до Якима, щоби там докінчити великодню ніч за трьома пляшками вина, що їх несли зі собою. Пустилися гуртом дорогою, взявши Якима під руки. Кватира була недалечко. Небо прояснилося трохи і по боках дороги невиразно виринали обриси невеликих дімків чеського села. Всюди у вікнах було темно і тому всі з далека завважили, що в одному з дальших домів вікна освітлені.

— Чи це не в тебе, Якиме? — спитав один з товаришів. Яким здивовано перебіг очима серію домів аж до освітлених вікон і, мов недовіряючи сам собі, приспішив кроку.

— В тебе якісь гості, Якиме. Недурно ти рвався так від Совчка до дому — засміялися всі, коли були вже близько хати, а в освітленім вікні майнула жіноча стать. — Щож, може попрощати тебе? Але вино тобі не завадилоб.

Яким побіг вперед, з гримотом відчинив фіртку і підійшов до дверей хати. Хвилину постояв, потім трутив їх, і в тій хвилині сніп світла упав з бічних сінешніх дверей, які вели до Якимової кімнати. В тім світлі чорною силюетою зарисувалася висока жіноча стать.

Чотири студенти гурмою вдерлися у фіртку і з цікавістю підбігли до відчинених дверей. На середині кімнати напроти Якима стояла висока, струнка дівчина. Її молоде, але змучене і марне обличчя було підправлене шмінками. На собі мала яркий соломяний капелюх, тонкий, виношений плащ і викривлені, заболочені черевики.

— Чи ви пан Калуга? — спитала по чеськи, і трохи збентежена здивованим поглядом Якима додала — пан Калуга, який шукає своєї сестри? Я є Ірма Бездекова, але мене лиш так називають. Бо, коли я є вашою сестрою, то я називаюся теж Калуга. Я ледви підступом видерла вашу адресу в адміністрації „Чеських Новин". І ось маєте мене!

З ручної торбинки виймила малий цинковий медалик і подала його Калузі.

— III. —

Свитало. Свіже, холодне повітря обливало легені і пронизувало тіло гострими, приємними колючками. На сході рожевіло небо і темним гранатом відбивав від нього ліс на обрію. Мягко ступали на стежці серед ранньої тишини кроки Якима Калуги. В горі жайворонки строїли свої срібні струни, натягнені на голубий резонатор неба. Поволі пробуркувався світ, щасливо прижмурював очі від першого проміння сонця і усміхався.

Яким зближався до села. В руці ніс китицю вкритих росою, весняних горицвітів, які назбирав у ліску. Час до часу приставав, нахилявся то вправо, то вліво і струшуючи на руку холодну росу вибирав зпоміж зеленої трави головки пільної стокороті.

Зривав цю китицю для своєї сестрички Ксені. Але Ірма, одинокий свідок, від якої міг довідатися, де лежить її забута могила, втікла сьогодні рано з його портфелем, документами і кількома банкнотами. Ішов тепер на станицю поліції зголосити про пропажу своїх документів.

— Ви хочете сказати тим, що ви моя сестра? — спитав він учора зміненим від схвильовання голосом незнайому дівчину, яка по-

церкви, вони взялися за руки і давай танцювати на гладкому помості... Невже екстаза під впливом краси природи, що будилася до нового життя? А може тільки гладкий поміст заохочував їх до танку?

Входимо в церкву, гарну в середині не менше, як зверху. Слухаємо — справді Служба Божа правиться в чистій українській літературній мові. Чуємо виразно слова священика:

„Бо Тобі належиться слава, честь і поклін, Отцю і Сину і святому Духові, нині і повсякчасно і по віки віків".

Молодий священик, що орудує мягким баритоновим голосом, виголошує слова виразно, немов розкошуючися живою мовою. Враження глибоке, ані подібне до того, яке робить церковно-словянська мова!

Читає евангеліє в українському перекладі, але як! Не співає, але деклямує підвищеним святочним тоном, що приковує увагу слухача і не пускає. Так читали, здається, перші християни, готові кожної хвилини за віру пожертвувати життям.

Або чуємо дальший його спів:

„Промовмо всі з цілої душі та з усіх думок наших промовмо!"

Співає мішаний хор під управою композитора Стеценка, симпатичної людини, з високим чолом і буйним волоссям. Всі співи в українській мові, переважно укладу самого дириґента. Хористи самі інтеліґенти і виконання концертове. Найкраще було „Ангел вопіяше" (українського тексту не тямлю) композиції Стеценка за народніх мотивах. Варта, щоби воно поширилося в Галичині.

Після літурґії обхід довкола церкви. Співаємо разом з народом веселе „Христос воскресе" і бачимо, що київляни звернули на нас увагу. Перед відходом заступає нам дорогу молода інтеліґентка і питає:

— Вибачайте, що вас спитаю: що ви за люди?

— Ми галичани — відповідаємо.

— Якж бачу, що ви ані тутешні, ані москалі.

— Ми українці з Галичини — говоримо ясніше.

— Ну, цеж і пізнати, що ви не тутешні. Інша військова форма тай віри не відцуралися... Наші військові інакші...

Вивязується розмова про українізацію церкви та інші актуальні справи. Довідуємося, що в Київі є вже девять таких зукраїнізованих церков, всі інші задержали характер російський. Українізація йде стихійно як вислід націоналізації населення не тільки по містах, але й по селах. Твориться українська автокефальна церковна орґанізація. В церквах продають святе письмо в українській мові та збирають пожертви на переклад церковних книг.

До нас пристає ще кілька осіб, що зацікавились галичанами. Дивляться крадьком на наші „червоні" відзнаки і питають, де дівається Петлюра. Питання драживе для нас і для них і ми переводимо розмову на іншу тему.

— Він ще прийде — кажуть — але вас тут не буде!

— Всіляко може бути. Може будемо разом...

Це було 12. квітня і за місяць Петлюра був справді у Київі, хоча за чужою допомогою і не на довго.

На другий день ми знову зайшли до греко-католицької церковці. Жаль нам було не так церковно-словянської богослужебної мови, як тієї рідної традиції, що вязала нас з греко-католицьким обрядом, таким тут бідним і затурканим серед пануючого православія. Жаль нам було теж наших земляків, що опинились на „нашій не своїй землі" серед злиднів і важких турбот. А вони немов відчували наші настрої і повитали нас під церквою щиро, теж як „своїх". Дехто з них посунувся в тій щирости так далеко, що просив одного то другого до себе на свячене. Ми, розуміється, відмовились, бо ніяково було серед таких важких злиднів обтяжувати їх ще своєю гостиною. Але коли ми торгувались за вулиці, одна галичанка вже й вийшла з дому та звісила кожному з нас по крашанці, а далі стала обділяти кусками паски, ковбаси, тощо. До сліз зворушила нас та гостинність і ми щиро дякували нашим сердечним землякам, що ділилися з нами, чим хата богата.

Тимчасом наша сцена на вулиці звернула увагу прохожих, що стали глядіти на нас збоку, і ми мусіли попрощати наших земляків. Вертаючи на товаровий двірець, дехто пригадував собі київський напів „Христос воскресе", а один затягнув півголосом пісню, затямлену зі св. Андріївської церкви:

„Воскресення день і просвітімся торжеством і один другого обнімім. Скажім: брати, і тим, що ненавидять нас, простім усе з воскресенням".

Так стрічали ми Великдень у Київі тому ... літ. За той час змінилося багато. Більшовицький режім закріпився, автокефальна церква з українізацією розбилася, церкви перемінені на клуби, і в цілій більшовії розгорілася протирелігійна пропаґанда. Заборонили дзвонити по церквах, безбожницькі орґанізації демонструють під церквами, а комуністична партія загрозила своїм членам виключенням і репресіями, якщо хтось поважиться зайти до церкви. Одно тільки не змінилося: голод! Більшовики піддержують його на Україні і культивують всіми засобами, реагуючи і тим робом проти націоналізації українського населення.

дала йому медалик. Це був медалик Матери Божої з написом: „Пречиста Діва, Мати руського краю". Такий самий, як його мала колись Ксеня.

Відповідь дівчини була самовпевнена:

— Же-йо! (А вжеж!)

Несподівано для всіх обізвався товариш Роман, який найскорше протверезів з несподіванки. Його слова були дуже прості:

— Ви брешете, достойна діво! Чому? Тому, що правдива сестра того пана знайшлася вже перед тижнем!

Сказавши це, Роман витягнув спокійно з кишені пляшку вина, показав її дівчині, підморгнув і запросив її та отетерілих товаришів до стола. Але дівчина замахала обурено руками:

— Правдива сестра знайшлася? Правдива? Отже двацять корон на руку і я скажу вам те, що знаю про дівчину, від якої маю цей медалик.

— Вона жие? — скликнув Калуга.

— Ні, вона вмерла у шпиталі на...

Калуга заткав їй уста руками.

— Ані слова більше про неї! Чуєш-

Уткнув дівчині в руку двацять корон.

В душі Якима було тихо і тепло. Хоч був невиспаний після нічної пятики з товаришами та Ірмою, хоч після одногодинного сну прокинувся над раном окрадений несподіваною гостею з решток грошей, з документів у портфелі і деяких частин гардероби, однак був над усе радий, що на тім скінчилося.

Все знову було таке ясне, просте як те, що сходить сонце і будиться весняний, теплий день. А завтра прийде відповідь від студентки зі синіми очима.

М. ВОЗНЯК.

Перша вистава українського театру в Галичині.

„Приемно — о, і як приемно нам, що відкривається тут нова постійна рубрика в нашому „Слові", яка має подавати зацікавленим землякам звідомлення і рецензії з нашого народнього українського театру, відкритого з такою великою урочистістю для всенародньої користи дня 29 (17) березня ц. р." — писало „Слово" в 24 ч. з 1864 р. (Усі цитати передаю в нашій літературній мові, а терміни „русин" і „руський" заступаю словами „українець" і „український").

Тоді стояло ще „Слово" на становищі окремішности українського народу, яке воно зазначило навіть із приводу театральної справи. У тому самому числі з 2. квітня у статтейці на тему конкурсу з преміями за драматичні твори в українській мові воно ствердило, що „одна з великих подій у справі піднесення й розвитку української народности" відбулася 29. березня 1864 р., бо став ділом український театр, проект якого подав перед трьома роками „захоплений патріотичною гадкою" Юліян Лаврівський у „Слові". Для нього виписувало воно такі слова признання: „Невтомно ревній діяльності цього високоповажаного мужа довелось укінці побороти всі перепони, які цій справі стояли в дорозі, і при участі патріотичних і жертволюбних земляків довести діло так далеко, що воно вже приносить овочі, а при виявленій сердешній участі всієї суспільности віщує якнайкращі надії на будучність". Користаючи з нагоди складало „Слово" найщирішу поляку Лаврівському за його пильні заходи й праці для справи театру, значіння якого „для народньої справи в цій хвилині гідно оцінити не можемо, але з подвоєною радістю передчуваємо, глядячи на сумні обставини, з якими мусить боротися друга частина нашого українського (малоруського) народу, що зостається під російською владою, при розвитку своєї глибоко відчутої національної індивідуальности".

Про те, чого сподівалося „Слово" для української справи від відкриття театру, писало воно у статті „Руский театр во Львові" в ч. 20 напередодні його відкриття між іншим ось що: „Ця подія так багато має значіння й ваги для народнього життя нашої батьківщини, що справедливо заповідає йому вся наша сучасна братія початок нової ери, нової краще розвиненої доби в історії довго- й многострадального народу Руси". „Слово" тішилося, що з театральної сцени залунає повним, свобідним звуком українська мова, яка до того часу жила повним життям лиш під селянською стріхою, що на ясний світ покажуться українські літературні твори „перед своїх і чужих людей інтеліґенції як свідка чесної, пильної праці кращих сердець із усієї України (Малоруси)". А публичний розвиток наших сил і „скарбів нашого народнього українського духа в галузі драматичного мистецтва" викличе тим ширше й загальніше признання „нашого народнього самостійного істнування в усіх станах мешканців тутешнього краю". З вистав українського театру матиме користь і молодь, бо „наша рідна мова, пісня України (Украины!), напів ні під домових стріх підносили наших старших до справжнього захоплення, а в молоді вони лунаючи на сцені найкращого мистецтва, словом полонитимуть розуми й серця, виховають у ній почування українського народолюбства й доморослі, українські характери".

Від першої вистави українського театру в Галичині довелося його глядачам „за помічю братньої України насолоджуватися плодами народнього театру" (Слово, ч. 35). Перший директор театру Омелян Бачинський, перед тим директор польського театру в Житомирі, привіз із собою готовий сценічний репертуар, до 70 драматичних творів, „які з успіхом виставлялися на Україні й у Росії в публичних і приватних театрах від часів Івана Котляревського". Сам Бачинський виставляв у своєму театрі з добрим успіхом оперетки Котляревського, тому й надіялося „Слово", що він також у Львові поведе гарно діло (ч. ?).

Свої вистави почав український театр у Галичині перерібкою з Квітчиної повісти „Маруся". З цього приводу писало „Слово" в ч. 24 ось-як: „Так, щодо драми — комуж не відома у нас Основяненкова повість „Маруся"? Перед 15 роками обнявшо цю красу чарівної України друкованим виданням у Львові в числі коло 1000 примірників, і це видання за несповна один рік цілком вичерпалося. Тисячі наших людей читали цу зворушливу повість, тисячі сердець диво в Галицькій Руси над тим на-

...нними гарячі сльози спочування для чудової героїні Марусі. Оцей першорядний, генієм безсмертного Основ'яненка утворений ідеал народньої української повісти переробив польський письменник А. Голембйовський на драматичну картину, до якої другий польський мистець, В. Квятковський, доробив відповідну, на тлі українських мельодій основану музику, — і так утворилась із почування й духа Основ'яненка при братній помочі польських мужів мистецтва — оригінальна українська (руско-украинская) мелодрама, яка осьвятила урочисте відкриття нашої народньої сцени у Львові.

Вистава відбулася у Народньому Домі, салю якого приладжено для театру. Вхід головними сходами прикрашено смереками, а саму салю прибрано гарно диванами й квітами. Стиск був такий, що з великим трудом можна було дістатися до свого місця. Яка четвертина глядачів припала на представників влади й чужинців. Велика скількість людей з провінції не могла дістати карт вступу й мусіла задовольнитись участю в урочистому богослуженні в Успенській церкві, яке відправив крил. Михайло Куземський, при чому співав добірний хор вихованців духовної семінарії.

Вечірня урочистість почалася симфонією Михайла Вербицького з українських пісень, відіграною орхестрою під диригентурою Ляйбльда. Потім піднеслася заслона й на сцені показалося дванацять хлопців і дванацять дівчат в українських одягах, а по їх середині Лонгин Бучацький, що виголосив спеціяльно на те свято написаний прольог Омеляна Огоновського. По прольозі орхестра відіграла австрійський гимн, а хлопці й дівчата на сцені відспівали його в українській мові. По третій строфі відслонено дальшу заслону й перед очами глядачів показався портрет австрійського цісаря в природній великості, роботи Корнила Устияновича, а четверо дівчаток тримало в руках вінок. Після того орхестра відіграла увертуру з опери Монюшка „Галька".

Як згідно писали й „Слово" й віденський „Вістник" і польські часописи, як „Gazeta Narodowa", „Przegląd", або німецькі, як „Lemberger Zeitung", „Krakauer Zeitung", пальму першенства здобула Бачинська, жінка директора в ролі Марусі. Ось слова „Przegląd-у": „Пані Бачинська дала тип молодої, невинної, скромної й чесної української селянки з такою правдою, так до детальности вистудіювала в своїй грі кожен рух, кожне слово, так правдиво зрозуміла й уособила характер, так зглибила душу тих дівчат із-під сільської стріхи, які навіть і в найвищій радості відзначаються приємною меляхолії й душевної туги, що неможливо нам не признати, що кожна сцена з затістю може дивитися на українську сцену, яка славиться такою артисткою".

Від першої хвилини появи на сцені викликувала Маруся незвичайну симпатію, далі захоплення й довгі оплески. У першому акті звеселяла вона глядачів своїм гумором і нелукавою наївністю, а в другому акті вона зручно перейшла до ситуації щирого трагізму й викликала серед публики жаль і спочування. Як у перших двох актах виявила Бачинська небуденний талант у любовних ролях, так у третьому акті показалася неменше знаменитою артисткою в драматичній ролі, витискаючи з очей глядачів щирі сльози.

Знаменитим був також Бачинський в ролі Наума. Він дав живий тип українського селянина в родинному й громадському житті, однаково вірно відіграний у хвилинах щастя й нещастя. Може не зашкодить тут і пригадати, що віденський „Вістник" і заповідав першу виставу п. заг. „Година щастя".

І решта акторів і акторок вив'язалася з своєї гри на загальне вдоволення. Львівський кореспондент „Krakauer Zeitung" зазначив, що він „дуже радо запримітив свою помилку", себто недовір'я до доброї гри аматорських сил. Він підніс, що від першої сцени він побачив справжніх акторів, що і якнайдокладніше вивчили свої ролі, що належно зрозуміли характери осіб, ролі яких грали, що вірно віддавали кожну ситуацію як руками, так і інтонацією. Словом, „наші молоді артисти грали сцена за сценою, акт за актом так, що ні на хвилину не зіпсували так званої театральної ілюзії, на чому саме й полягає найвище завдання доброї театральної вистави". Уся гра мельодрами була викінчена, заокруглена, в усіх частинах по мистецьки виконана й гармонійна. „Дієві особи зявлялись не як актори-комедіянти, але неначе як справжні живі типи з українського села, в якому самеж і проживала Маруся".

Не диво, що по подібних голосах преси про першу виставу, на другій виставі „Марусі" була в трьох четвертинах польська публика. Між актами відіграла орхестра увертуру Тітля, коломийку Тимошівського й арію з опери Верді „Атиля".

На закінчення згадки про першу виставу українського театру в Галичині до речі буде зацитувати тут слова „Gazet-и Narodow-oї", як „Краса драми, чистота й тонкість мови, знаменита гра під усяким оглядом, добірна музика, так що вистава з мистецького погляду творила гарну цілість, а до цього численно зібрана публика, повна захоплення — все причинилося, що лиш могло додати світлости тому вечерові". „Gazeta Narodowa" бажала не лиш поводження, але й блискучого розвитку української сцени й щоб вона зайняла належне собі місце в будинку театру Скарбка. Яка іронія долі — український театр навіть мусить упрошуватися до салі Народнього Дому.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 7. КВІТНЯ 1934.

ФЕДІР НЕДІЛЬСЬКИЙ.

Чекаю Великодня...

(Віби-фейлєтон.)

Великдень. Три дні, менше-більше блаженного відпочинку. У ґазетній фабриці, де працюю, стануть на три дні машини, навіть корбовий малець нашого новинкаря заскрипить і стане, як кість у горлі.

Наче сов відлетять на мент примари чорнильниці, глибокої і повної, як пекло. І пера гострого, як редакційні ножиці.

Осанна!

І на три дні щезнуть з очей акцесорії залізної редакційної творчости.

— Товаришу, напишіть про Інсула. Але поважно і сенсаційно. Стримано.

Бог тебе знає, як це писати і поважно, і сенсаційно, і стримано. Але можу. Про Інсула та Мусуліні. На одно вийде.

— Товаришу, напишіть звіт зі загальних зборів „Центробанку", але з життям, на дві шпальти.

По правді, склавши, на зборах спали. А він хоче життя на дві шпальти!

Пишеш:

„Вчора відбулися, серед надзвичайного оживлення, загальні збори..."

— А опісля напишіть ще про тих службовців. Скільки за них платити треба на емеритуру. Передплатники цікавляться.

Пробуєш опонувати:

— Передплатникам до хрону того! За ґазету не платять і за службовців, мабуть, теж ні...

— Не ваше діло, пишіть!

— Вже пишу.

Шарудять пера по папері. Стогін за стогоном і стаття, як стогін.

А редакційні двері тимчасом: „ррип!"

Інтересенти.

— Рррип, ррип...

Кроки тяжкі, як гріх смертельний.

— Я до Вас, пане редактор. Хотів Вас запитати, чому Земельний Банк позичок не дає. В мене гіпотека...

Дійсно, це редакційна справа, над якою мусиш призадуматися. Чому до біса Зем. Банк позичок не дає? Страшно цікава проблема!

— Мабуть не хоче! — здогадуєшся врешті.

— Як це так, „не хоче"? Банк це, чи не банк? І до того ще мені не хоче! Мені, якому там десять тисяч корон, через девалюацію пропало! Ось подивіть, одна книжечка, друга...

Дивишся блудним зором і розпучливо шукаєш виправдання для обох директорів, що трясуть Зем. Банком і самі трясуться перед деякими пановіками. Нарешті спасенний вихід:

— Знаєте, добродію, тому не дають, бо буде війна. Англія теж не дає! А Англія для Зем. Банку, то рівно стільки, що єпископ.

— Яка війна? Коли?...

— Вже робиться. Німці з чехами. Найдальше до пів року.

Радісна усмішка:

— А я хочу лише на три місяці!

— Господи!

— Отже знаєте що, добродію! Зверніться хіба приватно до членів Надзірної Ради. З отими книжечками на десять тисяч корон.

— До дому радите?

— Просто до дому! В сам обід найкраще. І не вступитися!

— Не вступлюся! Так мені Боже допоможи!

Тут мусиш подати ще кілька адрес членів Надзірної Ради.

— Щиро дякую!

Пішов. А за хвилину:

— Рррип...

— Я до Вас, пане редактор. У справі того допису з Холоєва. Імена геть поперекручували і не знати пощо мене підписали! Тепер маю халепу!

— В якому числі був поміщений допис?

— А десь минулого місяця. Десь так посередині. З четверга, здається.

— Сидоре! Дайте комплет з минулого місяця!

— Трр... Телефон!

Біжиш.

— Гальо! Чи редакція „Діла"? (Жіночий голос.)

— Еге ж. Чим можемо?...

— Тут меценасова (такато а такато)... Не можете мені подати адреси якогось ветеринаря у Львові? В мене собачка нагло занедужала...

— Зараз, пані добродійко!

Вертаєшся до редакційної кімнати.

— Панове, не знаєте адреси якогось ветеринаря у Львові?

Погляди з-під лоба. Тихий шепіт: „сказився!"

Шарудять пера. Нараз фейлєтоніст:

— Знаю ветеринаря в Станиславові.

Д-Р ВОЛОДИМИР ЗАЛОЗЕЦЬКИЙ.

Творець нового барокового мистецтва.

АНТОНІО КОРРЕДЖО.

(1494—1534)

Чотирьохсотлітні роковини Корреджа віддіб'ються відгуком по всіх культурних осередках Европи. Здобув собі цей визначний маляр італійського бароку свою популярність не тільки релігійними сюжетами, але також тим, що він є властивим творцем протиреформаційного малярства.

Віденський мистецько-історичний музей святкував ювилей Корреджа пропамятною виставою. В окремій салі ґалерії образів виставлено його малюнки, шкіци та штихи П. Тоскі, які зображують фрески в костелах Парми. Найзамітніші тут три образи. Між ними два віддавна творять власність мистецько-історичного музею: „Йо" та „Ґанімед" і третій нове надбання „Мадонна з хрестом у руках" з молодечих років творчости. В ній пробивається ще ніжність ідеалу Мадонни Перуджіна Рафаеля, Лїонарда у передачі руху сміливість контрапосту Мікельанджеля. Тільки мягонький кольорит і ніжним свіжим пухом покрита моделяція нагадують дозрілого Корреджа. Рисунки червоним олівцем це здебільша студії до фресок Парми, штихи віддають мальовила копул костела св. Євангелиста та катедри в Пармі.

Ці membra disiecta мистецької творчости Корреджа загострюють уяву, щоби відтворила собі бодай мистецьку спадщину і мистецьке її значіння визначного і в історії новочасного малярства переломового мистця.

Хоча Парма лежала на боці великих мистецьких осередків XVI. століття, але мала те значіння, що посередничила межи найважнішими осередками середущої і північної Італії межи Фльоренцією, Венецією, Міляном, Больонією та Падуєю. І власне на творчости Корреджа, звязаної з Пармою, якій він надав блиск безсмертности і підніс з провінції до ранґи нових мистецьких центрів слідні впливи тосканського (фльорентійського) і північно-італійського малярства.

З цих багатих джерел італійського т. зв. „високого ренесансу" переймає Корреджо його найважніші здобутки. З фльорентійської школи формальні проблеми головно останні здобутки Мікельанджеля у передачі руху людського тіла — з північно-італійської головно мілянської школи проблеми освітлення і кольориту, які посередничив йому великий майстер і експериментатор у тих питаннях Лїонардо да Вінчі. Корреджо сполучує таким робом у собі два найважніші джерела мистецьких рухів в Італії в початках XVI. стол. Але властиве його значіння лежить щойно в тім, що з тих ріжних мистецьких проблем він сміливо творить новий світ мистецьких форм та мистецького вислову — творить перший нове барокове малярство.

Ці проблеми лежали тоді дійсно так сказатиб у воздусї, в атмосфері доби. Вичерпалися вже старі засоби відродження поганського античного мистецтва і це хитання межи античнопоганським тілесним, сензуальним світом форм і межи новими трансцендентними питаннями католицизму, що відроджувався стало малощо не особистою трагедією Мікельанджеля, на якому цей перелім залишив незатерті сліди. І підчас коли цей велитень у надлюдськім змаганні і самозапереченні та в прометейському огні мистецької творчости викув перші форми барокової різьби та архітектури — Корреджеві припадає в участь цього універсально-історичного процесу оформлення барокового малярства. Всі проблеми цього мистецтва без винятку беруть від нього свій початок.

І так Корреджо стає творцем двох найважніших родів протиреформаційного малярства: творцем малярства для барокових вівтарів і інспіратором копулових фресків. В цих обох родах вичерпується історичне значіння барокового малярства, що дійшло до найбільших осягів.

Темою вівтарних мальовил були вже в добі ренесансу т. зв. святі розмови „santa conversatione". Переймає їх вірно з традицією Корреджо. Але основно зміняються в нього теж формальні проблеми і зміст. Ці зміни можна запримітити в кількох етапах прим. в трьох главних образах Корреджа, які находяться в дрезденській та [illegible] енській галерії: в Мадонні з св. Франциском, в Мадонні з св. Єронимом (т. з. День) і у т. з. „Святій Ночі".

В Мадонні з св. Франциском дрезденської ґалерії ще збережені формальні проблеми ренесансу: переважає групування фігур довкола середньої домінуючої над усіма Мадонни, симетрія та архітектурна композиція. Новиною є загальні ухили від тих формальних принципів ренесансу. Захитана симетрія (Мадонна звертається на ліво і благословить Франциска) фігури не стоять більше без руху „наче на сторожі" перед Мадонною, тільки зображені в живих рухах головно контрапостах. Архітектура мрі нагло вривається на місце строгої замкнености і гармонійної вирівняности фрагментаричність, незакінченість, мальовничість.

Такі самі зміни в змісті. На місце психічної неоживлености і монументального патосу ренесансу — загальна екзальтація. Всі фігури „психічно зіграні зі собою", всюди відповіді і питання, психічний діяльоґ, духово-внутрішній флюїд у багатогранній скалі почувань і афектів. Причому ці афекти приглушені, стемперовані і творять сильний контраст дивно ніжно підхопленою ґрацією фізичного і психічного їх явища до „змучених боротьбою і змаганням" титанів Мікельанджеля.

А два інші образи („День" і „Ніч" дрезденської ґалерії) творять повну еманципацію від ренесансу. Нема в них ні зрівноваженої збалянсованої групи фіґур довкола центру — проломане правило симетрії (глядач находиться не посередині а ліворуч картини) на її місце вступає барокова композиція в діагоналі, усу-

Тріскаєш дверима.

— Гальо! Ні, пані добродійко. Є тут один ветеринар, але у воєвідстві.

— То щож, до воєвідства маю нести?

— Можна й до воєвідства. Ветеринар усюди ветеринар. В наглому випадку.

— Дякую. Мені треба ветеринаря до дому. Конечно, пане редактор!

В такий мент жалієш, що ти сам не ветеринар. І врешті:

— Вже знаю, пані добродійко! Прошу звернутися до голови Лікарського Товариства. Він з ветеринарями знається.

Подаєш число телефону голови Лікарського Товариства і злорадно потираєш руки...

— — — — — — — —

Чим ближче до полудня, тим глогніше в редакційній кімнаті. Крім інтересентів приходять ще т. зв. „касиновці". Ті, що курять не завсіди власний тютюн і тягнуть зі стола ґазети. Самі добрі, дуже добрі, а часто й впливові знайомі. Сідають посередині за великим столом, пишуть листи і заглядають у ґазети. В українські, німецькі, польські, французькі, російські...

І час до часу:

— Панове, чому у вас нема „Ціріхер Цайтунг"? Така велика редакція і нема „Ціріхер Цайтунг"!

Або:

— Пощо ви, панове, тримаєте „Льокаль Анцайґер"? Порожна ґазета! Чи не краще „Фелькішер Беобхатера"?

Дійсно, чому в нас нема „Ціріхер Цайтунг" а замісць „Льокаль Анцайґера" не тримаємо „Беобахтера"?

— Буде! — відповідаєте врешті.

— Що буде?

— Ґазети з цілого світу будуть! А посередині радіо на десять ламп поставимо!

Часом буває, що гості сваряться зі собою. Католицький діяч з православним протоєреєм. На церковно-національні теми. Або паніст з критиком літератури, на тему польсько-литовського непорозуміння.

Буває, що собі взаємно дотепи оповідають та вирізують принесеними зі собою ножичками ілюстрації з часописів.

В таких випадках, звичайно, ваш сусід, новинкар, відтягнувши вас набік, голосом, тремтить роздратований:

— Пане товаришу, може би їх так повикидати на шию?

Приглядаєтеся до ситуації в кімнаті і зі сумнівом в голосі:

— Попробуйте, чи дадуться! Будуть боронитись, як льви.

Новинкар вертається зрезиґновано на своє місце і бере голову в руки. Тяжка, як цегла.

А двері „рипп, рипп...

На мою думку, найвищий час, вибити зо пять дверей до редакційної кімнати зо три сходи в брамі. Ліфт для вигоди теж придався би.

— — — — — — — —

Коло першої години в полудне, редакційна кімната поволі опорожнюється. Касиновці йдуть на обід. Пера шарудять швидше по папері. Новинкар відняв уже руки від голови. Біля третьої фабрика в повному русі.

— Пане товаришу, давайте матеріял до друкарні!

Головний редактор ходить як біль по костях, від столика до столика.

— — — — — — — —

Все це, на три дні припиниться. Будуть свята, як писанка. Будуть яйця, і шинка, і ковбаса, і паска, і торти, і львівське пиво.

Не в усіх, очевидно. Робітники нашої фабрики ще зачетів на свята не подіставали. Поки що розділено між них пасту „Елеґант", (святочний дарунок другої фабрики) і по два слоїки муштарди „Міка". Трохи мало. Тому все більше стягаються до гасла, що його кинув Новачинський в „Ґазеті Варшавскій": попробувати переголодувати свята! Гігієнічно, курацїйно, морально — і відповідно до життєвих умовин українського журналіста на посаді та інших без посади. Прошу взяти на увагу:

Одну свиню засипала лявіна разом з хлівом а відкопали її після 4 тижнів здорову, тільки трохи сумну. Кінь може витримати 25 днів без питва. Верблюд 30 днів. Пес без їди 45 днів. Американський олень 50 днів. Скорпіон 3 місяці. Вуж „боа-констріктор" 3 місяці; дилик, замурований у самітній вежі, витримав два роки!

Проблема:

Скільки може витримати український журналіст?...

Сподіваюсь, що побє він диликовий рекорд. Тільки спробувати треба.

…рему, що замикає картину архітектури, …зате створено свобідний вид краєвиду (визво…лення свобідного простору з площинного ре…несансового релєфу).

Найвищу інтенсифікацію осягнули афекти і почування фігур. З незрівняною побожною …ністю притулюється Марія Магдалина до ди…тяти Христового, що бавиться її волоссям (День) або в непогамованих рухах пробиваєть…ся захоплення пастуха (Ніч), коли бачить над…природну сцену Рождества. Поруч тих ніжних, …глибоко відчутих почувань бачимо неспокійні …рухи тіла; всі фігури пручаються наче в судо…рогах, у деяких пробивається ще спадщина Мі…келянджеля (велитенська постать св. Єроніма, пастуха).

До того всього нове освітлення. Світло збільшує контрасти, підкреслює композиційно …важні моменти і викликує настрої — що вка…зує на те, що маємо до діла з новочасними проблемами малярства.

Змінилася також роля святих осіб. Вони вже не розділені і не ізольовані (психічно та формально) від окруження, а зійшли начето на …далю між людей; одночасно збільшилося зо…ображення надприродних моментів. Всі ті земні …вражіння мають свій відгук угорі, на небі, в пред…ставленнях тих невидних небесних сил, в яго…лах, які зринають у хмарах. Людські почини, …які є тут, як у ренесансі оперті тільки на суве…ренній волі одинокої свобідної людини, а …стоять у звязку з цілим надземним світом вииж…ніх понадлюдських сил та є їх вислідом.

Поетично-мистецьке вивінування цих над…людських явищ і втягнення краси безконечних небесних просторів у малярство — належить теж до неабияких заслуг Корреджа. Вони найсильніше виступають у розмальованих фресками копул. Корреджо є творцем копулового барокового малярства.

Такими клясичними прототипами барокового копулового малярства є фрески зі зображенням св. Йоана Євангелиста в церкві „Сан Джовані Еванджеліста" в Пармі (1520—1524) і фрески з зображенням Вознесення Богородиці в катедрі в Пармі (1524—1530).

В церкві св. Йоана Євангелиста в копулі апокаліптична візія. Св. Йоан на краю копули бачить у творчій екзальтації безконечний горизонт неба з апостолами, янголами, вгорі зі Спасителем. Мистецьке знання цього архитвору барокового малярства лежить у тому, що він відкриває ілюзію простору. Тут малярство проломило реальне значіння архитектури — копули. Ілюзія безконечности просторів перемагає дійсні границі, обмежені архитектурою. З моря хмар, світла, фарб і тонів виринає весь надприродний християнський світ у поетичній апотезі.

До ще могутнішої інтензифікації того мальовничого ілюзіонізму дійшли фрески копули у катедрі в Пармі. Могутнє, грандіозне „сурсум" поривае всі постаті в пристрасному вирі аж до найвищих вершин християнської містерії.

Так Корреджо стає переломовим мистцем протиреформаційного барокового малярства і в цьому лежить його універсально-історичне значіння.

Нова станиця у Львові.

Друкарські кола з певністю поділяться радісною вісткою, що фірма **„Графіка" Марко Зайде у Львові, вул. Ліндого 6,** поширила своє від 15 літ істнуюче підприємство ще одним важним відділом, а саме вирібнею друкарських чорних і колірових фарб. Коли в нинішних часах, серед теперішніх труднощів та тяжких клопотів істнує якесь підприємство та ще й розвивається, то можна приняти, що це виключно завдяки пильности і самовідреченню провідника, який має ті питомі прикмети людей, що з замилуванням працюють у своєму званню.

По 35 літах праці власника в краю і заграницею в друкарському фаху, заснував він у 1919 р. у Львові як всесторонньо рутинований фахівець в друкарському фаху своє відоме, зареєстроване фахове підприємство. У 1926 р. покликав до життя відливню вальців і вирібню маси на підставі вказівок спеціяльно спровадженого фахівця, так, що сьогодні вишколений ним персонал не гірший в нічому від заграничних спеціялістів. Тепер та фірма отворила вирібню друкарських фарб.

Вирібню вивінували в найновіші машини за плянами і вказівками спроваджєного з заграниці фахівця-спеціяліста. Засоблена у спеціяльно найкращі і найчистіші сирівці, запевнює, що в ділянці друкарських фарб, а спеціяльно чорних — може вдоволити й найбільші вимоги. Треба підкреслити, що фірма „Графіка" Марко Зайде була першою у Львові, що заснувала фахове підприємство друкарського приладдя, та ще сьогодні веде це підприємство як одинока того роду станиця у Східній Галичині.

27/73

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 7. КВІТНЯ 1934.

…ИХАЙЛО ОСТРОВЕРХА.

Старина в мистців ренесансу.

У Римі, йдучи новою вулицею дель Імперо, минувши Кольосей, ліворуч на Колле Опіо видніють руїни. Чорні стариною, мов у каліки на…лі цурпалки, вони, дещо потахлі, виставють з землі.

Це Домус Авреа, а по сучасному Каза зі Нероне: палата Нерона.

Було тут тисячу кімнат. Усі пребагато прикрашені фресками, стуками, золотом. Стиль фресків останньої помпеянської доби. Себто стиль, що побіч ілюзіонізму, який лише можемо собі уявити і палаючої оргії барв (як у II. стилі), повертає до архітектонічного розподілу стіни. У тому стилі повертає багато елементів, які походять від пластики, у найфантастичніших, які лише думка людини може собі уявити, формах. Цей стиль це царство омани.

В спальні Нерона ще виднає зі стіни портрет його жінки Поппеї. Тут, то там у цій кімнаті бачимо останки фресків.

В одній із багатьох недавно відкритих кімнат у одній ніші виринає нетипено свіжий простір неба і моря, по якому в човні пливуть люди, які причалюють до берега, що зеленими кипарисами пнеться у небо. Ви й дивуєтесь, що ті фрески заховалися такими свіжими. Хоч правда: цісар Траян велів засипати палату і саме тому все те, що тепер при відкопуванні палати бачимо, так чудово зберігалося.

Чи не найбільше фресків бачимо у славній восьмигранній салі приняття. У кожній грані цієї сали, також, багато прикрашена мальовилом ниша. В одній видніють лише дещо ушкоджені декорації: палке, немов спрагнене, фіолєтне тло. На ньому в мягких тонах виведені мітичні сцени. Все те своєю композицією, кольоритом, ніжністю рисунку, палкою фінезією пречудове. Салю освічує світло дня римського неба, якого жадібну синяву бачимо крізь широкий, округлий отвір у стелі. По середині салі, під розкішю неба, якийсь глибокий діл, мабуть, кажуть і пишуть, „вомітово": з римськими тогочасними вакханаліями, оргіями булоб дуже на місці.

*

Мені не ходило про сам опис цікавіших кімнат, чи то пак декорацій цієї палати Нерона. Хочу зупинитися над тим, яке значіння мальовила цієї палати мали для мистців ренесансу. Той ренесанс, який „думаючи, що лише наслідує старину, творив нове мистецтво", як каже Е. Мінц.

Мистці ренесансу дуже побивалися за мистецькою стариною. Кожний фраґмент старини був для них найціннішим добутком. Нишпорили по всіх усюдах Риму й Італії, щоби найти нові сліди давнини. То й не диво, що не поминули і засипаної палати Нерона та найшли спосіб, щоби дістатися до її середини.

Перший, що дістався до середини засипаного Домус Авреа був імовірно маляр Бернардіно ді Бетто, званий Пінторіккіо (1442?—1513 р.). Та лазив туди й Рафаель.

„Мистці ренесансу на рачках пролазили в ті нори, в ті льохи, де було повно жаб і гадюків, калічучи собі спину, коліна, щоби лише, хоч і з трудом зробити собі рисунки, релієви, замітки й усе те примінити до нового мистецтва" — каже один із учеників Леонарда да Вінчі.

Мистець Люцо да Фельтре, тому, що завсіди сидів під землею відрисовуючи потрібне йому, був прозваний Морто (Умерший).

А й сам цей орнамент від цих льохів у палаті Нерона, по італійськи ґротте (льох: ґротта), дістав назву „ґротеска", яка то назва, й по сьогодні істнує.

Перший мистець, що покористувався у своїх фресках ґротескою, був згаданий Б. Пінторіккіо. Це можна оглядати в апартаментах папи Олександра VI. Борджія.

Дж. Е. Ріццо каже, що мистці ренесансу „не лише копіювали чи імітували у своїх ґротесках поодинокі орнаментальні мотиви такі часті і переважно повні характеру в декорації старинних стель: з цих ґротесок вони взяли всю декоративну систему".

Приклад на це маємо: Станца делля Сеніятура в папських палатах у Ватикані. Рафаель, який з пориву пропадав за мистецтвом старини, дає у своїх творах докази, що докладно пізнав мальовило Домус Авреа. І це бачимо, окрім Станц, ще в оцих його працях: Льоджє у Ватикані, палата Фарнезіна, Стуфетта, себто лазничка кімнатка для кардинала Біббієна.

Мистці згаданих часів уміли не лише цінити мистецьку старину, а вони всім серцем її любили.

Леонардо да Вінчі ще перед смертю замовив собі у Плятині ось таку епітафію: „Я вивчав старинних. Та не міг я осягнути їх божеської симетрії. Зробив я те, що міг. **Veniam da mihi posteritas!** (Вибачайте мені потомки!)

*

Цих кілька моїх завваг звернені в сторону тих наших мистців, які хочуть розуміти, на чому мусить опиратися національне — формою і стилем! — мистецтво. Традиція і старина, це перші й головні чинники розквіту нашого великого майбутнього мистецтва.

—o—

Д-р СТЕПАН БАРАН.

Наша політична місія в Софії і в Царгороді в 1914 р.

(З моїх спомннів з початків світової війни).

З вибухом світової війни оснувалася — як відомо — в дні 1. серпня 1914 р. у Львові, за почином президії Укр. Національно-Демократичної Партії міжпартійна організація під назвою Головна Українська Рада, що мала вказувати напрям загально-української політичної акції в часі війни, як також формувати по стороні Австрії українських добровольців — Українських Січових Стрільців. В склад цеї Ради увійшли відпоручники трьох галицьких політичних партій: Української Нац. Дем. Партії, Української Радикальної Партії і Української Соціяльно-Дем. Партії, і вона 3. серпня 1914 р. видала маніфест до українського народу зі зясуванням нашого становища і наших змагань в часі війни. З утворенням Боєвої Управи, як своєї секції, приступила негайно до формування військових відділів — Усусусів.

З початком серпня 1914 р. утворилася у Львові друга політична організація — Союз Визволення України — зложена з українських політичних емігрантів зза Збруча, що тоді перебували у Львові, для пропаганди визволення Наддніпрянської України й створення з неї самостійної держави.

Члени обох згаданих організацій опинилися внедовзі на еміграції у Відні, коли 3. вересня 1914 р. російські війська заняли Львів. Не зважаючи на окупацію цілої Східної Галичини, Лемківщини, Буковини, а навіть значної частини Закарпаття, згадані організації не тратили надії на успіх української справи і занялися передовсім її пропагандою, висилаючи своїх відпоручників у пропагандивних цілях до Німеччини, Швеції, Швайцарії, Зединених Держав, Румунії, Болгарії і Туреччини. На увазі мали головно обі останні держави, як близьких сусідів України. З початком жовтня 1914 р. виїхали з Відня як делегати Союзу Визволення України д-р Лев Ганкевич до Софії і Маріян Меленевський (Басок) до Царгороду і вони поробили там перші заходи — а не були вони легкі — для розголошення української справи. Внедовзі по них вибралися з кінцем жовтня 1914 р. у дипльоматичній місії, як делегати Головної Української Ради, її члени: посол д-р Льонгін Цегельський (тепер в Америці) і я, як головний секретар цеї Ради. Про нашу місію австро - угорське міністерство закордонних справ повідомило офіціяльно свої посольства в Букарешті і Софії та амбасаду в Царгороді.

В Софії вижидав нашого приїзду на двірці д-р Лев Ганкевич, що вспів вже навязати звязки з болгарськими політичними колами і дав нам з місця цінні інформації. Заїхали ми до готелю „Болгарія" і наступного дня зголосилися в австро-угорській леґації (посольстві). Посла гр. Тарновського (поляка) ми не застали, а приняв нас його заступник, радник посольства, котрого призвище я призабув, — німець. Про ціль нашої місії там вже знали і нас приняли прихильно.

Рівночасно повідомило посольство про наш приїзд президію ради міністрів з проханням визначити нам авдієнцію. Авдієнцію визначили нам на полудневі години 2. листопада 1914 р. Нас приняв президент міністрів д-р Василь Радославов на довшому послуханні, під-

час котрого випитував нас про наші політично-державні змагання та про наше становище супроти Росії у тодішній війні. Українська справа його цікавила, наші змагання признав слушними і українців природними союзниками болгар, заявляючи вкінці, що якщо вирине українська проблема на мировій конференції, Болгарія поставиться прихильно до наших домагань. Про цю нашу авдієнцію появився офіціяльний пресовий комунікат з поданням змісту нашої розмови, який негайно розіслала у світ болгарська телеграфічна агенція. В той спосіб зміст нашої розмови з болгарським премієром дістався до закордонної преси, між іншими і до російської, а через неї дійшов і до Львова.

Тоді відбувалися в Софії засідання болгарського сойму (Собранія). Користаючи з цього, відвідали ми пополудні 2. листопада 1914 р. президента сойму Вачева і віцепрезидента д-ра Івана Момчілова. Кожний з них приняв нас у свому кабінеті на довшій розмові, в якій ми інформували їх про нашу справу. Були ми і на повному засіданні сойму 3. листопада в часі промови д-ра Радославова. Того дня і наступних зазнайомилися в соймі з провідниками-послами поодиноких політичних партій, як з д-ром Ґенадієвом, провідником народніх лібералів (стамбуловістів), д-ром Маліновом — провідником демократичної партії, Дробієвом — провідником селянської (аграрної) партії, з б. премієром д-ром Даневом з партії прогресистів (москвофільської), з б. премієром д-ром Ґешевом — оба вони тоді були без більших впливів, — з послом Кирковом, провідником болгарських соціялістів, та з другими визначнішими послами, як д-р Захар Петров, д-р Янков і інші. Всі вони цікаво розпитувалися про наші змагання і кожний з них дістав від нас д-ра Ст. Рудницького „Ді Украіне" і д-ра Л. Цегельського „Не освободителька, а почисница на народитѣ".

Попри часті відвідини сойму, відвідували ми часто ріжних політиків і редакції часописів. Були у б. міністра закордонних справ д-ра Ґенадієва, великого австрофіла, де стрінулися з македонським епископом Методієм Кусевичем, колишнім ватажком комітаджів, що на старі літа, як неодин з наших запорожців, проміняв кріс на кропило і ним служив своїй національній справі. Епископ Кусевич, котрому не чужою була наша історія, прощаючися з нами, поба-

жав нам воскресення держави Володимира Великого з давньою її світлістю і могутністю, і піднісши руки, благословив нас до дальшої праці в хосен самостійної України.

Одну зі своїх перших візит зложили ми редакції поступового дневника „Камбана" (Дзвін), якого начальний редактор Христо Станчев і головний співробітник Костов написали цілу низку статтей про українську проблему, а в ч. 2063 „Камбани" з 23. (стар. ст.) жовтня 1914 р. помістили на першій сторінці мапу України під наголовком „Нова славянська держава". Рівнож прихильно віднеслися до нас органи премієра д-ра Радославова „Народна Права", орган молодолібералів „Воля", орган соціялістів „Работнически Вѣстникъ", „Народъ" і півофіційний денник „Бульґаріше Гандельсцайтунг", що виходив в німецькій і болгарській мові. Неприхильно поставилася до нас русофільська преса „Прапорецъ" і „Миръ" — орган д-ра Ґешова. Зате зробив нам великі прислуги начальник болгарського пресового бюра, Гербст, завдяки якому вістки, нераз доволі обширні, діставалися негайно до закордонної преси.

Не забули відвідати і представників ученого світа. У першу чергу були ми у колишнього міністра освіти проф. унів. д-ра Івана Шишманова, зятя М. Драгоманова, пізніше болгарського посла в Київі, — що один з перших пробивав шляхи для болгорсько-українського зближення і популяризував нашу справу серед свого громадянства. Його дружина і молодий син суддя, що говорив добре по українськи, розказали нам неодно цікаве з життя Болгарії. Були й у голови Славянського Товариства в Софії проф. унів. Бобчева, що через своє горяче москвофільство, поставився до нас з доволі великою резервою.

Бували також і в болгарському національному театрі, де грали тоді якусь національну песу з часів визвольних болгарських змагань, і національному музеї, що збірками не дуже то був тоді замітний (як теж і подібний румунський музей в Букарешті) і не дорівнював нашим музеям Наук. Т-ва Шевченка і Національному Музеєві у Львові. Вечерами в ресторані чи в каварні стрічалися з передовими болгарами на товариській гутірці і мали нагоду пізнати майже весь замітніший болгарський світ.

Після близько однотижневого побуту, виїхали ми з Софії в ночі з 5. на 6. листоп. 1914 р. прямим потягом до Царгороду, куди прибули в ночі 6. лист., переїхавши Одрин (Адріянопіль) і відому з балканських воен лінію Чатальджі. В потягу їхало багато молодих німецьких громадян в цивільних одягах, що були — як ми про це переконалися — німецькими старшинами, приділеними до служби в турецькій армії. З деякими з них ми познайомилися і вели довші балачки про Росію і Україну, даючи їм нашу пропагандивну літературу, що її везли зі собою.

До Царгороду приїхали около півночі і заїхали до готелю „Токатліян" в европейській дільниці Пера. Місто було вже під знаком війни. Ослаб там значно торговельний рух. Виїхало багато англійців, французів і росіян, яких там мешкало чимало.

Безпосередньо по прибутті наступного дня коло полудня, зголосилися ми в австро-угорській амбасаді. Амбасадора, графа Паллавічіні не застали, і нас приняв дуже ввічливо радник амбасади гр. Травмансдорф, особистий прия-

тель посла М. Василька, від котрого передали ми йому окремого поручаючого листа. Сам амбасадор приняв нас слідуючого дня і на наше прохання доручив повідомити офіціяльно про наш приїзд турецький уряд, як делеґатів Головної Української Ради. Рівночасно додав нам як провідника (по правді здається — в цілях контролі) першого драгомана амбасади Лехновського, по батькові чеха, по матері хорвата, що сам признавався до хорватів. Він зголосив нас в обох тодішніх керманичів турецької політики — у міністра внутр. справ Талат-бея і міністра війни Енвер-паші, що згодилися нас приняти.

Авдієнцію у мін. Талат-бея назначено на неділю 8. листоп. в 2-ій год. попол. Коли ми прибули до палати Великої Порти, де містилося міністерство внутр. справ, заявив нам президіяльний директор цього міністерства Гікмет-бей, що на цю годину назначено засідання ради міністрів і ми будемо приняті щойно слідуючого дня. Користаючи з цього, що у тій палаті містилася отоманська телеграфічна агенція (т. зв. аґенція Міллі), зайшли ми там і зазнайомилися з директором цеї аґенції Гусейн-Госун-беєм, інформуючи його докладно про ціль нашого приїзду. Це стало нам в пригоді, і подібно, як Гербст у Софії, так Гусейн-Госун-бей в Царгороді став нам дуже помічним, висилаючи від своєї аґенції офіціяльні звідомлення про нашу акцію до закордонної преси.

В понеділок 9. лист. 1914 р. в год. 2. попол. приняв нас Талат-бей у свому кабінеті. Турецьким звичаєм принесли чорну каву і при ній ми розговорилися обширно про наші воєнні сподівання. Талат-бей, колишній почтовий урядо-

вець в Солуні, говорив тільки по французьки, а товмачем між нами був драґоман Лехновський. Говірливий, а навіть дещо йовіяльний, сам один з творців тодішнього молодотурецького режіму, зацікавився українською справою, висказуючи отверто думку, що Туреччина повитає радо утворення самостійної української держави над Чорним Морем і буде підтримувати наші змагання у цьому напрямі, якщо ця справа знайдеться на денному порядку мирової конференції.

Безпосередньо від Талат-бея (пізніше Талат-паші) удалися ми вже без Лехновського до военного міністра Енвер-паші, зятя султана і фактичного тоді диктатора Туреччини. При вїзді сторожа віддала нам військові почесті. У великій салі принять, точно в год. 4. попол. зявився Енвер-паша, доволі ще молодий, енергійний чоловік, в генеральському однострої. Крім нас не було нікого. Д-р Л. Цегельський виголосив довшу промову по німецьки (розмова відбулася весь час стоячи) про цілі нашого приїзду. Відповів нам Енвер-паша в добрій німецькій мові. Туреччина — говорив він — поможе вам здійснити ваші державницькі змагання, бо самостійна Україна буде нашим найліпшим забезпеченням. Ми маємо спільного історичного ворога — Московщину і тому ваші стремління є зрозумілі і симпатичні для кожного турка і ми бажали би, щоби вернули ті

часи, коли керманичі української козацької держави бачили безпеку України в союзі з сте[...] державою. Після цієї офіціяльної була інформаційна частина. Ми говорили про Українських Січових Стрільців. Енвер-паша питав про можливости революції на Україні, на що одержав відповідь, що в тодішніх обставинах революція там неможлива.

Про ось повищі авдієнції появився негайно офіціяльний комунікат в отоманській телеграфічній агенції Міллі і вістка про це пішла за кордон.

Кілька наступних днів призначили ми на відвідини редакцій турецьких часописів. Одного з перших відвідали ми начального редактора дневника „Osmanischer Lloyd" (виходив в мовах німецькій і французькій) Міллер Пайрія (німця). Він не тільки написав сам кілька прихильних нам статтей у своому дневнику, але поміг ще навязати звязки з місцевою турецькою пресою, що теж поставилася до нас з повним розумінням наших інтересів. Були ми в редакціях турецьких дневників „Танін" (нач. ред. Монтеделін-бей), „Ікдам" (нач. ред. Джеляль-бей), „Сабат", „Терджом" і інших, інформуючи всюди про ціль нашої місії. Кілька щоденників помістило обширні інтервю з д-ром Цегельським або зі мною. Ілюстровані часописи подали наші світлини з відповідними до них статтями. Ту всю часописну літературу — болгарську і турецьку, що торкалася нашої поїздки, привіз я до Відня, а опісля до Львова, але восени 1921 р. забрала її львівська поліція при нагоді мого арештування і трусу у мене, разом з моїм тодішнім пашпортом і мені їх не звернула. Те все буде напевно ще досі в поліційному архіві у Львові, звідки варта би дістати їх для бібліотеки Наук. Т-ва ім. Шевченка.

В часі свого побуту в Царгороді були ми кілька разів вечерами в німецькім Народнім Домі (Deutscheshaus), де сходилася місцева німецька кольонія і вищі старшини в турецькій службі. Влаштували там навіть в нашу честь велике офіціяльне прийняття, на яке запрошено також представників турецького міністерства закордонних справ, турецького генерального штабу, турецьких політиків і турецької преси. Як водиться при таких нагодах, були численні промови і запевнення взаїмної приязни.

В поворотній дорозі задержалися ми в Букарешті. Настрій преси і вулиці був для центральних держав дуже ворожий. Для своєї акції не найшли ми тут пригожої почви. Відвідали ми австро-угорського посла гр. Черніна, що пізніше як австро-угорський міністр зовн. справ був співтворцем берестейського мира. Вислухавши нас, порадив, не починати ніякої пропаганди на румунському ґрунті. Так ми і зробили. Відвідали тільки деякі редакції, прихильніші Австро-Угорщині, і зазнайомилися з одним з провідників соціялістів Христофором Раковським, болгарським жидом, що пізніше як большевик, став диктатором України — і мали з ним кілька довших розмов.

Від часу нашої поїздки минає 20 літ. Не живе вже більшість зі згаданих вище осіб. Одначе остав для нас історичний факт. — Болгарія і Туреччина визнали незалежність України в берестейському договорі 9. лютого 1918 р. і його опісля ратифікували.

Кілька уваг про лікування в Черчі.

У звязку з недалеким весняним сезоном у Черчі, який починається вже з 1-им травня, хочу подати декілька заввг, щодо лікування у тому живці.

Живець Черче загально відомий зі своїх цілющих вод та сірчано-боровинових купелів, успішних при лікуванні затяжної ревми суглобів і мязів, катару ниркових мидничок і міхура, надміру квасу шлункових соків та надміру подразнення нервової системи. Проте поменше звертали уваги на лікування там жіночих недуг, яке слід би в тому живці ширше стосувати, з огляду на високо-вартісну боровину. Боровина, відміна торфу, повстає через розклад ростин у вогкості без доступу повітря. Аналіза черчанської боровини виказує значно більший відсоток хемічних сполук, ніж в інших того роду живцях, головно щодо кількости алуну та сірчану заліза. Ділання боровини полягає на тому, що довго затримує тепло (злий провідник тепла) в купелі, на її густоті, тягарі й містоті органічних квасів та мінеральних солей.

Боровини вживаємо там, де йде про приспішення ресорції та запальних продуктів і де хочемо викликати збільшений приплив крови. У жіночих недугах приписуємо також і сірку чи то у формі купелів, чи переполіґувань окремими апаратами в ріжній висоті температури. Ділання цих засобів трояке: хемічне, термічне, механічне спричинює витяг деяких субстанцій з хорого місця та скоріше гоєння.

Отож ніде краще як у живці Черче можна лікувати позапальні стани родних та жіночих органів, опухи по сціпах у ногах, стани по закаженнях породових, недорозвій жіночих органів, неправильні й болісні цикли та неплодність.

На вартість Черча з цього боку хотів я саме звернути увагу для вжитку лікарів гінекольогів та тих, що такого лікування потребують.

Д-р О. Лаврівський,
асистент Заг. Шпит. у Львові.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 7. КВІТНЯ 1934.

АНАТОЛЬ КУРДИДИК.

25 ґрошів.

(Гумореска.)

Старий друзяка Левко переконав мене, що джентельменство не поплачує.

Ми сиділи оба в каварні „Театральній". Були латинські Великодні Свята й у каварні не було пса, коли не рахувати нас і заспаного кельнера, що мабуть кляв у душі, бо якби не ми, був би десь у куті передрімався.

Але нам саме не хотілося йти. Нам саме було найлюбіше в цій каварні, що ніби Сагара, зівала пусткою і зівала простором. В редакції було два дні тиші, чоловік сказав жінці, що має пильну працю в редакції і сидів тут, далекий від громадянського і хатнього життя й видимо атмосферу статтей про розброєння, святочних фейлетонів та новинок про всі прояви криміналістики. Левка не бачив я пять-шість літ, в останнє ми бачилися парубками, тепер зустрілися поважними громадянами, з жінками, дітьми і подібними артикулами громадянського стажу — і тем було, ах, тем. А вдармося в груди, пани створіння мужчини: Ми, що по спільно нарікаємо на балакливість жінок, хіба ми самі часом не плещемо, як баби? Плещемо. Тільки ми про політику, партії, вигляди, перспективи й економіку — і це нібито вище від жіночих тем. Правда, чи ні?

Отже з Левком проболакали ми вже всі події останніх днів у світі й зійшли на наш загумінок. На конфіскати у пресі, манка в кооперації, неполітичність політичних метод. В останній проблемі вирину шилом ще одна проблема: Джентельменство в політиці.

— Дай мені спокій! — говорив Левко по[...] „...малого" — Джентельменство — англійська квітка і на галицькому ґрунті виroджується в дивогляд.

Я гостро заперечив. Я належав до партії, що є прихильником джентельменства і тому мусіла потурати всім хамським виступам проти неї та програвати. Я пробував випробованими на вічах аргументами вмовити в Левка і в себе, що джентельменство поплачує, хоч як я в це не вірив.

— А от я тобі роскажу! — закинув він ногу на ногу — як я вийшов на джентельменстві. Це пригода одиниці, але так саме менш-більш виходить на цьому спільнота.

— Ну?

— Я вже тобі оповідав, що хочу розвестися. Жінка моя з глузду зсунулась на тлі еманципації і доводить мене до божевілля. Я не тільки не маю ґудзиків ніде, але і їй повинен пришивати. Я повинен їй варити каву, наливати воду митися, вона ходить розхрістана, розбехтана, а я повинен защіпати її й зачесати, якщо хочу, щоб була чепурна.

— А чогож ти женився? — поставив я питання, на яке я не міг би сам собі відповісти.

— Джентельменство. Проклятe джентельменство. Якби я був простак, бу би жив щасливо, вільною пташкою, а воно — у гріб мене вжене — закінчив гірко.

Історія ставала цікавою і я мовчав. Я знаю, що підчас такої мовчанки починається сповідь.

Оповісти тобі?

— Ще й питаєш? Слухаю! — ковтнув я останок пива і відсунув склянку, щоб не дразнила мене.

— Це було пять літ тому. Я їхав трамваєм. Трійкою. Сіла якась підмальована німфа. Дає кондукторові 20 золотих банкнотом. Той каже, що не має видати. Просить її висісти. Дама вперлася, що не висяде, має пильну справу. Записує собі число трамваю, дає слово, що на поворотній заплатить. Іскри з очей лискають — стає гарною. На якійсь зупинці висідає. Кондуктор говорить на її адресу таке, що я — джентельмен — кажу:

— Пане кондуктор, прошу поза плечі жінки не ображувати. Маєте 25 сотиків за білет. Мовчіть.

— Вмовк. Дав мені білет. Я забув за цю історію. Три дні пізніше читаю таке оголошення у „Сяйві": „Того джентельмена, що заплатив за такого а такого за мене 25 сотиків у трійці, дожидаю, щоб йому подякувати." І адреса. Ти не пішов би?

— Пішов би — признався я щиро.

— І я пішов. І оце все. Батько дякує, мати дякує, а вона, Лена, оповідає про сучасних мужчин, про джентельменство, про рідкий тип і про хто зна що. Чайок, тісточка, очі...

Він ковтнув спрагнено пива і подивився на мене розяреними вічми.

— Що я тобі буду оповідати. За 25 сотиків маю жінку, пять літ еротики і розводовий процес. За ідіотичних 25 сотиків...

Я мовчав, шануючи більш людину, що за 25 сотиків купила собі біду на свою лису голову.

Це за джентельменство — кидав жовчю Левко. — Від тоді ненавиджу джентельменів. І так мабуть джентельменська політика твоя вийде на ньому, як оце я...

Був лисий. Зморщений. З підбитими очима. Тінь колишнього Левка з буйною чуприною, ясними очима, румянцями на щоках...

— А трамваїв відтоді ненавиджу. Пішки ходжу — викинув останок жовчі і стукнув склянкою на кельнера.

В каварні було, як на Сагарі. Якраз пустка і простір для того, щоб думати про долю людини, що за 25 сотиків купила собі кохання, цей найдорожчий самоцвіт життя і жінку, до якої кожний, хто її має, пише в листі „Найдорожча" або „Мій скарбе"...

Найкраща допомога для Гуцульщини.

Як помагає нашим гуцулам організована праця кооперативи „Гуцульське Мистецтво".

Рікрічно переживає наша прегарна Гуцульщина важкі часи. Гуцули бідують, а під весну звичайно й голодують. Наше громадянство намагається допомагати Гуцульщині та ратувати її від злиднів. Повстають у нас окремі громадські комітети допомоги голодуючому гуцульському населенню. Організуються й усякі місцеві допомогові комітети. Та вони мають звичайно переходовий характер і не можуть перебороти лиха раз на все. Тимчасом положення Гуцульщини вимагає того, щоби з її як стихійним так і постійним лихом боротися радикально. Наше громадянство не в силі само зліквідувати причин стихійних лих, що навіщають Гуцульщину, бо не має на це засобів. До боротьби зі стихійним лихом покликані інші чинники, а передовсім держава і самоврядування. Тільки вони можуть боротися з такими нещастями як виливи гірських рік, що спричинюють величезні шкоди населенню. Зате ми могли би успішно боротися з такими явищами як голодні передновки на Гуцульщині. Якими засобами? — Зовсім просто: розбудовою вже істнуючих і заснуванням нових варстатів праці на Гуцульщині. Практика доказала, що це одинокий доцільний засіб боротьби.

Накраще переконає нас у тому праця кооперативи „Гуцульське Мистецтво" в Косові. Отже „Гуцульське Мистецтво" істнує вже 12 літ. За той час воно випродукувало руками гуцульських ремісників 32 тисячі квадратових метрів мистецьких килимів. Тепер „Гуцульське Мистецтво" дає певне заняття і працю 120 робітникам. З того 40 має заробіток на пряденні вовни для виробу килимів, а решта на виробу килимів. За 1933 рік „Гуцульське Мистецтво" виплатило робітникам 60 тисяч золотих. Свої килими розсилає кооператива по цілій Польщі і за границю. Продає їх у Косові чи в своїх представництвах у Львові, Варшаві, Вильні, Катовицях і Познані. Розвивається ця кооператива так гарно передовсім завдяки невтомній праці та енергії п. Куриленка, за що йому належиться признання.

Килими „Гуцульського Мистецтва" мають уже свою заслужену славу і вартість. Тому не дивно, що під цю фірму підшиваються всякі жидівські спекулянти, що роблять інтереси на своїх нібито „гуцульських" виробах. Були вже випадки, коли „Гуцульське Мистецтво" було змушене скаржити до суду спекулянтів за те, що вони підшивалися під його фірму.

Найголовнішою заслугою Гуцульського Мистецтва є те, що воно відродило старий український килим. Воно відіграло і далі відграє величезну ролю в піднесенні вартости килима, як необхідної частини декоративного мистецтва. Килими „Гуцульського Мистецтва", побудовані на старих зразках, манять око ніжністю тонів і барв. Їх барви витрівалі на сонце і ціна їх порівнуючи не висока.

Наше громадянство повинно якслід оцінити працю „Гуцульського Мистецтва" і тим самим повинно підпирати цю установу ділом. Крім того саме на „Гуцульському Мистецтві" повинно наше громадянство вчитися, як допомагати розумно і певно гуцулам. Гуцули це мистці не тільки в килимарстві, але й у деревляному різьбарстві, гончарстві і т. п. Вони крім того знамениті столярі. Всі ті ділянки гуцульського ремесла требаб зорганізувати, скооперувати, наладнати збут їхніх виробів і таким чином забезпечити гуцулам певний, чесно й гідно добутий кусок хліба. Колиб ми зуміли так поставити справу, тоді не треба булоб рік-річно закликати наше матеріяльно знеможене громадянство до помочі загроженій Гуцульщині.

Й.

СЕРГІЙ ХРУЦЬКИЙ.

Золоті кайдани.

I.

Коли думаєш про долю України, відразу встає перед очима величезна російська імперія, що простягнулась ген-ген аж по великий океан, а на півночі аж до краю землі. А коли далі роздумуєш, як повстав цей кольос, що наляг на Україну, бачиш пута, вже духові, якими прикувала Московщина Україну до себе.

Нас звязала одна віра і Церква. Правда, ми її принесли москалям, а пізніше віками цілими йшла з Києва до Москви богословська наука. Однак, ворог обернув нашу ж святиню проти нас та зробив з неї знаряддя своєї „обрусительної" політики. Скасували москалі автономію нашої Церкви, знищили нашу окремішню церковну культуру, завели московську вимову у богослуженню. Цією вимовою хотіли москалі викликати не тільки почуття національного споріднення, але бажали ще створити і одну „общерусскую" історичну традицію.

Київська великокняжа Русь з її культурою мала стати через це спільна. Всіма тими таємничими, у глибину віків ідучими нитками хотіли опутати душу українця та звязати її з московською.

А щоб сильніша і глибша була релігійна єдність, не завагався москаль навіть перед тим, щоб увести політику в культ святих. Культ московських святих всіляко поширювався. За богослуженням по церквах вірні все більше чули про ріжних московських святих і чудотворців. Святі, що вийшли з українського народу, теж попадали між „російських". От хочби св. Димитрій Ростовський. Хто з народу знає, що був це українець? Тяжко про ці речі говорити: занадто дражлива тема і лежить на межі богохульства. Але москаль перед такою делікатністю не спинявся і не вагався щораз рішуче вводити політику в сферу чисто релігійних почувань. Найяскравішим доказом цього може бути історія анатеми на гетьмана Івана Мазепу і звязана з нею церковна служба з приводу Полтавської „вікторії". Треба теж пригадати, як шанували у церкві особу російського царя.

У справі обєднання українців з москалями не без значіння було і те, що Москва в своїй історичній політиці віддавна намагалась грати ролю „Третього Риму". Нарешті, на душу українця сильно впливав релігійний месіянізм православія. Зважте, як сильно зазначився цей православний месіянізм на світогляді і психіці двох ґеніїв, що вийшли з українського народу, Гоголя і Достоєвського. Чи не тому в значній мірі були вони москалями? Очищення православія від московської політики дуже трудна і не проста справа. Москалі зуміли сильно звязати поняття православної віри з поняттям, якщо не приналежности до московської народности, то бодай з поняттям духового і кровного споріднення. Доказом цього — москвофільство тих наших земель — Лемківщини і Закарпаття, де, здається, якби спинився біг часу й історичних змін, і де підсвідомий консерватизм традиції виступає найсильніше. Ті люди відчувають, що їх прадідівською вірою було православія, а тому, що Москва віддавна виступала у ролі „3-го Риму" і що православія нині приходить до них у московській формі, православія помагає ширити серед них москвофільське баламуцтво, тим більше, що москвофільство сіють не завсіди запродані люди. Є серед них такі, що захопились величчю російської культури, подібно, як ще є багато таких українців, що говорять про себе: ми — „украинці (частіше — малороси) русской культури"...

II.

А тепер про інші пута, що звязували українців з Росією, пута культури. Смішно і шкідливо булоб би заперечувати, що ця „русская" культура є справді велика і могутня. А ще гірше для нас, що в творенні цієї культури ми самі цілими віками брали участь. Не можна ж забути, що Гоголь, один зі стовпів російської літератури, українець. Із священичої української родини походив теж, хоч і не безпосередньо, Достоєвський. А кілько інших, менше і більше талановитих українців, брало найактивнішу участь у творенні російської культури в усіх її галузях, і в літературі, і в науці, і в мистецтві. Тому багатьом так тяжко зірвати в своєму серці з тією „русскою" культурою, на якій вони виховані та яку навіть полюбили. Не легко для багатьох було сказати самому собі, що „русская" культура — чужа та ворожа, бо ж звязує нас і духово ріднить з москалями. Тяжко не тільки москалефілові чи „украинцеві русской культури". Візьміть, для прикладу, хоч би проблему, чим є для нас найбільший, може, геній, що вийшов з українського народу — Гоголь? Ворог чи не ворог? Навіть не ставлять у нас такого питання, а як хто і порушить цю справу, то і відповіді не дає по суті, ясно і виразно.

Як глибоко вжились українці в неволю, коли самі будували цю імперіялістичну потугу Росії, від якої задихаємось нині. Не тільки український солдат завсіди був найкращий у російській армії, скілько ріжних Безбородьків були керманичами російської політики! І до самого кінця, до національного воскресения, не було ані одної майже чисто української, самостійницької партії, лише філії московських партій. Вже впали від російської революції реальні державні пута, що вязали Україну з Москвою, а Україна довго ще не хотіла стати сама собою вільною, незалежною. Духові пута були сильніші від державних. Та чи впали вони зовсім — і нині?

Не тільки російську культуру відчували, як близьку, але не менше рідний був для численних українців дух, що проникав московські політичні партії. Максималізм і космополітизм російських партій відповідав українській душі.

Тут грав ролю не тільки заник державницького інстинкту і традиції наслідком довгої політичної неволі. В українській душі пробуджувались як відгуком давні анархічні звички вільного козакування і Запоріжської Січи. А ще більше відбивався вплив української природи — поля вільного, безмежного, дикого степу.

Крім цього, в душі кожної людини є деяка симпатія до космополітизму, тому ще сильніше вона мусіла бути в душі громадян тієї світової імперії, що обняла пів Европи і майже третину Азії, що на сході і півночі дійшла до краю землі, що і на полудневій границі оперлась об Чорне Море, об величезні гори і пустинні азійські степи. А велич імпонує, особливо дитячій народній уяві; велич витворила патос всесвітньої держави.

На українського інтеліґента могла впливати і думка про необмежені кольонізаційні можливості для українського народу, тим більше, що з тих можливостей український нарід справді значно скористав. Підсвідомо відчувала це і народня українська маса.

В додатку ґео-господарські моменти впливали в тому самому напрямку.

Територія европейської Московщини і України не має природних границь, які би їх відділювали. Навпаки, ріки України, що переважно течуть з півночі на полудень, беруть свій початок на московській землі, і стан води в ріках України залежний від того, чи менше чи більше москалі вирубають ліса у вершках цих рік. Отже ріки вязали Україну з Московщиною. Подібно, як у господарчому відношенні московський ліс був доповненням українського степу, а московська фабрика — українського села.

Ось так одна віра зі спільним культом і одним месіяністичним патосом, одна могутня культура, велич одної на протязі віків держави, що в додатку повстали такими зусиллями, деякі однакові риси характеру — географічно-економічні умовини це все ті золоті кайдани, що приковували Україну до Московщини.

—o—

Д-Р АНДРІЙ ЛАСТОВЕЦЬКИЙ.

Нові засоби летунської боротьби.

Воєнні теоретики кажуть, що майбутня війна буде „війною усіх проти всіх". Це треба розуміти так, що військо і уся цивільна людність одної держави будуть старатися знищити не тільки військо противника, але також його цивільне населення і навпаки. Зі становища мілітаристів це зовсім самозрозуміле. Чейже цивільне населення достарчає підчас війни борцям та поживу, одіж, зброю та муніцію для них. Знищуючи це чуже цивільне населення і його матеріяльні добра своя армія утруднює, а то й унеможливлює, положення чужого війська і таким робом причиняється до власної побіди, яка є ціллю війни.

Яким робом своя армія зможе дістатися до цивільного населення чужої держави? Розуміється, що тільки повітряним шляхом. Летунська воєнна техніка сьогодні така видосконалена, її розвиток так швидко поступив наперед, що оставив далеко за собою розвиток тих оборонних засобів, яких завданням є відпирати летунські напади чито боронитись перед ними. Іншими словами: Сьогодні лекше є зробити летунський напад, ніж успішно оборонитись перед ним. Тому й у цілому світі бачимо перегони у побільшуванні повітряної фльоти та у поліпшуванні її вивінування.

Донедавна загально поширений був погляд, що найлекше можна основно знищити цивільне населення противника при допомозі задушливих та жручих газів. Цей засіб боротьби не новий: він відомий ще з останньої світової війни. Одначе сьогодні зачинає переважати другий погляд, а саме, що, мовляв, вигідніше, лекше і певніше можна знищити цивільне населення противника і його матеріяльні добра при допомозі новітнього себто у світовій війні невживаного (одначе на 1919 рік приготованого), щойно після цієїж війни видосконаленого і на велику скалю продукованого засобу, яким є запальна бомба.

У цій статті хочу подати кілька характеристичних прикмет цього нового боєвого засобу, а також оборонні засоби перед ним. А це тому, що на мою думку, більшість українського населення буде виставлена підчас майбутньої війни саме на летунські напади, підчас яких будуть кидати запальні бомби.

Узброєні держави розпоряджають нині запальними бомбами ваги біля 1 кільограма. 2 тисячі таких бомб займає обем ледви одного шестінного метра! Себто забрати їх на модерний літак зовсім не важко. У майбутній війні будуть їх скидати з літаків величезними кількостями. Якщо звважити ще й те, що літаки не будуть нападати поодиноко, а тільки великими ескадрами, можна сподіватися, що в одній хвилині загорить ціла довжезна вулиця великого міста. І зовсім справедливо фахівці уважають небезпеку пожежі одною з найбільших небезпек для цивільного населення у майбутній війні.

Маємо 3 роди запальних бомб. В Америці виготовляють бомби, виповнені олієм. В Европі випробували два інші роди запальних бомб: фосфорову та електротермітову. Ця остання викликає найсильніше запальне діляння і тому опишемо її коротко. Її зверхня поволока зроблена з дуже легкого стопу (лекшого від алюмінію), званого електроном (не помішати цієї назви з елементарним складником матерії, що теж зветься електроном!). Цей аліяж зроблений з алюмінія (глину) та магну. Ця електронова поволока виповнена термітом, себто мішаниною алюмінія та спорошкованого окису заліза. Характеристичною прикметою терміта є те, що він дуже швидко спалюється без доплину кисню. Зараз після запалу терміт викликує дуже високу температуру, бо біля 2200 ступнів Цельсія. У такій температурі топиться електронова поволока запальної бомби та спалюється синяво-білим світлом.

Запальні бомби вправила не експльодують. Пожар счиняється радше внаслідок зіткнення горячого металю з деревляними частинами піддаша, куди запальна бомба попала з літака після пробиття даху. Погляд, немов сама горяч, що проміннює з запальної бомби, може спричинити пожежу дальше положених предметів, нестійний. Якщо у своїм леті запальна бомба стріне бетонову або камінну стелю, не може тоді нічого вдіяти. Таксамо прикрита грубою на 3 до 5 центиметрів верствою піску деревляна стеля є вже достаточно хоронена перед пожежою внаслідок удару запальною бомбою.

Раз запалена електротермітова бомба не дається вже загасити. Тоді не вільно гасити її водою, бо вода парує тоді вибухово і горячий, розтоплений метал прискає на всі сторони у промінні 4—5 метрів. Кожний прискаючий вогник може тоді стати джерелом нової пожежі. Тому найліпше у таких випадках дозволити запальній бомбі згоріти (якщо пожежа безпосередньо не загрожує) або гасити її сухим піском або й попелом, якщо запальна бомба потрапила дуже близько легкозапальних матеріялів. Після 4—6 хвиль запальна бомба дає щораз менчу кількість тепла, кусники розтопленого металю ціпеніють й охолоджуються. На горіючу бомбу не вільно також сипати мокрого піску, бо він ділає на неї так, як вода. Одначе якщо скинена летуном запальна бомба викликала пожежу стриху, треба зараз після спалення самої бомби приступити до гашення пожежі водою.

Як забезпечитися перед шкідливим діланням запальних бомб? У першу чергу не громадити на стрихах ріжних старих, неуживаних предметів: шмат, шнурів, сінників, кусників меблів і інших. Відтак завчасу подбати за те, щоби на стрихах були завсіди скрині з піском, кілька лопат та кілька ведер з водою, у нових домах будувати водопроводи також на стрихах. Одначе найважнішою річю є освідомити і приготовити заздалегідь цивільне населення до боротьби з цим новим воєнним засобом. У нас можуть цю працю виконати з успіхом українські протипожежні товариства, які повинні також зайнятись взагалі приготуванням цивільного населення до протилетунської і протигазової оборони.

Майбутня війна поставить нечувані вимоги до „волі істнування" цілого народу. Завданням сучасного покоління є гартувати цю волю та придумувати нові технічні методи для оборони перед „повітряними" небезпеками.

ФЕДІР ДУДКО.

Наші великодні звичаї в Бопляновім описі.

Більш-менш правдиві відомости про нас почали діставатися в Европу й за океан щойно в останніх роках, після подій 1917—1922 років. До того-ж часу чужина мала про нас дуже слабеньке й дуже приблизне уявлення, таке, скажемо, як ми тепер про якихось зулусів, зирян чи там інших самоїдів.

Є, наприклад, анекдот, дуже близький до дійсности, як один англійський журналіст описував Україну в льондонському часописі. „Край цей — писав журналіст — має ще іншу назву: Малоросії. І справді, коли я проходив вулицею одного поселення в цьому краї, я побачив тубільців, що не мали на зріст більше, як пів метра. Вони були тільки в сорочках, сиділи посеред вулиці й копалися в поросі. Коли я запитав їх, як називається племя, до якого вони належать, тубільці в один голос мені відповіли: „Хлопці!"

Як відомо, одним із найцінніших памятників про нашу минувшину є Бопланів опис про Україну з часів Хмельницького. Опис цей, зладжений французьким інжиніром і капітаном артилерії Гільомом де Бопланом, що 17 років прожив на Україні в характері наємного офіцера-спеціяліста при польській армії, дає дуже багато цінних вказівок про тогочасне наше життя. Надзвичайної цінности в Бопланових описах є, нпр. географічна мапа України з зазначеними на них назвами заселених місцевостей, опис тогочасної української фавни, фльори, тощо. Але в описах нашого побуту й звичаїв того часу Боплян, як чужоземець, якому життя козацького народу було незрозуміле, дуже часто впадає в ситуацію, що нагадує нам анекдот про англійського подорожника.

Одним із таких анекдотичних, дуже сміховинних і наївних Бопланових описів є опис українських великодніх звичаїв.

Ось він:

„Щоб закінчити цей опис (про життя козаків) — пише Гільом де Боплян, — скажемо ще кілька слів про церемонії, які відбуваються на Великодніх святах. Великодньої суботи всі йдуть до храму, який називається в них **церквою** (у Боплана: **Cerkeil**), щоб бути присутніми при церемонії складення у гріб образу Христа, який виймають звідти з великою урочистістю. По закінченні цього обряду всі мужчини, а також жінки, дівчата й парубки, підходять до епископа, якого називають **владикою** (у Боплана: **Wladik**) стають перед ним навколішки й подають червону чи жовту крашанку зі словами: „Христос воскрес!" (у Боплана: **Christos vos Christ**). Епископ відповідає: „Воістину Воскрес!" (**Oystinos vos Christos!**), підносить і цілує кожного, не виключаючи молодиць і дівчат, і таким чином протягом двох годин збирає понад 5 чи 6 тисяч яєць, маючи, крім того, задоволення цілувати гарненьких молодичок і дівчат, які є в церкві. Правда, це звязане з необхідною неприємністю цілувати й старепьких, але він, помітивши обличчя, яке йому не подобається, дає цілувати тільки свою руку. Так само робить все духовенство, починаючи від київського **митрополита, голови всіх епископів, на імя** Могила (**Moquilla**)*) й кінчаючи звичайними священиками, яких вони називають „господином" (у Боплана: **Dospodè**)".

Так Боплян 300 років тому (в 1650 році) інформував про нас Европу. А чи багато краще інформують її про нас тепер ті, що відвідують її на два-три дні?

*) Мова про митрополита Петра, якого Боплан бачив імовірно на службах в київській св. Софії.

ІНЖ. Д-Р ЕВГЕН ХРАПЛИВИЙ.

Виховуймо сільську молодь на добрих господарів.

Про хліборобський вишкіл молоді „Сільського Господаря".

Праця наших господарських організацій, в тому числі і „Сільського Господаря" мусить відбуватися серед дуже важких умовин як зовнішнього, так і внутрішнього характеру. Про умовини зовнішнього характеру не будемо говорити, бо вони відомі, а до того кожна суспільність має можливість зі щоденної преси довідатися про всі явища, які цю роботу часто здержують, чи зовсім припиняють. Умовини внутрішнього характеру для праці господарських організацій трудні у нас між іншим через те, що сама соціяльна структура нашого села та психіка нашого селянина дуже відмінні від тих країн, на яких взорі хотіли у нас будувати господарську роботу. Саме найтруднішою частиною ширення господарського поступу у нас є підібрання відповідних метод та засобів праці на селі, які то речі доводиться добувати тільки шляхом досвіду на протязі довгих літ практики.

Одною з важних ділянок господарсько-освідомлюючої праці на селі, яку веде „Сільський Господар" — є справа підготування молоді на добрих господарів. У інших народів ця справа поставлена просто, а саме так, що молодь вишколюється на добрих господарів у власних хліборобських школах. У нас ця справа, через брак господарських шкіл, виростає до величини окремої проблеми, яку годі розвязати наборзі. Тому „Сільський Господар" мусів старатися увести такі методи праці вишколу хліборобської молоді, які відповідалиб нашим умовинам і нашим потребам.

Такою відповідною методою приготування сільської молоді на добрих господарів показалася метода американських *клюбів молоді*, які „Сільський Господар" закладає при своїх Кружках на селах під назвою „Гуртки Молоді". Завданням цих „Гуртків Молоді" при Кружках „Сільського Господаря" є гуртувати молодь, дітей членів „Сільського Господаря", у віці від 12 до 18 літ на те, щоби виховати їх на добрих господарів та добрих громадян. Робиться це при допомозі творення при Кружках „Сільського Господаря" цеї організації молоді та через переведення практичних праць у господарській ділянці у формі змагань (конкурсів) молоді за те, хто краще своє господарську працю виконає. Змагуни дістають від окремого інструктора — агронома до виконання теми, нпр. виплекання курей, вгодування курей, плекання пашного буряка, плекання лену, плекання городовини, плекання кріликів, поросят і т. д. та виконують ці роботи точно за вказівками, при чому стоять вони під строгою контролею щодо виконання цілої праці. На закінчення уладжується показ висліду змагань, який звичайно получений з іспитом змагунів та з роздачею нагород.

Цей спосіб праці над хліборобським вишколом молоді показався дуже добрий, бо вже в першому році (1933) переведено його при кількох філіях „Сільського Господаря", а числові дані показують, що ця робота в краю направду прийнялася. Ось числа про цю працю в 1933 році:

Повіт	Сіл	Гуртків: всіх	Гуртків: хлопячих	Гуртків: дівочих	Гуртків: мішаних	Змагунів: всіх	Змагунів: хлопців	Змагунів: дівчат	Теми: Упр. росл.	Теми: годівель.
1. Львів	10	12	2	2	8	95	56	39	—	12
2. Перемишль	10	11	—	1	10	81	52	29	—	11
3. Коломия	7	7	7	—	—	71	71	—	7	—
4. Сокаль	7	18	3	4	11	210	95	115	18	—
5. Стрий	5	5	2	3	—	52	22	30	5	—
6. Городок	2	2	—	—	2	11	3	8	—	2
7. Городенка	3	3	3	—	—	*)	*)	*)	—	3
8. Бібрка	1	1	—	—	1	8	7	1	—	1
9. Станиславів	*	*)	—	—	—	*)	—	—	)	—
Разом	45	59	17	10	3	528	306	2[illegible]	30	29

З цього видно, що поверх пів тисячки наших сільських хлопців та дівчат пеоейшло у своїй організації хліборобське навчання, призвичаюючись до організації та гурту і вже тепер бачить користи і значіння гуртової громадської праці.

Це був перший рік праці хліборобського вишколу сільської молоді „Сільського Господаря". Одначе в цьому році цей вишкіл збільшиться дуже сильно та буде переведений з належною підготовкою. І так підготовано по кільканадцять провідників для гуртків молоді в повітах Коломия і Зборів (в обох на відповідних курсах). Калуш, Копичинці і т. д. Доказом зацікавлення цією справою на нашому селі є те, що в самій Коломийщині, де в цьому році закінчило змагання тільки 71 хлопців, зголосилося у цьому сезові поверх пятьсот хлопців та дівчат до гуртків молоді при Кружках „Сільського Господаря". Ця праця розбудила зацікавлення також у нашому кооперативному світі, а доказом на це те, що нпр. кооперативні установи Калуша призначили на переведення цеї справи в повіті для філії „Сільського Господаря" 2 500 зол.

Хочемо, щоби справою хліборобського вишколу молоді, який веде „Сільський Господар", зацікавилися й інші повіти і райони та щоби у цьому важному завданні допомогли своєю активною працею всі ті, яким дорога доля нашого села.

Богато у нас говорилося про організацію сільської молоді, богато було проектів, а майже нічого з цього не перемінилося в ділo. „Сільський Господар" поставив цю справу на випробуваних основах, переводить організацію молоді на селах у життя і тому цю справу мусять підтримати всі наші чинники та всі наші свідомі громадяни.

*) Даних під цю хвилю не маємо.

Веселих свят бажають:

Львів, 5. квітня 1934.

Усім моїм товаришам праці, друзям і знайомим, у краю і на чужині пересилаю цією дорогою щирі побажання з нагоди Великодня. Христос воскрес! **Василь Мудрий.**

Іванна і д-р Дмитро Левицькі бажають своїй Рідні і Знайомим Веселих Свят.

Рідні, побратимам, приятелям і знайомим бажає Веселих Свят — **Микола Заячківський.**

Рідні і Всім Дорогим Товаришам з Христовим Воскресенням усякого добра бажає **о. Д. Лопатинський.**

Рідні, Приятелям і Знайомим зі Святками пересилають привіт і щирі бажання. Христос Воскрес! — Львів — **о. Я. Чемеринський і Рідня.**

Дорогій Рідні та усім Знайомим шлемо сердечні побажання з Воскресенням **Д-р Михайло і Олена Волошини.**

Рідні, приятелям та усім знайомим щире „Христос Воскрес!" пересилають **Евгенія, Евген і Леся Храпливі.**

Рідні, приятелям і знайомим Веселих і Милих Свят бажають — **Антін і Ольга Ковалиськи.**

Високопреподобним Отцям і Всему Громадянству в Самборі бажання „Веселих Свят" шле **о. Ілля Федевич.**

Усій рідні, знайомим і приятелям бажають Щасливих і веселих свят. Христос воскрес! **Зиновій і д-р Т. Е. Бурачинські.**

Д-р Ярослав і Ніна Селезінки і Радехів — складають святочні бажання Рідні та Знайомим.

Усім Високошановним Приятелям і Знайомим „Веселих Свят" Христос воскрес бажає **Скрипка Микола.**

Веселих, гарних, щасливих свят бажає **Старшина Кружка Р. Ш. ім. Ганни Барвінок** усім своїм членам, симпатикам і тим українським установам і фірмам, які на кожен наш поклик спішать нам зі щирою підмогою.

Усій родині, своякам і знайомим засилають щирі бажання з Христовим Воскресенням — всього найкращого — **Евгенія, Софія і Григорій Дякони.**

Веселих Свят родині, приятелям і товаришам бажають — **Іван, Анна і Христя Мартюки.**

Посол д-р Степан Біляк, адвокат у Львові, **вул. Підвалля ч. 7, III. пов.** складає Всім Другам та Знайомим побажання з Христовим Воскресенням.

Народня Організація Українців м. Львова всім Членам Організації складає побажання Гарних Свят та дальшої витрівалої праці для Організації.

Членам та кооперативним працівникам бажає Веселих Свят — **Центросоюз.**

Дорогій Рідні, усім Приятелям та Знайомим з нагоди свят Воскресення, щиро-сердечні побажання усього добра пересилають — **Марія і Ярослав Колтуньоки.**

Своїм дорогим Другам, Приятелям і Знайомим засилає найщиріші побажання, Христос Воскрес — **Антін Костишин, Львів.**

Фабрика картонових і паперових виробів „Декоро" бажає своїм Шановним Відборцям Веселих Свят.

Найщиріші побажання з нагоди Великодня засилає Вп. Управам і Співробітникам українських Установ, як також своїй численній Вп. Клієнтелі — **„Союзний Базар", Львів, Руська 20.**

Сердечні великодні побажання пересилають всім знайомим — **Ольга і Роман Голіяни.**

Всій Рідні, Приятелям і Знайомим з Галичини, Буковини й еміграції щасливих Свят бажають — **Дора й Василь Сімовичі.**

Пасічникам, які купують штучну вощину в оригінальнім опакуванні бажає Веселих Свят **Пасічницька Спілка, Львів, Підвалля 9.**

Фірма А. Терпиляк — Розсадники овочевих деревець та насінне господарство в Залукві почта Галич пересилає всім своїм Відборцям і Прихильникам щирі побажання „Веселих Свят".

Софія і Теодор Миссаки складають на „Р. Ш." 5.— зол. замісць святочних бажань Рідні і знайомим.

Рідні, всім приятелям і знайомим всього найкращого з Христовим Воскресенням бажають — **Д-р М. і Н. Терлецькі.**

Д-р Маріян і Ольга Паньчишини складають замісць святочних бажань 25 зол. на будову школи на Личакові.

З Воскресенням Христовим сердечні бажання всім знайомим засилає — **Д-р Андрій Кокодинський, Камінка Струмілова.**

Веселих Свят Панствам: Никифорукам, Храпкам, Букачівським, Долгим, всі в Завалові, Яремичам у Битькові, Коссакам у Дрогобичі, Скоропадам у Перемишлі, Бойкевичам у Станиславові бажають — **Никифоруки, Тернопіль.**

Дорогій Рідні, Приятелям та всім Знайомим шлемо бажання Веселих Свят — **Софія і Степан Щуровські, Бельско.**

Привіти і бажання Веселих Свят своякам, приятелям і знайомим пересилає з Катовиць **інж. Степан Кульчицький.**

Фірма „Увія“, Львів, Мілковського 5 всім своїм П. Т. Клієнтам бажає Веселих Свят.

Бувший нотар в Ліську Д-р Василь Маковський, перебуваючий тепер в Печеніжині, пересилає оцією дорогою всім своїм, у Львові, Бучачі, Печеніжині, Ліську і „везді сущим“ товаришам, другам, знайомим — щиросердечні побажання: „Христос Воскрес“.

Щирі побажання Веселих Свят Дорогій Рідні та Знайомим — Стефанія і інж. Роман Застирні.

Рідні й Знайомим Веселих Свят з великодним привітом „Христос воскрес“ бажає — Богдан Ярослав Онуферко.

Редакція й Адміністрація Української Загальної Енциклопедії пересилає з нагоди Великодня всім своїм співробітникам, передплатникам, читачам та прихильникам побажання Веселих Свят!

Замість святочних побажань складають 10 зол. на Рідну Школу п. Малицькі зі Шляхтинець.

З нагоди Воскресення Христового пересилаю щирі побажання — о. Омелян Ґорчинський.

Д-р Роман і Ярослава Несторовичі (Перемишль) бажають Рідні, Другам та Прихильникам з нового осідку (Ринок) Веселих Свят.

Дорогій нашій Рідні і всім знайомим щирі святочні побажання засилають — Яремчишини з Делятина.

Усіх Родичів, Приятелів і Знайомих сердечно вітаємо з Великодними Святами, бажаючи всього найкращого — Литвиченки.

Усіх Родичів, Приятелв і Знайомих сердечно вітаємо з Великод. Святами, бажаючи всього найкращого. — Юрій Магалевський.

Рідні і знайомим пересилають бажання „Веселих Свят“ — Д-р Дмитро і Міра Блавацькі з Бібрки.

Цією дорогою пересилаю з нагоди Христового Воскресення рідним і знайомим якнайщиріші бажання всього добра. — о. Омелян ...ій.

Усім моїм клієнтам, зокрема Вп. п. Директорам українських установ, Меценасам, Лікарям, Інженерам і т. д., котрі постійно беруть солодощі в моїй цукорні, складаю сердечні побажання Веселих Свят. — Данило Стецьків, вул. св. Миколая 7.

„Всього найкращого“ з нагоди Свята Пасхи для моєї Рідні і всіх Приятелів та Знайомих. — В. Несторович.

Всім Знайомим складає бажання Веселих Великодних Свят — Семен Василак, коопер. Ходорів.

Вп. П.: Горникевичам, Туринам і Бабелюкам, Рідні та Калиничам у Тарнавці Веселих Свят бажає Д-р Іван Німчук, Львів.

—o—

ПОМЕР ПОСОЛ З КЛЮБУ ББ.

В четвер, 5. квітня помер у Львові д-р Роман Стройновський, посол ББ, землевласник і голова Малопольського Рільничого Т-ва.

—o—

ПЕРЕД ҐЕНЕРАЛЬНИМ СТРАЙКОМ У ФРАНЦІЇ.

З Парижа повідомляють, що рішення ради міністрів, аби урядовцям обнизити платні і таким чином зрівноважити буджет, викликало серед урядовців велике негодування. Поштові урядовці, між якими переважають соціялісти, гостро запротестували на зборах проти наміреної обнижки платень, погрожуючи страйком. Інші урядовці піддержують теж протест.

—o—

УМОВА ПРО НЕНАПАД МІЖ СРСР І КИТАЄМ.

Китайський уряд веде переговори з більшовиками в справі умови про ненапад. З тієї причини виїхав до Москви представник китайського міністерства закордонних справ.

—o—

СРСР — ВИМРІЯНА КРАЇНА ДЛЯ ХАБАРНИКІВ.

МОСКВА, 5. 4. ПАТ. Начальний прокуратор СРСР подав до загального відома, що в тресті китайських копалень золота викрито великі надужиття. Покищо арештовано 13 вищих урядовців тресту з двома директорами на чолі.

—o—

АМЕРИКА НЕ ДАВАТИМЕ ПОЗИЧОК.

ВАШИНГТОН, 5. 4. ПАТ. Сенат ухвалив закон, принятий уже палатою послів, аби Зл. Держави не уділювали позичок урядам і громадянам тих держав, які не сплачують своїх довгів Америці. Одночасно президент комісії закорд. справ палати послів Рейнольдс заявив, що СРСР не дістане так довго позички, доки Москва не згодиться заплатити своїх довгів.

З природи й техніки.

РАДІОАКТИВНІ ДЖЕРЕЛА НА ВОЛИНІ.

У посілости Журавичі на північний схід від стації Киверці над багном, що відпливає на північ від Стиру, розслідили радіоактивність кількох джерел. Виявилося, що радової еманації доставляє не джерельна вода, тільки двокис вугля, що видобувається з глибини. Радіоактивність журавицьких джерел оцінили від 0.17 до 53.30 одиниць Махого.

Ще більш радіоактивними виявилися джерела, що бють з палеозойських скель біля Хорова над Горинем (недалеко Острога). Джерело Ревуха дало 123 одиниць Махого, себто найбільше з усіх джерел польської держави.

ССАВЦІ, ЩО ЖИЛИ НА НАШИХ ЗЕМЛЯХ.

Впродовж двох останніх століть зникли з наших земель два ссавці. Вони загалові менше відомі від звірят, які вигибають уже на наших очах: зубра, бобра, медведя і рися. Цими ссавцями є **сармацька ласиця, себто перевязка (перевізка) і росомаха.**

Перевязка дорівнює величиною тхореві. Від інших ласиць ріжниться пестрою краскою: спід тіла і ноги має чорні, верх брунатний, голова чорна з двома білими смугами. З початком 18. століття стрічали її біля села Суража, що лежить 20 кільометрів на схід від Кремянця. З початком 19. віку перевізки не було вже ні на Золині, ні на Поділлі. Стрічали її тоді тільки над рікою Інгулом, допливом Бога. Мабуть до 1840 р. стрічали її теж на Буковині. Сьогодні виступає вона, за радянськими джерелами, в околицях Харкова та над Доном, за румунськими джерелами, у Добруджі. Відома вона ще сьогодні на балканськім півострові (у Македонії), у Малій Азії, Палестині, Туркестані та східній Індії. А покинула вона Волинь та Поділля тому, що призвичаєна до степу, не вміла пристосуватись до орного поля.

Другим ссавцем, що покинув за останніх 100 літ наші землі, є росомаха, подібний до медведя, одначе на половину менший мешканець північних борів. Ще 1828 р. жив він у Біловежській пущі. Ще 1878 р. забили кілька росомах біля Слуцька (на Білорусі) та біля Овруча (на Поліссі). Зате від цього часу на Поліссі не чувати про росомаху.

Одначе радянський природник В. Храневич твердить, що росомаха зявляється час до часу на північнім Поділлі і Волині. Одного росомаху мабуть убили ще перед війною під Радомишлем у Київщині, другого після війни біля Проскурова.

НАЙБІЛЬШІ ОРҐАНИ СВІТА.

У Сідней в Австралії збудували одні з найбільших орґанів світа. Мають вони 140 реґістрів (голосів, ґруп) та біля 10 тисяч дудок. Можна грати на них в цілости (при помочі відповідного механізму), або тільки на поодиноких частинах. До обслуги цілости треба 5 грачів. Повітря доставляє 5 міхів. Натуга всіх тонів цих орґанів (разом) така велика, що треба підчас гри отвирати вікна, щоб не потріскали внаслідок потрясення.

Ще більші орґани має собор у Пассав. Мають вони 208 реґістрів та 17 тисяч дудок для 5 грачів.

СТОЛІТТЯ УРОДИН ДАЙМЛЕРА.

Дня 17. березня 1834 р. уродився у швабськім містечку Шорндорф у Віртемберґії Ґотліб Даймлер, піонір німецького автомобілізму. Після скінчення політехнічної школи у Каннштат (передмістя Штутґарту) перебував для студій в Англії (1861—1863). За молоду займався конструкцією вибухових моторів і їх прикладенням в автах. У 1872 р. став технічним директором пізнішої фабрики ґазових моторів у Дойц біля Кольонії. Ця фабрика завдячує йому свій величавий розвиток. Пізніше заложив враз з Майбахом досліді автомобільні варстати у Каннштат, звідки у 1883 р. виїхав перший мотоцикль Даймлера з мотором потужности пів коня. 1890 р. заложив „Товариство моторів Даймлера“, що почало фабрикувати авта „Мерцедес“. — Вдячне родинне містечко вікриває у квітні ц. р. памятник свому визначному синові, що помер 6. березня 1900 р.

НОВИЙ СТРАТОСФЕРНИЙ ЛЕТ.

Еспанський підполковник Еміль Геррера задумує летіти у стратосферу у відчиненій ґондолі, причепленій до кулистого бальону. Цей бальон має промір на 36 метрів. Його обем рівний 24.500 шестистінним метрам. Наповнять його тільки 1.600 шестистінними метрами водня. Бальон підійметься над землею вище 20 кільометрів. Тому, що температура на такій висоті рівна мінус 56.5 ступнів Цельзія, а тиск повітря рівний тискові 44 міліметрів ртути, летуни будуть мати спеціяльні, електричним струмом огрівані одяги та кисневі апарати до віддихання. Геррера переконаний, що ґеографічна ширина Еспанії найліпше надається для стратосферних дослідів.

ЗАМІСЦЬ ЗАЛІЗНИЦІ АВТОМОБІЛЬНИЙ ШЛЯХ.

На днях занехали будови залізниці з палестинської пристані Гайфи через арабську пустиню в напрямі до Баґдаду, столиці Іраку, тому, що кошти її будови виявилися за великі (біля 9 міліонів англійських фунтів). Зате задумують вибудувати битий шлях для автомобілів, які переїдуть таким робом на 1000 кільометрів довгий шлях за 12 годин. Кошти цього шляху, передбічені на 500 тисяч фунтів, покриють спільно Палестина, Трансйорданія й Ірак.

СЛІД УКУШЕННЯ ДОКАЗУЄ ВИНУ ЗЛОЧИНЦЕВІ.

У французькім тижневику „La Semaine Dentaire“ находимо опис двох цікавих випадків. А саме одна вбита жінка мала один горішній зуб і три розставлені горішні зуби. На руці запідозреного у вбивстві чоловіка найшли рану від укушення, яка докладно відповідала зубам убитої. Другий випадок такий. у мешканні, де нічю вломилися злодії, найшли надкушене яблуко. Один з детективів зберіг його тому, що слід укушення зраджував два сікачі, неправильно уложені. Підчас одної облави детектив купив в одній крамниці яблука і почастував ними запідозреного у вломі мурина. Сліди на обох яблуках були ідентичні і мурин признався до влому.

А. Л.

З діяльности Союзу Українських Журналістів і Письменників на чужині.

Прага, 29. березня 1934.

Дня 26. березня ц. р. у Празі відбулися річні загальні збори Союзу Українських Журналістів і Письменників на чужині, які відкрив коротенькою вступною промовою голова Союзу Ст. Сірополко та передав головування вибраному акламацією М. Славінському. На пропозицію М. Славінського вшанували память торік померлого українського письменника В. Леонтовича.

Зі звіту Управи довідуємося, що Союз за останній час обєднав поважне число журналістів і письменників, бо має тепер понад пів сотні членів (серед них почесний член — поет О. Олесь). З числа цих членів у Чехословаччині перебуває 28, решта в інших европейських країнах: є деякі навіть в Америці.

За минулий рік Союз зорґанізував 8 прилюдних вечорів і академій та два відчити в Секції красного письменства, а також і віче, на якому виступали гості — посолка Мілена Рудницька та посол Сербинюк.

Крім індивідуальних зусиль і праць окремих членів, Союз, як цілість, працював досить інтенсивно для загальнонаціональної пропаґанди й оборони української національної чести. З цієї ділянки варто відмітити листування Управи Союзу з англійськими послами до парляменту та комунікат з приводу голоду й подій на Україні. Далі, у звязку з виїздом до Америки Шварцбарда, Управа Союзу протестувала в редакції найбільшого чеського щоденника „Народні Політіка“ проти друкування в цьому часописі невірних і ворожих нам „ревеляцій“. Цей крок Управи був успішний, бо редакція згаданого часопису не лише пішла назустріч бажанням Управи, але навіть зробила орґанізаційно-редакційні висновки. Управа Союзу протестувала теж проти вистави в одному з празьких театрів більшовицької пєси „Біла ґвардія“, де невідповідно представили український визвольний рух, і хоч тут Союз не знайшов такого зрозуміння, як у редакції часопису „Народні Політіка“, проте від думки протестувати прилюдно в чеській пресі відступили, бо сама пєса не мала успіху і швидко зійшла з репертуару.

До нової Управи Союзу ввійшли пп.: Ст. Сірополко — голова та члени: Д. Дорошенко, П. Котович, І. Мірний, П. Феденко та В. Філонович.

ск.

ПРИСУД ЗА ВБИВСТВО ПРЕМІЄРА ДУКИ.

БУКАРЕШТ, 5. 4. ПАТ. По 18 днях розправи закінчився нині голосний політичний процес проти 52-ох членів „Залізної Ґвардії“, обвинувачених за допомогу у вбивстві премієра Дуки. Воєнний суд засудив усіх трьох безпосередніх виконавців атентату на премієра, а саме: Константінеску, Карніка і Белімаце на досмертні тяжкі роботи, а 49 обвинувачених увільнив від вини і кари.

М. ДАНЬКО.

Тарас Шевченко і Москва.

Голова харківського облвиконкому та міськради пан Шелехес повідомляє у „Вістях" з 10. березня ц. р., що дня 10. березня 1930 року в м. Харкові на майдані Тевелева відбулися врочисті закладини памятника великому українському поетові-революціонерові Т. Г. Шевченкові. Харківський облвиконком і харківська міська рада повідомляють, що місце будування памятника Т. Г. Шевченкові перенесено з майдану Тевелева на вулицю К. Лібкнехта, до харківського міського саду. Будування памятника Шевченкові на новому місці розпочато і врочисте відкриття його призначується на 1. листопада 1934 року. Будування памятника Т. Г. Шевченкові провадиться за проєктом скульптора Манізера, що його прияла урядова комісія. Стільки пан Шелехес з його більшовицьким жарґоном.

До повідомлення додана фотографія цілого проєкту памятника та друга барельєфів на долішній частині памятника. Майбутній памятник є блискучим свідоцтвом крайньої вбогости більшовицького різьбарства. Це дуже примітивна „аґітка" в стилю половини минулого століття, на взірець ріжних „царів асвабадітелів". Постать самого Шевченка на чотирокутній кольоні не має нічого спільного з революційним походом, що дряпається до нього, ані під оглядом льоґічним, ані під оглядом мистецьким. Найменшої суцільности памятник не має. Постать поета в недбалій позі, в загортці, одягненій чомусь лише на одно рамя, не виявляє ані сліду якоїсь думки чи почуття. Даремно булоб шукати якогось виразу і в численних постатях революційного походу; всі вони ліниві, присадкуваті, байдужі, нагадують скоріше деревляні манекіни, ніж живих людей. Деякі постаті, (наприклад, мабуть ранений, що лежить вигідно, спершись на лікоть, чи вязень, що показує свої кайдани, вйби він хотів продати їх) вражають просто комічно.

Звернути увагу на проєкт майбутнього памятника, який правдивий український уряд усуне вже лише з огляду на його неможливо низький мистецький рівень, варто вже тому, що є він незвичайно характеристичним для становища сучасного московського уряду до великого українського поета. Становище це наскрізь двоїсте. З одного боку московські писаки закидають Шевченкові націоналізм та дрібнобуржуазність, а з другого боку намагаються використати його революційність у цілях більшовицької пропаґанди.

Відділ культури і пропаґанди ленінізму ЦК КП(б)У вважав потрібним оголосити у „Вістях ВУЦВК" тези до 120-річчя з дня народження поета на цілих шість розділів мало не цілої сторінки дєвника. Там находяться між іншим такі перлини московської думки. Шевченко є „виразником буржуазної селянської демократії". Мрії Шевченка були „дрібно-буржуазними ілюзіями". „Ідеалізація минулого, елементи національної обмежености, релігійні серпанки — все це було відображенням непослідовності, половинчатості селянського повстання, вузькості і обмежености того кріпацького гніву, рупором якого був Шевченко"... „Мужньо борючись за національне визволення українських селянських мас — Шевченко проте сам не позбувся вузькості і обмежености в розвязанні питань національного визволення, не завжди розріжняючи до кінця працівників та визискувачів у межах пасивної любительської нації".

Поза цим всім ЦК КП(б)У містить ласкаво „творчість великого революційного українського поета поруч з літературною спадщиною великих революціонерів-демократів Чернишевського і Добролюбова". Не такий ласкавий вірнопідданий і самовідданий хахол В. Затонський, який у величезній статті „Пошана революціонерові", в тихже самих „Вістях", але день раніше між іншим пише про Шевченка, що він виріс „мало не до рівня Чернишевського, відограв в українській літературі, в процесі творення української літературної мови ролю, яка певною мірою нагадує ролю Пушкіна в російській літературі". Мало до кого вираз Шевченка — „грязь Москвы" — пасує так добре, як до пана Затонського, що ставить пророка української національної революції нижче соціялістичного асимілятора Чернишевського, який про творчість Шевченка між іншим писав: „Коли малороси говорять про панів, вони лише забувають додавати, що в числі панів є й малороси...". „Вісті" наводячи цю цитату з Чернишевського додають соромливу замітку, що він мусів уживати офіційний урядовий термін — „малороси" з огляду на цензурні умовини, але тут-же зраджують себе, що цитату взяли з текстів взагалі заборонених цензурою.

Вкінці своїх „тез" ЦК КП(б)У не може відмовити собі в приємности копнути і мертвого Скрипника, пишучи: „Національний переродовець М. Скрипник у статті „Про одно непорозуміння" писав: „Шевченко з його соціялістичною ідеольоґією може стати нашим прапором, що на ньому ми загострюємо свою соціялістичну політику". „Це визначення нічого спільного не має з марксизмом-ленінізмом, зі ставленням нашої партії до Шевченка".

Увага досить слушна, з марксизмом-ленінізмом Шевченко справді нічого спільного не має. Але чомуж тоді будувати йому памятник? Чомуж послужний хахол Затонський кричить гістерично у „Вістях": „Геть з брудними руками! Шевченка Вам не віддамо. А що є в нім такого, що нам не підходить — на це ми самі відверто вказуємо". Царський уряд повикидав із творів Шевченка все, що йому не підходило, тепер московський уряд „вказує відверто" на все, що йому не підходить, але всеж намагається вирвати українській нації Шевченка так, як видирає останній шматок хліба голодного українського селянина.

Ідея національної революції геніяльно висловлена в творах Шевченка є занадто небезпечна зброя, щоби Москва не намагалася вирвати її з серця української нації. У тих-же самих „тезах" пишеться: „Українські націоналісти, що находяться на службі в іноземних поміщиків і капіталістів і що підготовляють інтервенцію проти СРСР для здійснення своєї мети: знищення радянського ладу на Україні та відриву України від СРСР, намагаються використати заклик Шевченка до боротьби проти старої дореволюційної Москви — вязниці народів царської Росії для відриву Радянської України від СРСР".

„Немає більше Москви, старої дореволюційної тюрми народів царської Росії..."

Але є старий, дикий, хижацький і руїницький московський імперіялізм, що поскидали старі шати православія і панславізму, лютує тепер як більшовицька пошесть по нещасливій Україні та всюди, де більшовизму не нищать належно. Московське кріпацтво часів Шевченка було пеклом українського люду, але воно не нищило голодовою смертю мілієнів українського селянства. Не вартували в часі Шевченка на ланах українських кіннотчики, чекісти на високих вартівнях, поліційні пси і „легка кавалерія" шкільних дітей. Не мандрували сотні тисяч на Соловки, не гнили у вязницях і не ставали під „стенку".

Не лише геніяльна творчість Шевченка є причиною того, що за його ідейну спадщину розгорілась тепер по безмежно широкому фронті боротьба між батьківщиною поета та хижацькою Москвою, а й та обставина, що московський невільницький капіталізм на Україні має дуже багато спільних рис з колишнім кріпацтвом. Викликаючи на бій духа великого українського поета, Москва поповнює велику необережність. Винищити на Україні ідею національної революції Шевченка московському урядові не поміастить також як і переробити його творчість на знаряддя асиміляції та визиску України.

Шевченко перебув московське кріпацтво, його національна ідея пануватиме на Україні, коли сучасна московська неволя буде на Україні вже лише тяжким історичним спомином і пересторогою для майбутніх поколінь.

ЛІТВІНОВ ІДЕ ДО ЖЕНЕВИ.

МОСКВА, 5. 4. ПАТ. Вже в найближчих днях виїде ком. Літвінов до Женеви, [illegible] їхати туди на 10. квітня ц. р.

Вістка про стрічу мін. Тітулеску з Літвіновим, аби наладнити дипльоматичні [illegible] між СРСР і Малою Антантою таким [illegible] тверджується.

НАЙБІЛЬШІ МАНЕВРИ АМЕРИКАНСЬКОЇ ФЛЬОТИ.

З Льондону повідомляють, що слідуючого тижня відбудуться маневри цілої воєнної фльоти Зл. Держав, в яких братимуть участь і [illegible] бережні батерії гармат. Це будуть найбільші маневри на світі. Маневри починаються в [illegible] лиці Сан Педро в Каліфорнії і закінчуться [illegible] ською битвою. Опісля ціла фльота поплине [illegible] Ню Йорку, де дефілюватиме перед президентом Рузвельтом.

МАСОВІ АРЕШТУВАННЯ ШПИГУНІВ.

Чеська поліція, викривши велику шпигунську аферу, яка своїми сіттями обмотала [illegible] державу, з поспіхом переводить масові [illegible] та арештування в цілій державі. В Брні арештовано секретаря комуністичної партії, в [illegible] найдено кілька фальшивих пашпортів і [illegible] законспірованих шпигунів. Таким чином [illegible] конспіровано ватагу шпигунів, які під [illegible] ними прізвищами відбували військову службу, аби лише мати змогу ширити розклад [illegible] війська.

По широкому світі.

— „Матен" обчислює військовий будже[т] [illegible] меччини на 2 міліярди марок.

— Мусоліні приняв делеґацію французьких комбатантів.

— В суботу 7. квітня приїде до Парижа провідник розброїйної конференції Гендерсон [illegible] відбуде конференцію з міністром Барту.

— В Букарешті підписано нову торговельну умову між Польщею та Румунією, яка устійнює взаємні торговельні контингенти на час від [illegible] лютого до 30. червня ц. р.

— В Сараґосі вибухнув загальний страйк робітників усіх міських і приватних підприємств. Трамваї провадить військо.

— Анґлійський міністр Іден виїде 8. квітня ц. р. до Женеви на розброїйну конференцію.

— В Льондоні помер адмірал Гордон Му[illegible] який був третім адміралом підчас вибуху світової війни в 1914 р.

— На місце Кальмановича іменовано [illegible] вою більшовицького державного банку Мар[illegible]

— На зїзді таутінінків у Маріямполі секретар міністерства фінансів Ідріцунас виголосив промову, заявляючи, що Литва повинна наслідувати Мусолінія і Гітлера.

— В Анґлії відбулась субскрипція державної позички на 150 міліонів фунтів протягом 3-ох годин.

— В Арґентині викрила влада великий заговір і тому переводить численні арештування між військовими старшинами, які плянували на вівторок державний переворот.

— Місто Гакодате навістила нова пожежа.

— Найближчого тижня відбудуться в Льондоні наради анґлійських і польських вугляних промисловців над цінами вугля і розділом ринків збуту.

Висвячення двох бувших кооператорів.

Православний епископ Симон Івановський висвятив 1-го квітня ц. р. у Кремянці на священиків Олександра Вітенка та Степана Голубовського. Вітенко, б. кооперативний діяч, був головою Надзірної Ради ПСК у Кремянці і взагалі довгий час працював в українських громадських орґанізаціях на Волині. Опісля відійшов від громадської праці, дістав посаду в кремянецькій дух. консисторії і став завзятим оборонцем політики митрополита Дениса та противником розмосковлення православної церкви на західньо-українських землях. Підчас відомих почаївських подій літом 1933 р. Вітенко був орґанізатором святочної академії на честь митроп. Дениса, де намагався у своїм рефераті виправдати антиукраїнське наставлення московських православних владик та осуджував українських церковних діячів за їх старання в справі відродження української православної церкви. За таку роботу Вітенка навіть українські [illegible] ключили його з членів могильного товариства.

Другий новопоставлений священик Голубовський, досить відома на Кремянеччині [illegible]ра. Перед світовою війною був він в Почаєві [illegible] ним з найближчих співробітників „славно[illegible] ного" архимандрита Віталія, орґанізатора „[illegible] юза русскаво народа". В 1924 р., прикинувшись прихильником українців, Голубовський [illegible] ся до дирекції Українського кооперативного банку в Дубні, перетворив його у Славянський банк і тим започаткував на Дубенщині еру „[illegible] ція". Запанастив українську станицю, але [illegible] не втримався і був змушений банк залишити [illegible] лякам. Тепер знову виринув на поверхню [illegible] мадського життя. Вже в характері православного священика йде працювати до Володимира, [illegible] підсилити там упадаюче „русское дело".

—o—

Продовження святого року.

Аґенція Стефані повідомляє, що 3. квітня ц. р. св. Отець оголосив буллю, якою продовжує ювилейний рік аж до великодного тижня 1935 р., аби уможливити вірним, які не могли [illegible] Риму, повний відпуст дома.

—o—

П. Йонас на службі протиукраїнської нагінки.

Причинок до ментальности і поведінки жидів у Галичині.

Дня 25 березня п. р відбулася в Станиславові перед судом присяглих розправа проти Василя Бойка, обвинуваченого у злочині грабунку на шкоду Літмана і Ґіяс Шерфів. Заступником покривджених був адвокат мґр. Салямон Йонас, — обвинуваченого Василя Бойка боронив емер. віцепрокуратор і оборонець Григорій Онуферко.

Звичайна подія, яких десятки стрічаємо щоденно на сторінках брукової преси. Подія, про яку не варто би навіть згадувати, тим більше, що обвинувачення виявилось безпідставне й ... обвинуваченого В. Бойка звільнено. Та тут несподівано трапилась небуденна своєю безличністю річ: адвокат С. Йонас, заступаючи покривджених накинувся не на обвинуваченого, але на українську націю та її провідників, роблячи їх відповідальними за грабунковий напад. Подібну безсоромність та затрату етики — трудно стрінути, а тим трудніше зрозуміти, що вона походить від жидівського інтеліґента, до тогож адвоката.

Хоча розправа не виказала, а також і покривджені не твердили того, що грабунок мав якийсь політичний, або антисемітський підклад, п. Йонас старався за всяку ціну зробити з того грабункового нападу прояв протижидівської нагінки „українських молойців", підюджених до того українськими політичними колами.

У своїй промові п. Йонас не забув пригадати присяглим про підпали стирт польських панів, про нищення польського дорібку „на кресах" та виголосивши апольоґію „пацифікації", а, вбравшись у польську патріотичну тоґу — пригадував українцям усі їх гріхи супроти Польщі і поляків мало не від княжих часів!

Але на тому не кінець. Вичисливши цілий реєстр українських злочинів — п. Йонас доказував, що: „українські молойці звернулися тепер проти жидівського населення, зокрема проти сільських крамарів і терроризують їх, грабльть, вибивають їм вікна, палять їх дорібок". А роблять це, на думку п. Йонаса, тому, щоби українські кооперативи могли ліпше заробляти. „Але і так, — радіє п. Йонас, — до українських кооператив ніхто не хоче йти купувати, бо там товар дорожчий і тому селяни воліють купувати у жидів". Усе те — у судовій промові в справі звичайного грабунку.

Вістка про нахабну поведінку п. Йонаса вийшла вже поза мури суду і викликала серед українського громадянства зрозуміле обурення. Характеристичним причинком до етики подібних п. Йонасові панів є кореспонденції зі Станиславова у „Хвілі" з 31. 3. ц. р. і „Дзєннiку Поранним" з 1. 4. ц. р., в яких вони, радіючи з наклепів п. Йонаса, накидуються лайкою на оборонця Онуферка: мовляв, він ображує жидівську релігію та жидівську націю взагалі. А на ділі оборонець п. Гр. Онуферко підпав тільки критиці вiродостойність заприсяжених зізнань Шерфів та їх побожність, не торкаючи ні жидівської релігії, ні жидівської нації.

І хто тут агресивний: жидівські українофоби на українській землі, чи українські антисеміти?!

Станиславів, 8. 4. 1934 *К. М.*

ПРОТЕСТ НІМЕЧЧИНИ.

САААРБРІКЕН, 5. 4. ПАТ. З добре поінформованих кругів повідомляють, що німецький уряд вложив рішучий протест перед урядуючою комісією басейну Саари, аби не покликувала на службу бувших німецьких урядовців, які еміґрували з Німеччини.

Довкола афери Ставіського.

МАНІФЕСТАЦІЇ ДЛЯ ЗДОГАДНИХ ВБИВНИКІВ ПРЕНСА.

ПАРИЖ, 5. 4. ПАТ. Париська преса підкреслює знаменний факт, що з хвилиною арештування здогадних вбивників Пренса, поліцію засипується листами, які подають алібі Вантюва, барона де Люсака і Спіріта. Найбільше розпитується за арештованими деп. Сабіяні з Марселю. Вчора на залізничій стації у Діжон намагалися манiфестувати приятелі здогадних вбивників, яких перевезено з Парижа до Діжон.

І хоча від вбивства Пренса проминуло вже 43 дні, проте слідство не посувається наперед, а вбивників не віднайдено.

ПРЕНСА ВБИЛИ З ПОЛІТИЧНИХ ПОРАХУНКІВ.

ПАРИЖ, 5. 4. ПАТ. Комісар Боні згадав про підстави, на основі яких арештував здогадних вбивників Пренса. Боні запевняє, що основні розшуки переконали його, що Пренса вбили з політичних порахунків. Його інформатори слідкували за діяльністю барона де Люсака, який хвалився, що має перевести велику 2-мільйонову аферу. І дійсно за кілька днів де Люсак сплатив ... 30.000 франків, які затягнув ще перед кількома роками. Знову інший інформатор доніс комісареві, що де Люсак між приятелями частенько повертав до вбивства Пренса кажучи, що ... Пренс поповнив самогубство, або впав жертвою порахунків з бувшим прокуратором Пресаром.

ДВА КОНЦЕРНИ СТАВІСЬКОГО.

ПАРИЖ, 5. 4. ПАТ. Зі Швайцарії повідомляють, що ще в вересні м. р. Ставіський вів оживлені переговори з визначнішими людьми, аби заснувати два товариства, в яких хотів ульокувати 40 міл. франків. Одно товариство мало би вивозити зброю до Китаю, а друге виарендувати тютюневий монополь на Мадярщині. Переговори зайшли вже так далеко, що нотар у Невшатель списав уже умову на письмі з найменшими подробицями.

ВЗАЇМНІ ОБВИНУВАЧЕННЯ.

ПАРИЖ, 5. 4. ПАТ. Ред. Дібарі зізнав перед слідчим суддею, що на прохання Ставіського зайшов у вересні 1932 р. до міністра Даляміє, який приняв його дуже сердечно. Дібарі тоді стверіг, що міністр уже скорiше чував про Ставіського і про байонські бони. Тому поспитав редактора, чи залежить йому на цій справі, на що одержав притакуючу відповідь. Саме в тому часі Ставіський торгувався з ред. Дібарі за щоденник „Вольонте", але не мав за закупно цього щоденника грошей, які сподівався роздобути з продажі байонських бонів. І дійсно Даляміє пообіцяв поладнати цю справу прихильно. Тоді ред. Дібарі вручив міністрові коротенький меморіял від Ставіського. Вже при кінці вересня 1932 р. одержав ред. Дібарі лист від міністра Даляміє до Ставіського, якого цей титулував „Дорогий приятелю, пане директоре!" Дібарі здогадувався, що це урядовий лист і переслав його Ставіському. Напевно вжив цього листа найбільший обманець Ставіський, ред. Дібарі заперечив, що довідався щойно підчас слідства. Далі заперечив ред. Дібарі, що не знав, наче би Ставіський був обманцем, а про продажу свого щоденника інформував своєчасно дуже докладно міністра внутрішніх справ Шотана. Проте Шотан не приписав субвенції, які побирав Дібарі з тайних фондів. Про переговори ред. Дібарі зі Ставіським знав також директор „Сюрете Женераль", а проте не остеріг його перед обманцем. І лише префект Шіап перестерігав ред. Дібарі, що трансакції зі щоденником „Вольонте" не дуже то солідні. І дійсно вже в липні 1933 р. Ставіський заявив редакторові, що не сплатить грошевих довгів.

По таких обтяжуючих зізнаннях слідчий суддя рішив сконфронтувати ред. Дібарі зі свідком Даляміє.

ПАРИЖ, 5. 4. ПАТ. Тіло Ставіського зложили до родинної гробниці на цвинтарі „Пер Ляшез", де спочиває вже його мати і батько, який у 1926 р. теж поповнив самогубство.

—o—

ФРАНЦУСЬКО-АНГЛ. НЕПОРОЗУМІННЯ.

ЛЬОНДОН, 5. 4. ПАТ. Льондонські кола стверджують, що мін. Іден не вступить до Парижа, бо Франція не пришле перед понеділком відповіди на запит Анґлії в справі ґарантій, а держ. підсекретар виїде до Женеви в суботу. Ріжниця думок між Парижем і Льондоном є в тому, що В. Британія хоче на випадок нарушення розброїйної конвенції скликати нараду, щоби рішити, яку акцію треба пристосувати. Зновуж Франція домагається, щоби на випадок нарушення конвенції, ґарантії вможливили автоматичний вхід деяких постепенно скріплюваних санкцій.

—o—

УСТУПАЄ КАРДИНАЛ ПАЧЕЛІ.

ПАРИЖ, 5. 4. ПАТ. Часописи повідомляють із Ватикану, що в найближчому часі треба сподіватися уступлення кардинала держ. секретаря Пачелія. Є це в звязку з тим, що гітлерівський уряд не виконав конкордату, якого головним прихильником мав бути о. Пачелі.

—o—

ФІНЛЯНДСЬКО-БІЛЬШОВИЦЬКИЙ ПАКТ НЕАГРЕСІЇ.

ГЕЛЬСІНҐФОРС, 5. 4. ПАТ. Постанова президента республики в справі продовження пакту неагресії з СРСР западе в найближчих днях. Нема сумніву щодо згоди Фінляндії на продовження пакту, хоч на проволоку поза причинами формальної натури вплинули протисовітські настрої фінляндської суспільности та неохота виступати солідарно з балтійськими державами. Останніми часами прийшло теж до відпрestablishment між СРСР і Фінляндією, доказом чого є виїзд великої прогульки фінляндських журналістів до СРСР і перші після війни прилюдні відчити більшовицьких учених у Гельсінґфорсі.

ПЕРЕГОВОРИ В СПРАВІ РОЗБРОЄННЯ.

ЛЬОНДОН, 5. 4. ПАТ. Президент Гендерсон переговорював нині в присутності Аґнідеса з італійським амб. Ґрандієм. Райтер довідується, що Нормен Дейвіс, який приватно перебуває в Анґлії, після поладнання своїх справ, почне офіційні балачки головно в розброїйних справах.

Міська Комунальна Каса Ощадности у Львові.

З посеред інституцій, які створила громада м. Львова, як і зпосеред кас ощадностей у Польщі одно з найповажніших місць займає наша Міська Каса Ощадности, для котрої 1933 рік замкнув 21 літ успішної праці для добра населення нашого міста.

До загальних причин, що стримують розвій ощадностевих інституцій, джерелом яких є тяжка господарська ситуація у підвенних воєвідствах, де найсильніше в цілій Польщі розвинулися долярові обороти, прилучилися ще і величезні труднощі, спричинені заломанням курсом доляра в 1933 р. і ліквідацією долярових оборотів та рахункових змін, які в білянсі всіх інституцій доказано, що в минулих роках долярові обороти обчислювали по курсі 8.85 а з кінцем 1933 р. по дійснім курсі біржі 5.65.

Якщо без огляду на всі ці труднощі МКО. з кінцем 1933 р. мала обротовий капітал з вкладів, біжучих рахунків і власних капіталів майже 62 міліони золотих, це доказ справности інституції і сильно обоснованого довіря львівського населення до каси.

У вкладах полагоджено за рік 270.143 клієнтів себто пересічно майже 900 клієнтів денно. У кредитовій ділянці каси найважніше місце займають гіпотечні позички, які дають — 17,651.000 зол. і векслеві позички на 21,200.000 зол. Щоби влекшити тяжку часто ситуацію властників реальностей — на 821 гіпотечних позичок признано у 635 випадках полекші через ратальну сплату залеглости, а у 38 через продовження речинця сплати і скапіталізування залеглих рат.

У відділі векслевих позичок із внесених на протязі року 3.276 прохань за кредитом зол. 8,971.000 — полагоджено на 30. засіданнях комітетів цензорів і 95 засіданнях Управи 2.514 подань на 5.784.000.— зол.

Велику прислугу населенню міста віддає також заставниче заведення, як Відділ каси, що полагоджує пресічно 432 клієнтів денно і виказує стан 32.077 позичок на загальну суму зол. 2,464.000.—. Пересічна висота позички хитається коло 70 зол.

Загальний оборот касовий на протязі року дійшов до 350 міліонів зол.

З загальної суми доходів брутто 4,700.000 зол. майже 3/4, бо до 3,204.000 зол. дійшли виплачені власникам вкладок відсотки.

Доказом обережної в літах доброї конюнктури політики каси є стан резервових фінансів, який доходить до квоти 4,559.000 зол., себто понад 8 процент оборотових капіталів каси.

Цей побіжний образ чинитьб, які дає каса господарському житті Львова, є пречистим доказом, що та кредитова самопоміч, яку організує через М. К. О. громада міста Львова, гарантуючи за вклади в касі і справуючи через органи каси управу її фондами, є поважним чинником господарського розвитку міста і цілого його населення.

НОВИНКИ

— Оригінальний бунт чоловіків у Львові. Як довідуємося, деякі „відважніші" чоловіки рішили явно збунтуватися проти своїх жіночок, якщо вони не схотілиб переплітати частіше дотеперішнього одноманітного „меню" зі шницлів, пирогів і тим подібних традиційно-консервативних страв — смачною, ріжнородною битою птицею. При цьому мають домагатися, що мусить бути вона тільки з птахомарні Маслосоюзу, при вул. Косцюшка 1 а, бо є першоякісна, здорова і фахово приладжена. Можна її також замовити телеф. ч. 39-66, або в котрійнебудь крамниці М. С. — а доставлять її без доплати до дому. 1344

— На бажання наших відборців продовжуємо продаж книжок по знижених цінах до 15. квітня ц. р. Нові катальоги та додатки висилаємо відворотно. Книгарня Шевченка, Львів, Ринок 10. 1363

— Всім нашим співробітникам, передплатникам, читачам і прихильникам бажаємо веселих свят. Христос Воскрес. РЕДАКЦІЯ.

— Чергове число „Діла" появиться в середу рано з датою 12. квітня ц. р.

— Поворот до рідної церкви. Ґреміяльний крилошанин римо-кат. капітули в Перемишлі і довголітній римо-католицький парох у селі Монастері біля Перемишля, *о. Максим Журкевич*, за дозволом Апостольської Столиці повернув на лоно греко-кат. церкви і вступив до Чина оо. Василіян. о. Журкевич, родом холмщак, був ще дитиною відірваний від рідного пня і щойно в пізнішім віці прийшов до національної української свідомости. З того часу не кривса зі своїми національними почуваннями, пренумерував українські часописи й журнали, спроваджував українські книжки та все мріяв про поворот до рідної церкви. Дня 21. березня ц. р. попрощався о. Журкевич зі своєю парохією, яка голосно ридала за своїм улюбленим, знаним з ревности й інших християнських чеснот пароxом, і підводами переїхав до монастиря оо. Василіян в Жовкві, забравши з собою свою цінну бібліотеку, яку збирав усе життя. Бажаємо о. М. Журкевичеві ще багато сил і якнайкращих успіхів у праці між рідним народом.

— **Наші псальми в радіо.** Львівське радіо трансмітуватиме в пятницю 6. п. м. в год. 6.15 веч. псальми у виконанні хору Успенської церкви під орудою проф. Р. Прокоповича-Орленка. Хор виконає псальми Львова: 1) „Услиши Господи", 2) „Приклони Господи".

— **З будівельного ринку.** З причини сприятливої погоди, будівельний сезон почався в цьому році значно вчасніше, як у попередніх роках. Причиною цього безсумнівно також вчасне урухомлення будівельних кредитів. На ринку будівельних матеріялів панує велике оживлення, передовсім скількість замовлень на портляндський цемент росте у скорому темпі. З фабрик цементу вийшла в рух як перша фабрика в Рейовці, яка належить до концерну акційної спілки „Firley". Інші, більші фабрики, останньо частинно вже пустили в рух, а дальші фабрики стануть чинні вже в найближчому часі. На підставі інформацій з кол будівельного промислу, цьогорічний будівельний рух заповідається добре у звязку із закроєним на досить велику скалю пляном публичних робіт і приватних будівництв, а спеціяльно, коли йде про будову малих домиків, які користають з певних кредитів у Банку Краєвого Господарства.

— **Псальми в Успенській церкві.** Хор Успенської церкви під дир. проф. Р. Прокоповича-Орленка відспіває в пятницю 6. ц. м. в год. 7. веч. псальми: 1) Бахметев: Благообразний Йосиф, 2) Львов: Услиши Господи, 3) Бортнянський: Господь просвіщеніє моє, 4) Львов: Приклони Господи.

— **Наша Служба Божа в радіо.** Першого і третього дня наших Свят трансмітуватиме львівське радіо Службу Божу з Успенської церкви. Початок Сл. Божої: в неділю в год. 10, у вівторок в год. 9.45. Обі Сл. Божі трансмітуватимуть і інші польські радія.

— **Роксоляна**, найкращий пансіон у Черчі, відкривається дня 1. травня.

— **Шануймо народні звичаї.** Дар „на писанку" Рідній Школі став уже звичаєм. Не ждім, щоби до нас хтось заходив по цей дар. Церковні Братства, Товариства й кожний Громадянин чи Громадянка **повинні самі зложити свій дар Рідній Школі з нагоди Воскресення Христового. — Головна Управа Рідної Школи, Львів, вул. Словацького 14/ІІ.**

— **Дальші позички для „Рідної Школи".** Народна Торговля" у Львові, як установа, вплатила зол. 300, а її службовики через свою професійну організацію „Самопоміч" службовиків Народньої Торговлі зол. 750. Слід зазначити, що значна частина службовиків Народньої Торговлі по провінції бере дуже живу участь у комітетах збирання позички і зложила через ці комітети за себе позички. Директор Народньої Торговлі інж. Ю. Павликовський зложив окремо від себе зол. 100.

— **Відчит про український театр.** В понеділок 9. квітня львівська радіостанція передає в год. 18.00 відчит Ст. Чарнецького: „70. роковини українського театру у Львові".

— **Воскресні пісні на орхестру.** В неділю 8. ц. м. в перший день Великодних Свят відграє орхестра т-ва „Воля" концерт воскресних пісень у церкві св. Юра в год. 12. вполудне.

— **Літню оселю для дітей** улаштовує виділ Української Захоронки з Дрогобича подібно як попередніми роками в підгірському місточку Підбужі у власній санаторії від 15. травня до кінця серпня ц. р.

— **Порядок Великодних богослужень в Львові** в церкві св. Йосафата, вул. Зелена 3: субота, 7. ц. м. год. 7. веч. Воскресна Утреня; неділя 8. ц. м. год. 11. передпол. співана Служба Божа.

— **Радіо приготовляє до матури.** Управа Польського Радія у Львові влаштовує цикль 40 викладів з літератури, польської та інших історії, природописних наук і т. п. Викладати муть спеціялісти. Абітурієнти, які вислухають циклю радієвих прелекцій, довідаються не тільки про масу подробиць, але зможуть заглянути в ріжні проблеми з нового, глибшого становища. Виклади визначено на пору, догідну для всіх, отже на 17 год., коли ум молодих людей відпочив після щоденного заняття.

— **Подяка.** Високоповажаному Пану Докторові **Василеві Кархутові,** лікареві внутрішніх недуг у Львові, складаю на цьому місці сердечну подяку за вилікування мене з тяжкої недуги запалення легенів і олегочної. Вірна діягноза й доцільне примінювання Вп. Доктором лічничих засобів вирятували мені життя від смертельної небезпеки. Львів, 5. 4. 1934. — **Микола Голубець.**

— **„Предтечі" й епіґони націоналізму.** В останньому числі „Нового Часу" у рекляновій нотатці про фейлетони Вячеслава Будзиновського, які збірається той часопис друкувати, находимо таку характеристику того діяча й письменника: „В. Будзиновський належить до гурта тих наших політичних діячів, що в 90-их роках мин. віку започаткували ідеольогічний фермент, з якого народилися три головні галицькі партії. І саме в його письменницькій і громадській діяльності найрізкіше виступає національний момент. Він перший бунтується проти непереможного впливу Драгоманова в тодішньому політ. житті, а відтак у національ-демократичній партії являється „анфан террібль". **Таким чином Будзиновського можна вважати предтечею сучасного націоналізму".** Читаємо і з дива не виходимо: п. Вячеслав Будзиновський, головний редактор „Ради" і „Праці", кількалітній постійний співробітник „Нових Шляхів" настільки — сам свідомий і всім відомий „ідеольог" галицького неомосквофільства, знаного під назвою радянофільства, що не цурався підписуватись у „Н. Ш." завсіди повним призвищем (не, до речі, добре свідчить про чесність з собою того діяча!) — — раптом став „предтечею сучасного націоналізму"! Можна не дивуватися, що п. Вяч. Будзиновський віддав „Нов. Часові" свої спомини і що „Новий Час" рішився ті спомини друкувати. Але навіщо компромітувати себе — і свого нового співробітника — такою несмачною рекламою?! Мимоходом кажучи — „Новий Час" стає поволі збірати не лише предтеч, але й епіґонів українського націоналізму і з. Будзиновський найшовся на лісті співробітників „Н. Ч." мабуть завдяки б. головному редакторові радянофільського „Н. Прапору" з „независимої ґрупи", який є нині передовиком того часопису і ментором — національного табору.

— **Вибори до міської ради у Львові.** З Варшави повідомляють, що вибори до міської ради у Львові відбудуться вже в травні. Зате вибори до міської ради в Варшаві назначено на осінь ц. р., а найскоріше відбудуться з початком вересня. Вибори на просторі східних і центральних воєвідств відбудуться також уже в травні.

— **Маєтки, виставлені на парцеляцію.** У „Деннику Законів" з 31. березня ц. р. (ч. 28) появився розпорядок ради міністрів, який затвердив парцеляційний плян на 1935 р. І так державних ґрунтів та державного рільного банку розпарцелюють у воєвідствах: поліськім 3000 га і волинськім 3200 га. Привaтних ґрунтів розпарцелюють у воєвідствах: поліськім 10.000 га, волинськім 8.500 га, тернопільськім 13.500 га станиславівським 1.700 га і львівськім 5.000 га.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Великодня лектура.

Кажуть учені, що люди на святах не читають часописів. Пишу „люди", а думаю „українці", бо про інші народи нема в них щодо цього виробленої думки. Може — говорять — німець, француз, чи якийсь там інший італієць і бере на святах ґазету в руки. Наш брат абсолютно не має на те часу.

Возьмім (кажуть учені) Великдень.

Рано Богослуження — часопису читати і не можна і не випадає. Потім легка перекуска, густо перетикана то „сильною", то „моцною", то обидвома разом. Тоді на розмову не багато часу, не то на читання. Піст і кріза заострюють апетит, а „сир, яйця і прочії сніди" абсорбують увагу передплатника. Особливо ті „прочії сніди". Великдень так з ними тісно звязаний, що хоч зпід землі, а дістань.

Після перекуски приходить автоматично закуска. Після закуски треба щось зїсти, потім „взяти на зуб", потім „перетрутити", вкінці й солідно поживитися.

Перший день — як батогом ляснув.

Другої днини вже скоріше можна подумати про лектуру. Дехто навіть спитає: „Чи прийшло святочне число?". „Десь прийшло" — відповідають. Але ніхто не квапиться шукати, бо саме в тій хвилині — гості.

— Гість в дім — Бог в дім!

— Дух святий при нас хрещених.

— Христос воскрес!

— Воістину, воістину, прошу сідати.

І... (гляди перший день!).

Ріжниця тільки та, що на другий день появляються ліпші речі, призначені до репрезентації, між іншим і якась малмазія з „Народної Торговлі". Колиж є гості, то хіба ніхто ні з домашних ні з гостей не запропонує:

— Ану, прочитаймо дещо!

Зате раз-по-раз:

— Прошу ще шиночки...

— Позвольте мені муштарду... („Міка" не є зла!)

— Чому ви нічого не берете?

— Для Вас, Пані, возьму. Отого сальцесончика. Капітальний, знаменитий.

— Дай Боже здоровля.

— Дай Боже.

І тим подібне. Да капо аль фіне, чи да фіне аль капо.

Не змінює сути річи і та обставина, що хтось належить до „Відродження", чи закупив безалькогольну карту Рідної Школи. Адже „сильна з моцною" не мусить бути горівка. Може це бути чорна кава, чай, чи содова вода.

Так само можна казати: Дай Боже здоровля! а при содовій воді, це навіть реклама для української фабрики. Треба тільки тоді вимовляти через велике „з":

— Дай Боже „Здоровля"!

Так минає менш-більш другий день Великодня.

Лягаючи спати, струджений святами передплатник постановляє твердо:

— Завтра прочитаю, що там понисали.

Але третій день не хоче бути гірший від своїх попередників.

Від рання товче в голову:

— А не забудь за візиту в Громаденків!

Потім ще нагадає: Саповичів, Печенських, Скалозубів, Журбинюків...

Виходить — цілий день занятий.

Вечором як по косовиці. Чоловік ледви живий, Богу дякувати що лікаря не кличе.

Аж по святах є час і охота прочитати святочне число.

По звичайнім обіді (врешті щось теплого!), передплатник заявляє:

— Отжеж тепер возьмемося до святочного числа. Ану пошукайте мені!

Всі кидаються шукати...

Ні сліду...

Галактіон Чіпка.

— **Забороняють співати національний гимн.** Філія т-ва „Просвіти" в Бережанах влаштувала ... читалень концерт з нагоди 120-их роковин ... Шевченка. В програмі концерту, яку ... предложено до староства, вставлено як кінцеву точку національний гимн. І ось староство заборонило співати на концерті національний гимн. ... голова філії д-р В. Бемко звернувся телеграфічно до міністра внутрішніх справ, але з ... ще не надійшла відповідь.

— **Арештування.** В суботу 31. березня ц. р. арештувала поліція на залізничному двірці в ... Лідію Мак, студ. філ., яку після переслухання на станиці поліції в Яремчу, відвезено до Станиславова. Крім того в Делятині арештовано студентів С. Герасимовича, Меделюка і Гаф..., яких після переслухання звільнено.

— **Коедукація в народніх школах.** Міністерство освіти видало інструкцію про організацію ... в народніх школах. Нормальна лекція триватиме 45 мінут. На випадок злуки кількох відділів можна продовжити до 50 мінут. З огляду на мале число учительських етатів і потреби комасації народніх шкіл передбачується творення коедукаційних шкіл. Коедукація буде введена найперше в місцевостях, ... переходить опісля до істнуючих коедукаційних середніх шкіл.

— **Спрагнені подружого життя.** В другому ... латинського Великодня по ріжних костелах у Львові відбулося поверх 200 вінчань. В ... Бернардинах звінчалося 37 пар. Вінчання ... уділювано рівночасно при кількох вівтарях, ... дальші пари дожидали своєї черги або в ав... перед костелами або в захристіях.

— **Вбивство за залізницю Львів-Чернівці.** Слідство, ведене в справі таємного вбивства перед кількома місяцями посла до румунського парляменту Евзебія Поповича, виказало, ... стоїть у звязку зі становищем Поповича як правного дорадника т-ва залізниці Львів-Чернівці-Яси. Тому й слідство перенесено до Чернівець. Дальше викрито, що пос. Поповичеві вкрадено після його вбивства акти, ... торкаються процесу залізниці Львів-Чернівці і в тій справі Попович мав виїхати до Парижа. Тепер переслухують в Чернівцях людей, ... у ту аферу. Їхні назвища держать ... тайні.

— **Жахлива смерть 4-ох дітей.** В селі Жадкові ... вдусилось від диму четверо дітей. Їхня ... Єлисавета Зейгер пішла вранці на торг ... Мостиськ прохаючи сусідку, аби наглядала ... дітей. Колиж вечором сусідка заглянула до ..., застала їх уже мертвими. Діти зголодніли, захотіли зварити обід і тому запалили ... солому з сінників. Тому, що засуви в печі були замкнені, діти подусились від диму.

— **Самогубство під вікном любки.** В селі Ко... біля Грубешова перед мешканням тамошньої вчительки Софії Ст. застрілився возний ... агенції з Грабівця, 28-літній Лев Ма.... З листу, який залишив, виходить, що причиною самогубства була нещаслива любов ... вчительки.

— **Краєва хроніка.** В пивниці одного господаря в Залісцях пов. Зборів знайдено порубане ... Ст. Рудакевича, місцевого мешканця. — ... з вівтірка на середу до маґазинів бар... у Святославі біля Сколього доконано ..., звідкіля вкрадено 10 кг. амоніту, 2 пу... запальників, 3 звої льонту та іншу муніцію. Поліція арештувала під замітом вломут ... Качора з Жидачева і Петра Банаґа з .... — В Ришині пов. Рава Руська 40-літній господар Іван Мандзяк убив підчас сварки ... свого 30-літнього пасерба Кирила Бе...ського. — В селі Конотопи викинули ... Бугу тіло молодої жінки, в елеґантному .... Здогадуються, що ця жінка поповнила самогубство.

— **Ріжні вістки.** Члени розвязаного Шуцбунду влаштували на гробах провідників лютневої революції маніфестації проти уряду. — ... відлига і великі дощі спричинили виливи багатьох рік в Америці, які потягнули за собою не лише великі матеріяльні втрати, але ... смерть багатьох людей. Ріка Гудсон знищила ... гаті і мости, а в холодних хвилях ... смерть 10 людей. — Суд у Кельні засудив 64-літнього священика на 6 місяців арешту за поширювання неправдивих вісток. — У концентраційнім таборі в Кіслав скінчив самогубством бувший соціял-демократичний посол до райхстаґу Марен. — Біля Серадзі тяжко поранився в мотоцикловій катастрофі директор комунальної каси ощадности Зарембський. — Молодий американський пливак Джек Медіка, який недавно устійнив світовий рекорд довільним стилем, поправив на змаганнях у Колюмбії в стейті Огайо світовий рекорд, перепливши 440 ярдів в часі 4.46.8 секунд. — Число безробітних у Польщі за підчисленням Уряду посередництва праці зменшилось в останньому тижні на 6.033.

— **Сензація для шахістів.** В неділю у Баден-Баден розпочався новий шаховий турнір за світове мистецтво: поміж Альохіном і Боголюбовим, двома чоловими шахістами світа. Цікаво, що хоч обидва вони москалі — Альохін грає на турніях, як представник Франції, а Боголюбов Німеччини! Першу партію грали названі шахісти два дні: після 41-го посуву (тягу) погодилися вони перервати партію, яку продовжували в понеділок. Закінчили на 65 посуві нерозіграною. Весь час перевагу мав Боголюбов, що грав білими.

— **Важкий розводовий процес.** У Чехословаччині одна розводова скарга мандрувала крізь усі інстанції аж до найвищого суду. Скаргу внесла жінка, домагаючись розводу; як мотиви подала зломання чоловіком подружої вірности та непоборну відразу. Але суд скаргу відкинув, бо факт, на який покликувалася жінка, був передавнений, а до мотиву відрази чоловік не прилучився і своєї згоди на розвід не дав. Після довгого процесування справа опинилась перед найвищим судом. Заступник чоловіка, який на розвід усе не годився, підніс, що справа формально вже вирішена нижчими інстанціями, а нових замітів на найв. суді зазначувати не можна. Однак найвищий суд допустив новий заміт і прийняв його, як достаточний арґумент для розвязання подружжя: повний розвал подружого життя...

— **Жахливе масове вбивство.** Американські часописи подають повний жаху опис рідко зустрічного масового вбивства, що виявляє особливо жорстокі інстинкти злочинців. У м. Бремертон у стейті Вашинґтон над Тихим Океаном у Великодню неділю, вчасним вечором, коли ще скрізь панував великий рух, невідомі злочинці вбили у віллі міліонера Франка Лайдера, господиню, служницю і трьох панів, що були в гостях. Усі кімнати просторої вілли були переверненні комітьголовою, всі стіни н... сили кріваві сліди. Тоапи були змасакровані, меблі поломані. Розбишаки не лише повязали своїм жертвам ноги і руки, але й на уста поприліплювали плястри. Виринає питання: скільки мусіло бути вломників і яка страшна траґедія розігралась у той святочний день, коли 3-ох дорослих мущин дало себе стероризувати й повбивати!

— **Святиня вісьмох святих.** Японський міністер внутрішніх справ Адачі вибудував в Японії незвичайну святиню, яку назвав „храмом 8 святих". По середині святині поставив зеркало, що представляє у шінтоїстів божество, праворуч і ліворуч зеркала статуї вісьмох найбільш заслужених для релігії та фільософії мужів. Перше місце займає Будда, четверте Конфуцій, пяте Сократ, семе Христос, репродукція славного Христа з Амієну у Франції. На посвяченні японський премієр виголосив промову, закликуючи наслідувати тих „святих" і висловлюючи надію, що їхне життя, повне чеснот, знайде щораз більше зрозуміння серед японців.

— **Згинула при вінчанні від грому.** В місцевости Педрас Альтас в Бразилії склалася небувала подія. В часі вінчання, коли перед вівтарем стояла пара молодят, нараз загреміло і молода, поражена громом, впала нежива. Була це донька відомого ліберального політика д-ра Асіза Бразіля, а нареченим був її свояк, син ґенерала Птоломея де Асіз Бразіль.

— **Нещасливі великодні випадки в Англії.** У великодний понеділок у Льондоні трапилось багато нещасливих випадків на залізницях. На одному передмісті на залізниці було ранених 50 осіб. У Ґлесґові того самого вечора був другий такий випадок, де особовий поїзд зійшов з рейок; 21 ранених, з цього 6 тяжко. У Йоркширі біля Голмфірт пять мужчин згинуло при зударі вантажних авт.

— **Воронов іде до Болгарії.** Відомий російський лікар Воронов, що працює від літ над дослідами для відмолодження на французькій Рівієрі, вибрався тепер на европейський схід з відчитами. Болгарія зацікавила його головно таким явищем: там багато людей доживає до 100 літ і довше. Є там іще тепер 170 осіб, що мають понад 100 літ і більш як 10.000, що скінчили 90 літ.

— **10.000 скажених собак.** В стейті Оклагома Злучених Держав шириться між собаками пошесть скаженини. Тому вбито вже 10.000 на загальне число 200.000 собак.

— **Ошукав кільканацять тисяч людей.** У Львові розпічнеться незабаром судова розправа проти Омеляна Онишкова, арештованого тому рік у Бельгії наслідком стежних листів львівської поліції. Допустився він міліонових ошуканств на шкоду кільканацятьох тисяч людей в цілій Польщі при продажі долярівок і державних облігацій на рати. Про розміри а-

фери свідчить факт, що слідчі акти обіймають 18 томів, а сам акт обвинувачення має 80 сторінок машинового письма. З Онишковом засіли на лаві обвинувачених його спільники: д-р Генрих Бріль, Влад. Герман, Мар. Генлель, Сим. Валь і батько Онишкова Теодор.

— **Вбивство на лісничівці.** До лісничого Фігури в Савівці біля Тартакова пов. Сокаль приїхав на свята його братанич Болеслав Фігура, вояк з курсу підхорунжих у Рівнім і провів у свого стрия кілька днів. В домі лісничого перебувала на святах також його 20-літна донька Уршуля. Дня 4. ц. м. вечором між молодими людьми прийшло до якогось непорозуміння, наслідком чого вояк стрілив до своєї стриєчної сестри з пістолету і вбив її на місці. Душогуба арештовано.

— **Боротьбу зі щурами** приготовляє санітарна влада у Варшаві. Помічення на базарах і торговницях ствердили, що скількість щурів зросла до неймовірних розмірів. Обчисляють, що у Варшаві є 30 міліонів щурів. Гніздяться вони в каналах, у каналових рурах під землею, в пивницях домів, під будами, шопами і т. п. Коли приняти, що один щур робить шкоди тільки на 5 зол. річно, то Варшава тратить річно через щурів сотки міліонів зол. Подібно як торік, буде визначений час, коли в цілій Варшаві будуть всіми можливими способами троїти щурів.

— **600 осіб арештованих за хабарництво.** В київській торговельній організації викрито величезні зловживання товарами і харчами, призначеними для робітників. Службовці управляли на велику скалю спекуляцію та хабарництво. Арештовано 600 осіб, які станутъ перед судом. На їхне місце визначено 100 випробованих комуністів на провідні становища, а нижчі місця обслужено 400 членами союзу комуністичної молоді.

— **Совітське виховання.** Совітська преса розписується про „подвиги" 12-літної Ольги Баликін, яка повідомила ДПУ, що її батько, член одного колхозу над Волгою, забирає потайки збіже і приносить до дому, за що більшовицький закон карає смертю. У своїм доносі 12-літна донька пише, що не боїться батька і що вступивши в комуністичну організацію, уважає своїм обовязком повідомити владу про вчинки батька. Баликіна арештовано, а його донька дістала пенсію і буде виховуватися на кошт держави. Такий ідеал совітського виховання в практиці!

З кіна.

КІНО „ПАЛЯС": „МАРШ РАКОЧІЯ".

Наша публика має слабість до таких фільм, що показують австрійську армію. Однострої, дисципліна, веселе воцьке життя — все це разом відтворює перед очима колишніх членів австрійської армії любий спомин минулого. Фільма є своєрідною музичною опереткою, основана на мотивах маршу Ракочія і на народніх мадярських мельодіях; музику склав Павло Абрагам. Кілька веселих епізодів, прегарні красавиці і врешті славна циганська музика. Фільму попереджує увертюра, спеціяльно написана для тої фільми на мотивах маршу Ракочія, яку відограла велика симфонічна орхестра. *с. т.*

КІНО „КАСІНО": „ТАНЦЮЮЧА ВЕНЕРА".

Улюблена в американському кіні тема про бідну дівчину, що робить карієру на сцені, в ревії на Бродвею. Має молодого опікуна-міліонера, очевидячки закоханого в ній і це ми теж уже бачили не в одній фільмі. Дівчина — горда, хоче власними силами заробляти на себе і добитись карієри. Вся головна основа фільми в тому, щоб бачити якнайбільше танців. Ці проби за кулісами великого бродвеєвого театру й інтригу, що попереджують кожну виставу, знаємо теж на память. Але головні дієві особи Джоан Крефорд і Клярк Ґебл уміють зацікавити глядача, а це в даному випадку найважніше.

КІНО „АТЛЯНТІК": „ЕСКІМО".

Це одна з найкращих фільм за останні роки, що вийшла зпід руки славного режисера Ван Дайка, автора першої звукової фільми світової слави „Білі тіні". Допомагав йому данець Фрайхен, знавець життя ескімосів. Фрайхен — дослідник Гренляндії, де жив 6 літ і де серед ескімосів навчився їх мови та зазнайомився з їх побутом. Є він теж автором ріжних книжок з життя ескімосів. Фрайхен теж грає одну ролю в цій фільмі. Накручували цю фільму 16 місяців; 5 літаків допомагало у праці кінооператорам.

Героєм фільми є Маля, ескімос, уже заангажований на постійне до Голівуду. Це один із найкращих представників ескімоської раси. Фільма „Ескімо" показує нам суворі картини змагання людини з природою. Вона гідна великого режисера.

З ЦИРКУ.

Цирк Станевських знову у Львові.

Цирк Станевських завитав знову до Львова у своїй мандрівці не лише по Польщі, але і за кордоном, пописуючись завжди цікавою і ріжноманітною програмою. І нині слід відмітити, що теперішня програма цирку може захопити навіть найвибагливішого глядача. На першому місці стоїть феноменальна тресура чотирьох морських львів (тюленів), які під проводом п. Валенден грались мячиком і двигались з електричною лямпою по сходах в гору. Те саме слід би згадати про прецизійну тресуру двох мавпячих великанів — шимпанзів. В акробатиці вибилась на перше місце пятка (трьох мужчин і дві дівчині) Мантнерів, які не зважаючи на свій молодечий вік, виконували карколомні вправи. Цієї зручности, якої доконують вони трійками або двійками, годі описати.

Зате вершком акробатичної зручности були попиcи теж родини греків Карні, яка складається з трьох хлопців і двох дівчаток, яких подвійний скок „сальто мортале" морозить кров в жилах. Тресура коней чистої крови арабів п. Л. Станевської прецікава і доведена до перфекції. Смертельна їзда трьох чортиків на трьох конях, музикальні кльовни з танцюристкою Тріці і ін. точки доповнюють багату програму.

Спорт.

УКРАЇНА—ЧОРНІ.

Товариські змагання між цими дружинами відбудуться в неділю в. 4. ц. р. в год. 11 ... на грищі Чорних. Попередять в год. 10.30 змагання Україна II.—Світезь. Ціни найнижчі.

ПОДІЛЛЯ—УКРАЇНА.

Львівська українська публика матиме нагоду бачити гру відомої української спорт. дружини Поділля з Тернополя, що на запросини України приїздить у великодний понеділок до Львова, де розіграє змагання з дружиною України на грищі Чорних. Початок год. 11 в полудне. Попередять в год. 10.15 Стея—Україна II. Ціни найнижчі.

РЕЧИНЦІ ЗМАГАНЬ УКРАЇНИ ЗА МИСТЕЦТВО ОКРУЖНОЇ ЛІГИ.

22. 4. Погонь—Україна, 29. 4. Україна—Польонія, 6. 5. Чорні—Україна, 10. 5. Україна—Світезь, 13. 5. Україна—Лехія, 20. 5. Ресовія—Україна, 3. 6. Світезь—Україна, 10. 6. Україна—Ресовія, 17. 6. Польонія—Україна, 24. 6. Україна—Чорні, 29. 6. Україна—Погонь, 1. 7. П. С. ...—Україна, 8. 7. Лехія—Україна, 15. 7. Україна—П. С. ... Клюби на першому місці є господарями.

УЖГОРОД. С. К. „РУСЬ"—УМТЕ 3:1 (1:1).

Змагання, розіграні в мин. неділю на грищі Руси, рішила наша дружина у свою користь щойно в другій половині.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

„ПЛАСТОВИЙ ВПОРЯД". В-во „Український Пласт". Прага, 1934. Стор. 32. Форм. 16°.

ІСУС ХРИСТОС. Його життя, наука і чуда. Гармонізований переклад чотирьох Євангелій на основі грецького тексту з поясненнями. Зладив о. Михайло Бранець. ... образки з Богородчанського Іконостасу. Львів, 1931. Видання Національного Музею. Стор. 306. 8°.

НА ШЕВЧЕНКОВІ РОКОВИНИ. Збірка пісень на дитячий хор. Зарапжував Богдан Вахнянин. 20 сот. ... Видавництво „Світ Дитини" у Львові (вул. Зборовська 3.) Ціна 2 зол.

Недавно видало Видавництво „Світ Дитини" книжечку „Тарасовим шляхом", яка є практичним порадником, як самим дітям влаштувати Шевченківський концерт. Конечним доповненням тої книжки є видана оттея збірка пісень на дитячий хор у зглядних ... наших композиторів. Ось зміст тої збірки: ... (Народня мельодія. Уклал: П. Носуяця). Заповіт (Муз. К. Стеценка). За Україну (Уклад: Б. Вахнянина). ... присяга (Музика Б. Вахнянина). Діброва (Муз. Я. ...вого). Кантата в честь Т. Шевченка (Муз. Б. Вахнянина). Поклін Тарасови (Музика Михайла Тарана). Садок вишневий коло хати (Муз. Б. Вахнянина). ... (Муз. В. Ступницького). Там на горі за Дніпром (Муз. І. Синиці). Літа орел (Муз. К. Стеценка). Гимн в честь Тараса Шевченка.

ЖУРНАЛИ.

„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД", місячник. Рік I. ч. ... вересень 1934. Чернівці.

„УКРАЇНСЬКИЙ ПАСІЧНИК", орган пасічників ... „Сільського Господаря". Річник 7. Львів, квітень 1934. ч. 4.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича:

Яворів.

8. IV. Сонце руїни.
9. IV. Корневільські Дзвони.
10. IV. Наша Парада.

Українська Наддніпрянська Капеля „Дніпро":

8. IV. Сасів.
9. IV. Золочів.
10. IV. Білий Камінь.
11. IV. Олесько.

Великий Міський Театр.

Пятниця, 6. IV. год. 7·30 веч. „Мистець Манопе", Абон. 14.

Субота, 7. IV. год. 3·30 попол. „Сніжинка" (I. і II. частина разом).

Субота, 7. IV. год 7·30 веч. „Гостинниця під Білим Конем", Абон. 14.

Неділя, 8. IV. год. 12. попол. „Сніжинка" (I. і II. частина разом).

Неділя. 8. IV. год. 3·30 попол. „Товариш". Абон. 13.

Неділя, 8. IV. год. 7·30 веч. „Гостинниця під Білим Конем". Абон. 14.

Понеділок, 9. IV. год. 7·30 веч. „Гостинниця під Білим Конем". Абон. 14.

Середа, 11. квітня год. 7.30 веч. Виступ Ганки Ордонівни.

Театр Ріжнородностей.

Пятниця, 6. IV. год. 7·30 „Фанні". М. Паньоля. Премієра. Абон. 16.

Субота, 7. IV. год. 7·30 веч. „Фанні". Абон. 16.

Неділя, 8. IV. год. 3·30 попол. „Родина". Ціни найнижчі. Абон. 12.

Неділя, 8. IV. год. 7·30 веч. „Фанні". Абон. 16.

Понеділок, 9. IV. год. 7·30 веч. „Фанні". Абон. 16.

Вівторок, 10. квітня. год. 7·30 веч. „Фанні".

Середа, 11. квітня, год. 7.30 веч. „Фанні".

Цирк Станевських. (Площа Бема).

6. IV. пятниця, 1 вистава в год. 8·30 веч.

7. IV. субота, 2 вистави в год. 4·15 попол. і в год. 8·30 веч. На виставу пополудневу в год. 4·15 ціни білетів знижені від 50 сот. (галерія) і від 1 зол. місця до сидження (лавки).

8. IV. неділя, 2 вистави в год. 4·15 попол. і 8·30 веч.

Кіна.

АПОЛЬО: „Світ належить до тебе" (Секе Сакаль).

АТЛЯНТИК: „Ескімо".

ВАНДА: „Король це я" (Вл. Бурян).

КАСІНО: „Танцююча Венус".

КОЛІСЕЙ: „Вулиця" (Сільвія Сідні), ревія „Весела крашанка".

КОПЕРНИК: „Кохає, любить, шанує".

МАРУСЕНЬКА: „Кохає, любить, шанує".

МІРАЖ: „Пісня пісень" на осн. повісти Судермана (з Марл. Дітріх).

МУЗА: „Дияволів брат" (Денис Кінг, Льорель і Гарді).

ПАЛЯС: „Марш Ракочія".

ПАН: „Д-р Мабіз" і ревія.

ПАСАЖ: „Кайдани життя".

СВІТ: „Король циганів" (Хозе Мохіка).

СТИЛЕВЕ: „Шибеник із Еспанії" ревія „Святочний пир".

ХИМЕРА: „Моя мрія то ти" (Ліліяна Гарвей).

УТІХА: „В твоїх обіймах" ревія „Фік-Мік Мальвіна".

Присилайте передплату!

Закордонне радіо.

Пятниця, 6. квітня 1934.

Давентрі (1500) 22·20 „Ліліове Званіє" оп. Колівієра, **Прага** (470·2) 17·05 Концерт квартету Ондрічека **Париж** (1796) ... „Фальстаф" оп. Вердія, **Білгород** (437·3) 12·45, 21·00 Рел. пісні (гор), **Кенігсвустергавзен** (1571) 21·15 Фортепян, **Мілян**... (405·4) 16·00 Концерт, **Будапешт** (550,5) 19·30 Опера, **Мілянo** (368,6) 21·00 Симф. концерт, **Рим** (420,8) 20·45, 21·15 Концерт.

Субота, 7. квітня 1934.

Відень (506,8) 17·30 Наддунайські пісні й танці, **Братислава** (298,8) 12·35 Концерт, **Кошиці** (269,5) 19·45 „Великодні звичаї на Закарпатті" відч. Ярошинки, **Прага** (470,2) 20·30 Муз. вок. програма, **Париж** (1796) 21·00 Легка музика, **Білгород** (437·3) 12·45, 21·00 Рел. пісні, **Люблянa** (569,3) 21·15 Нар. пісні, **Рига** (514,6) 18·30, 19·35 Естонські пісні, **Берлін** (356,7) 18·00 Фортепян, **Лянгенберг** (455,9) 20·... „Щасливої дороги" оп. Кінеке, **Бреслав** (315,8) 20·10 „Веселі кумоньки з Віндзору" оп. Ніколяя, **Будапешт** (550,5) 13·30 Сальонова орхестра, **Мілянo** (368,6) 13·00 Тріо, 20·45 „Ля філь ді Тамбур-Мажор" оп. Офенбаха, **Рим** (420,8) 17·10 Легка музика. 21·00 Опера.

Неділя, 8. квітня 1934.

Відень (506,8) 11.20, 12.30 Концерт. Братислава (298,8) 16.00 Концерт. Прага (470,2) 11.00 Концерт, 20.05 Симф. концерт. Париж (1796) 18.00 Джез, 20.45 Вокал. Білгород (437,3) 15.00 Хор. ... вечір. 17.10 Пісоньки, 20.30 Нар. вечір. Гайльсберг (291) 18.00 Тріо форт. Грезвінова. Кенігсвустергавзен (1571) 20.00 „Цар і тесляр" оп. Льорцінга. Мільакер (522,6) 18.50 ... 20.00 „Біля Дафорсова. 19.30 Скрипка. Москва (1714) 17.30 ... оп. Бельзам. ... виправи в 1934 р." ... 20.00 „Сорочинський ярмарок" оп. Мусоргського. Будапешт (550,5) 22.30 Концерт, 17.00 Оп. музика, ... 20.20 ... оп. Кальмана. Мілано ... 21.00 Опера. Рим (420,8) 15.00 Легка музика, 18.00 Опера, 21.00 „Воль Пла..." оп. Цукілі.

Понеділок, 9. квітня 1934.

Відень (506,8) 12.35 Концерт, 16.50 Програм для дітей, 17.35 Спів. 20.00 „Драгуни з Гаона" оп. Тіхого. Мор. Острава ... 17.00 Пісні. Прага (470,2) 17.30 Форте ... 21.00 Сметанині твори. Париж (1796) 20.00 Камер. музика. Білгород (437,3) 15.00, 17.00 Популярні мельодії, 18.30 Хор. Берлін (356,7) 18.30 Пісні, 18.45 Брамсові рапсодії. Кенігсвустергавзен (1571) 18.00 Давня камер. музика. Лайпціґ (382,2) 12.00, 16.00 Концерт. 21.00 „Тіфлянд" оп. Д'Альберта. Мінхен (405,4) 19.00 Солісти. Мільакер (522,6) 19.40 Циг. ... Дзожкія (оп. Вегман-Шміт, сопрано) 21.15 Моцартова серенада на трубу ... оркестру. Москва (360,6) 17.25 „Травіята" оп. Верді. Будапешт (550,5) 12.05 Салонова оркестра, 19.00 Флет, 20.10 Симф. концерт, 22.30 Циг. музика. Мілано (368,6) 11.15 Квінтет. Рим (420,8) 17.30 Сопрано (Сігет), 22.10 Інстр.-вок. концерт.

Вівторок, 10. квітня 1934.

Відень (506,8) 17.35 Фантазії й танці, 20.15 Брукнерова Симфонія ч. IX. (оркестр). Братислава (298,8) 18.00 „Марція Орґельник, поет і мужик", 19.30 „Евген Онєгін" оп. Чайковського. Брно (325,4) 18.30 „Марія Єгиптянка" муз. містерія Респіґі. Прага (470,2) 12.35 Концерт. 17.30 Давні пісні, 19.30 „Борис Годунов" оп. Мусоргського. Париж (1796) 20.00 Вокальний вечір. Штрасбург (349,2) 20.30 „Ричард Львине Серце" оп. Ґретрі. Білгород (437,3) 17.00 Пісоньки, мельодії, 19.30 Хор. 20.30 „Костана" муз. песа Керлика. Берлін (356,7) 12.00, 16.00 Концерт. Гайльсберг (291) 21.35 Пісні Риш. Вагнера (Еґерт, баритон). Кенігсвустергавзен (1571) 11.30 Пісні, 20.15 Концерт сучасної музики. 23.00 Солісти. Мінхен (405,4) 16.00 Концерт. 17.50 Спів. Москва (1714) „Фіялка з Монмартру" оп. Гільберта. Будапешт (550,5) 13.30 Циг. музика, 19.30 „Джудітта" оп. Легара. Мілано (368,6) 11.30 Квінтет, 20.55 „Ісабо" оп. Масканії. Рим (420,8) 17.10 Концерт

Середа, 11. квітня 1934.

Відень (506,8) 20.40 Весела програма (оперетки), 22.10 Танкова музика. Братислава (298,8) 12.30 Концерт. Мор. Острава (263,1) 11.05 Концерт. Париж (1796) 20.45 Симф. концерт. Білгород (437,3) 17.30 Оп. музика, 20.00 Опера. Берлін (356,7) 15.00 Легка музика, 18.30 Концерт. Кенігсвустергавзен (1571) 20.30 Концерт. Лайпціґ (382,2) 14.30 Солісти. Москва (360,6) 17.25 „Севільський цирульник" оп. Россіні. Букарешт (212,6) 20.00 Два фортепяни, 20.45 Оп. Беромінстер (539,6) 19.50 „Ловці жемчугу" оп. Бізета. Будапешт (550,5) 17.30 Циг. музика, 19.10 Спів, 22.00 Симф. концерт. Мілано (368,6) 11.15 Легка музика. Рим (420,8) 13.00 Легка музика, 21.00 Опера.

Львівське радіо.

Пятниця, 6. квітня 1934.

7.00—8.00 Ранішня авдиція, 12.05, 12.33 Популярна музика з гр. плит, 15.25 Збіжева біржа, 15.30 Господарські вістки. 15.40 Концерт сальонової оркестри, 16.40 Серед книжок, 16.55 Концерт хору, 17.15 Концерт, 17.35 Спів, 17.50 Наука стенографії, 18.00 Відчит. **18.20 Псальми Бортнянського в виконанні хору Волоської церкви у Львові під дир. Ром. Прокоповича.** 18.40 Гр. плити, 19.05 Всячина, 19.25 Фейлєтон, 19.40 Спортові вістки, 19.43 Світовий комунікат, 19.55 Сільва рерум, 20.00 Вибрані думки, 20.02 Муз. авдиція, 20.15 Симф. концерт, 22.40, 23.50 Танкова музика.

Субота, 7. квітня 1934.

7.00—8.00 Ранішня авдиція, 12.05, 12.36 Концерт сальонової музики, 15.30 Господарські вістки, 16.00 Авд. для хорих, ... оркестри, 16.40 Лекція фр. мови, ... Концерт. 17.40 Репортаж. 19.00 ... 19.15 Всячина. ... Рецитація поезій, 19.40, 19.43 Спортові вістки, 19.55 Сільва рерум, 20.00 Вибрані думки, 20.02 Весняна авдиція (музика, пісоньки). 21.00 Почт. технічна скринька, 21.20 Шопенівський концерт, 22.00 Легка муз. з гр. плит, 23.05 Танкова музика.

Неділя, 8. квітня 1934.

8.00—9.00 Ранішня авдиція, **10.00 Богослуження з Волоської церкви у Львові**, 12.15 Муз. поранок, спів, 14.00 Від писклята до курки, 14.15 Огляд рільничих продуктів, 14.30 Мельодії та пісні (з гр. плит), 15.00 Доволі недбальства, візьмімося нарешті за наші сади, 15.20 Концерт джезу, 16.30 Для дітей „Як Варварка пекла великодні баби", 16.45 Літер. чвертьгодина, 17.00 Город у вікні й на бальконі, 17.15 „Алилуя" великодні пісні (хор, солісти, музика), 18.00 Свячене в геп. Бема, 18.40 Пісоньки (Іго Сим), 19.03 Фейлєтон, 19.12 Всячина, 19.30 Для дітей „Що чувати в світі", 19.45 Сільва рерум, 19.52 Концерт симф. оркестри, спів, Ад. Дідур (бас), 21.00 Фейл. „В африканському Парижі", 21.15 На веселій львівській хвилі, 22.15, 22.16 Спортові вістки, 22.25, 23.05 Танкова музика.

Понеділок, 9. квітня 1934.

7.00—8.00 Ранішня авдиція, 12.05, 12.33 Популярна музика з гр. плит, 15.25 Збіжева біржа, репертуар театрів, 15.30 Господарські вістки, 15.55 Солісти (музика, спів), 16.40 Лекція фр. мови, 16.55 Концерт легкої музики, пісоньки, 17.50 Наука стенографії, **18.00 „70. роковини українського театру у Львові" (вигл. Ст. Чарнецький)** 18.20 Сальонова музика з гр. плит, 19.03 Перспективи 20 літ (Вікт. Недзялковська), 19.12 Всячина, 19.25 Відчит, 19.40, 19.43 Спортові вістки, 19.55 Сільва рерум, 20.00 Вибрані думки, 20.02 Лотиська музика, 21.00 З історії індійської музики, 21.15 Концерт легкої музики, 22.00 Відчит есперанто про Пілсудського, 22.20, 22.05 Танкова музика.

Вівторок, 10. квітня 1934.

7.00—8.00 Ранішня авдиція, 12.05, 12.33 Концерт сальонової музики, 15.25 Збіжева біржа, 15.30 Господарські вістки, 15.40 У розривкових льокалях евр. столиць (гр. плити), 16.40 Куток мови, 16.55 Пісні, музика, 17.15 Концерт трубної оркестри, 17.50 Туристичний бюлетен льв. зал. дирекції, 18.00 Праця морських рибалок, 18.20 Музика, спів, 19.03 Фейлєтон „З мовчазного дому", 19.12 Всячина, 19.25 Фейлєтон, 19.40, 19.43 Спортові вістки, 19.55 Сільва рерум, 20.00 Вибрані думки, 20.02 Мила пісонька (вок.-муз. авдиція), 20.40 Муз. балачка про оперу „Ісабо" Масканія, 20.57—24.00 Трансм. з театру Ля Скаля „Ісабо" оп. Масканія; в перерві відч. „Про оперу зреформовану в радіо", „Спогад про Реймонта".

Середа, 11. квітня 1934.

7.00—8.00 Ранішня авдиція, 12.05, 12.33 Легка музика з гр. плит, 15.25 Збіжева біржа, 15.30 Господарські вістки, 15.40 Концерт солістів (спів, фортепян), 16.10 Для дітей „Лови на дика", байки для найменших, „Для малих огородників" 16.55 Муз. образки (Кетельбі з гр. плит), 17.20 Концерт вальсів, 18.00 „Від космічних промінів до радіохвиль", 18.20 Легка музика, 19.05 Всячина, гр. плити, 19.25 „Парнас у мриці", 19.40, 19.43 Спортові вістки, 19.55 Сільва рерум, 20.00 Вибрані думки, 20.02 Скрипка, 20.45 Фейлєтон „Учімося говорити", 21.05 Міцкевичівський вечір (із Вильна), 22.00 Легка музика, спів, 23.05 24.00 Танкова музика.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові в приватних оборотах 5.27 і пів. зол.

Золото: доляри 9.00—9.03, франки фр. 36.40—35.70, дукати 83.60—84, рублі 46.20—46.80, корони 37.40—37.80.

Срібло: корони 0.30, рублі 1.25, фльорени 0.75.

У Варшаві були такі курси: Льондон 27.33, Париж 34.93, Берлін 210.60, Цюріх 171.40, Амстердам 357.75, Прага 22.01, Мілано 45.60, Бельгія 123.75, Данціг 172.70, Букарешт 41—43, Стокгольм 141.50 до 142.20.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 5. IV. масло 3·30, молоко —·18, сметана —·80, яйця 2·60.

Тенденція на масло, молоко, сметану і яйця удержана.

Маслосоюз повідомляє, що в тижні від 2. IV до 8. IV. 1934 платить своїм доставцям за 1. кг. живої ваги птиці льокодвір'я птахомисарні „М. С." у Львові (вул. Б. Гловацького 23):

	I. кл.	II. кл.
Кури	1·00	0·60
Качки	1·20	0·60
Індики	1·30	0·80

Пантарки за штуку 2·25 зол.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Порядок Богослужень Страстного Тижня і Христового Воскресения у Волоській Церкві. Вел. Четвер дня 5. квітня 1934 в год. 9. Служба Божа св. Василія Вел. Год. 6 веч. Страсти Г. н. Ісуса Христа Вел. Пятниця дня 6. ц. м. 9. год. царські Часи. Год. 11. вечірня і обхід з Плащаницею. Год. 5. попол. Надгробна Утреня, в год. 7. веч. Псальми, які відспіває хор під орудою проф. Р. Прокоповича-Орденка. Вел. суб. і Празник Благовіщення Пр. Діви Марії дня 7. ц. м. Читані Служби Божі год. 6. 7. 8. і 9. Год. 9·30 співана Служба Божа св. Василія Вел. з вечірнею. В неділю Воскресну д. 8. ц. м. год. 4·30 рано Надгробне, опісля Воскресна Утреня. Читані Служби Божі що години від год. 6. рано почавши. Остання читана Служба Божа год. 12. Год. 10. рано **Архієрейська Служба Божа, яку відслужить Його Преосвященство Кир Іван** в сослуженні Духовенства. Вечером год. 5. вечірня. В інші дні Великодних Свят Богослуження як звичайно. Третього дня Свят, у вівторок д. 10. ц. м. співана Служба Божа год. 9·45 **Службу Божу першого і третього дня Свят трансмітуватиме львівське радіо.** 2—2

Зам'сць святочних побажань зложили на Рідну Школу: Д-р Володимир Бабій, лікар зубний 5 зол., Марія Гонька, Камінка Стр. 3 зол. ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа Р. Ш. 1378

філія Союзу Українок улаштовує одномісячний **курс крою і шиття рукавичок**, а також курс літніх трикотажів. Блищі інформації від 11—1 год. в домівці С. У. Підвальня 7. кожного дня після свят.

Загальні Збори філії Кр. Тов. Охорони Дітей і Опіки над Молоддю відбудуться 25. квітня в год. 5-ій попол. в салі „Укр. Бесіди". В разі браку потрібної скількости членів, Збори відбудуться в год. 6-ій попол. без огляду на скількість членів 1388

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ФІРАНКИ, капи найновіші, ручної роботи зол. 9·— Вовняні коцдри брокатові за безцін. **Фрайліх**. Львів, Сикстуська 21. 26/23 8—?

ГОДИННИКИ направляє прецезійно й дешево **Домбровський і Розважевський.** Львів, Академічна 2. (З провінції просимо поштою). 73/53 6—10

ЗОЛОТО, СРІБЛО купує і платить найвищі ціни Домбровський і Розважевський. Львів, Академічна 2. 73/53 6—10

ЦІННИК обуви фірми **„Ар-Ка"**, Хорунщина 11 а: Мужеські півчеревики зол. 22·—, зелівки мужеські 3·—, жіночі 2·20, обцаси мужеські 1·10, жіночі 0·70. 16—25

ФОТОАМАТОРИ купують у найдешевшій складниці в Польщі **Фото - Елекрокабель** Львів, Коперника 10, тел. 14—21. Поспішна фотоаматорська робітня постійно чинна. Відбитки по 10 сот. 1291 5—5

ВУГОЛЬ: Калитяк, Байки 14. Тел. 38-24 1006 30—30

РАДІОАМАТОРИ осягнуть найліпші висліди, купуючи в найдешевшім джерелі у краю. **Електрокабель**, Львів, Коперника 10, тел. 14-21. 1291 5—5

ГОРШКИ, ринки на Свята — продає нині найдешевше Рентшпер, Легіонів 37. 1370 2—2

КУРС КРОЮ, ШИТТЯ, МОДЕЛЮВАННЯ ранішній — пополудневий починаю. **М. Козловська**, Львів, Академічна 22. I. п. 22/22 2—4

ГАРНІ КВІТИ як хочеш мати в кімнаті, на бальконі, в городі то **уживай навозові пастильки „Тесп" (потас, фосфор, азот) 50 сот.** Жадайте в складах: „Народної Торговлі", дрогеріях і складах насіння 1112 13—30

МОТОЦИКЛІ нові і вживані, ровери від 120 зол., поручає Автоспорт, Львів, Словацького 2. 1312 6—20

СОРОЧКИ спортові мужеські зол. 2·36 виконує і продає **Виробня білля „Ренома"** Львів, Сонішна 9. 1318 6—20

СВІЧНИКИ власного виробу три полумені від золотих 17. **Райцес**, Городенька 23 біля Народньої Торговлі 1319 7—10

НА СВЯТА — Вуженина у фірмі — Ян Комі, Городенька 3, Личаківська 15 — Попийся і переконайся! 1306 9—15

АСЕСОР нотаріяльний шукає посади. Зголошення слати: Іван Андрасевич п. Миколаїв н/Дністром. 1360 2—7

ШУКАЮ на сезон до пансіону заняття як господиня або покоєва. Знаю німецьку, українську і польську мову. Зголошення до Адм. під „Квірині". 1396 1—1

ПРОДАЖА ДЕРЕВЕЦЬ І ОВОЧЕВИХ КУЩІВ з огородничих шкілок **ЛЕМЩИЗНА-ШЕКАРКІВ** в Любельщині, нагороджених 8-ма золотими медалями в місцевих складницях при вул. Личаківській 74 і вул. Краківській 9 у Львові. **Вступи і оглянь.** 1391

„ЦЕНТРОЗБУТ", Боїмів 4 продає шинки 1.59, вуджені карчки 1.40, сільська ковбаса 3.00, бжільний мід 2.20, єгипетські бураки 9, хрін 30, чісник 30. 1392 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

ОПОВІСТКА

Товариства взаїмних обезпечень „Дністер" у Львові у справі вибору представників на Загальні Збори.

Покликуючись на попереднє загальне оголошення в цій справі, подаємо до прилюдного відома, що з метою вибору представників на Загальні Збори „Дністра" відбудуться виборчі збори членів того Товариства в поодиноких політичних повітах або виборчих округах у такій черзі.

33) в **Копичинцях** дня 11. квітня 1934 в середу в год. 11-ій передполуднем у салі Народнього Дому під проводом п. Стефана Сафюка в цілі вибору двох представників з політ. повіту Копичинці.

34) в **Чорткові** дня 16. квітня 1934. в понеділок в год. 12-ій вполудне в салі Народнього Дому під проводом радн. п. Теодора Яскуляка в цілі вибору двох представників політ. повіту Чортків.

35) в **Сокалі** дня 11. квітня 1934. в середу год. 12. вполудне в салі „Народньої Торговлі" під проводом о. дек. Степана Ничая, місц. пароха, в цілі вибору шістьох представників з політ. повіту Сокаль.

36) в **Яворові** дня 16. квітня 1934. в понеділок год. 11. передполуднем у салі „Народнього Дому" під проводом п. Володимира Паара в цілі вибору двох представників з політ. повіту Яворів.

37) в **Самборі** дня 12. квітня 1934. в четвер год. 12. вполудне в салі Української Бесіди під проводом дир. Володимира Волянського в цілі вибору чотирьох представників з політ. повіту Самбір.

38) в **Ярославі** дня 13. квітня 1934 в пятницю год. 12. вполудне в салі Товариства „Родина" під проводом о. крил. Киприяна Хотинецького, місц. пароха, в цілі вибору одного представника з політ. повіту Ярослав.

39) в **Добромилі** дня 16. квітня 1934. в понеділок год. 12. вполудне в салі Народнього Дому під проводом п. Адольфа Курчака в цілі вибору двох представників з пол. повітів Добромиль, Березів, Ланьцут, Ніско, Пшеворськ і Ряшів.

40) в **Перемишлі** дня 13. квітня 1934. в пятницю год. 11. передполуднем у салі „Народнього Дому" під проводом п. Ізидора Білинського, директора Української Щадниці, в цілі вибору трьох представників з політ. повіту Перемишль.

41) в **Бучачі** дня 12. квітня 1934. в четвер год. 12. вполудне в салі Міщанського Братства під проводом п. Йосифа Рогатинського, голови Читальні „Просвіти" в Нагорянці, в цілі вибору трьох представників політ. повіту Бучач.

42) в **Бережанах** дня 17. квітня 1934. у вівторок год. 12. вполудне в салі Товариства „Надія" під проводом д-ра Володимира Гриневича, місц. адвоката, в цілі вибору трьох представників з політ. повіту Бережани.

ДИРЕКЦІЯ
Товариства взаїмних обезпечень „ДНІСТЕР" у Львові.

ПРОСИМО КУПУВАТИ ТІЛЬКИ У ФІРМАХ, ЯКІ ОГОЛОШУЮТЬСЯ В НАШОМУ ЧАСОПИСІ ТА ПРОСИМО ПОКЛИКУВАТИСЬ НА ОГОЛОШЕННЯ.

ЗАВСІДИ ВДАТНЕ ПЕЧИВО!

З листа господині: „Вживаю постійно і всім поручаю дуже добрий порошок до печива „D A W A" Dra Wandera, бо м. і. має він ще й ту велику прикмету, що не залишає в печиві ніякого посмаку. **Вживаючи порошку „D A W A" печиво завжди мені вдавалося".**

Порошок до печива вартости кількох сотиків рішає про те, чи печиво вартости кількох золотих вдасться, тому коли хочете, щоби серед Свяченого було гарне печиво, памятайте при святочних покупках про порошок „**D A W A**" **Dra Wandera**. Треба звернути увагу на охоронний знак і фірму **Dr. Wander**, що ручають за якість.

DR. A. WANDER SPÓŁKA AKCYJNA KRAKÓW

25/8 2—2

Без перешкод европейські станції у вбудованім динамічнім голоснику

Трилямповім відбірнику НАТАВІС

Апарат найновішої конструкції елімінує місцеві станції. Можна дістати у:

ФОТО-РАДІО-ПАЛЯС

Львів, пл. Марійська 8.

(Будинок Шпрехера). 4—10

Фотографічні новини, Апарати, Матеріяли у найновішім виборі.

Die Woche

Великий національний часопис у Німеччині

Показові числа даром висилає

Verlag Scherl, Berlin SW 68

КРОЇ після всіх журналів, точно, вибагливо щодо міри виконує до 24 години

„ЖУРНАЛ"

Львів, пл. Бернардинська 2.

Тел. 85-20. 80/53 3—3

Наймодніші перфуми французькі НА ВАГУ поручає

Перфумерія **Б. БОГОСЕВИЧ**

ЛЬВІВ, ГЕТМАНСКА 6.

16/73 2—2

Перероблювання з дезинфекцією дротяних сіток, залізаних ліжок, матераців отоман виконує фабрика **З а к с**, Ліндого 6. Тел. 79-99. 12/73 2—20

Ліжка дитячі 25 зол. кухонні 8, полеві 10, сіткові 20, дротяні вклади 18. **Отомани** 30 розкладані **канапки** 30, **матераци** з подушками 14, **волосіні** 40. Найновіші **тапчани** 75. — Фабрика **З а к с**, Ліндого 6. Тел. 79-99. 12/73 2—20

KALOTRIX **найкраще ділає весною!**

Негайно усуває паршi, не дає випадати волоссю, спричинює буйний поріст. Тепер пляшечка лиш 2 зол.

Висилає:

о. Др. Вергун.

С О К А Л Ь.

Вже вийшов **другий наклад** книжки

Мусоліні - людина й чин.

Михайла Островерхи з передмовою Д-ра Донцова. — **Ціна 1 золотий.**

Цю дуже цікаву книжку повинен прочитати кожний українець!

Замовляти: Вістник, Львів, Чарнецького 26. м. 21.

Гроші слати ПКО ЛЬВІВ 500 371. з допискою „Мусоліні".

Всі роботи з обсягу електротехніки виконує **солідно і дешево**

Концесійне Підприємство Інсталяцій Електричних

інж. Евстахія Микитки

СТРИЙ, ВУЛ. КОЛІЙОВА 36.

Українська Щадниця

в Перемишлі, вул. Косцюшки ч. 5.

Одинока українська каса ощадности, якої вкладкові книжечки мають пупілярну обезпеку нарівні з книжечками польських комунальних кас ощадности.

а) Приймає і виплачує **щадничі вкладки**, у золотих, у золотих у золоті як і в долярах щоденно з винятком неділь і українських свят і титулом відсотків від них платить:

1) від ульокованих на протяг менше як одного року з правом виповідження бажаної квоти (зберігаючи установлені речинці виповідження)

а) від долярів 3% в річнім відношенні;

б) від золотих у золоті 3 і 1/2% в річнім відношенні;

в) від золотих звичайних 4 і 1/2% в річнім відношенні;

2) від ульокованих щонайменше на протяг одного року (причім виповідження не може бути зголошене перед упливом цього першого року)

а) від долярів 4% в річнім відношенні;

б) від золотих у золоті 4 і 1/2% в річнім відношенні;

в) від золотих звичайних 5 і 1/2% в річнім відношенні;

Вкладки можна складати в касі Щадниці особисто або пересилати почт. чеками, переказами і грошевими листами.

Уділює короткоречинцевих позичок на догідних услівях. Всякі інформації і дотичні друки можна одержати в канцелярії інституції.

Урядові години від 9 — 13. Ч. конта в П. К. О. 144.755. 367

„ПОРЦЕЛЯНА" — Сикстуська 6.

Поручає шкло, порцеляну, лямпи і кришталі по цінах найконкурентніших.

:-: Святочне печиво може дома невдатися :-:

Отже краще замовляти: торти, сирники, маківники, медівники, цвібаки, нугати, тортові тіста, бабки і всяке солодке печиво, а крім цього чеколяди і цукорки

у фабричній крамниці — **Фортуни Нової** вул. Руська 20.

Вироби якостево ліпші як домашні, ще й смачніші і багато кращі.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка

УЛЬВОВІ, ВУЛ. КОРДЕЦЬКОГО 31

ПОРУЧАЄ ВЛАСНІ ВИРОБИ НАЙКРАЩОЇ ЯКОСТИ

Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Пасту до підлоги „Французька маса"
Віск комбінований до підлоги
Васеліну до шкіри

Синку до білля

ПОМАДКОВУ І КОРОНОВУ

Мазь (шварц) до чобіт — Шевський віск
Шевську смолу.

БИТУ ПТИЦЮ

купуємо тільки

в

птахомясарні

МАСЛОСОЮЗУ

ТІЛЬКИ З ТИМ

МС

ОХОРОННИМ ЗНАКОМ

ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ГІПОТЕЧНИЙ

АКЦІЙНА СПІЛКА

ЛЬВІВ, — ВУЛ. СЛОВАЦЬКОГО Ч. 14.

Телефон Ч: 3-82, 52-92

Телеграфічна адреса: ЗЕМЛЕБАНК — ЛЬВІВ.

КОНТО в П. К. О. Варшава ч. 149.000
„ „ П. К. О. Львів „ 500,170

Жировий рахунок у Банку Польськім у Львові.

АКЦІЙНИЙ КАПІТАЛ ЗОЛ. 5,000.000. — ВЛАСНА КАМЕНИЦЯ.

Виконує всякі банкові чинности,
Переводить інкасо у всіх місцевостях в краю і заграницею,
Купує і продає цінні папери, девізи, валюти, по курсі дня на найкориснійших умовинах.

Полагоджує перекази заграницю до всіх місцевостей світа,
приймає і виплачує вклади в золотих, у золотих у золоті і в долярах.

У всіх краях Европи й Америки власні кореспонденти.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.